

# COLOCVII

DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE

ANUL III

2 (20)

februarie

1968

lei 3



EUGEN GÂSCĂ

Biblioteca Centrală  
Regională  
Hunedoara-Deva

HORIA, CLOȘCA ȘI CRIȘAN

DIN SUMAR:

PROBLEME ACTUALE ALE PEDAGOGIEI ȘI CERCETĂRII PEDAGOGICE ● STUDII PRIVIND DEZVOLTAREA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI DE CULTURĂ GENERALĂ, PROFESIONAL ȘI TEHNIC. — PERSPECTIVELE ȘCOLII ROMÂNEȘTI ● CULTURA GENERALĂ ȘI PSIHOLOGIA ● CLIMATUL FAMILIAL (Anchetă) ● COPILUL EMOTIV ● DIN CARNETUL UNUI DIRECTOR DE LICEU ● FRUMUSEȚEA PROFESIUNII — A FI PROFESOR (Anchetă) ● INVITAȚIE LA POVESTIRILE LUI EDGAR POE ● ORA DE DIRIGENȚIE



# PROBLEME ACTUALE ALE PEDAGOGIEI ȘI CERCETĂRII PEDAGOGICE

În luna decembrie 1967 a avut loc cea de a VI-a sesiune de comunicări a Institutului de științe pedagogice la care au luat parte peste 300 pedagogi și au fost prezentate numeroase lucrări privind învățământul cu aspectele sale principale, instruirea și educarea elevilor, pedagogia și cercetarea științifică pedagogică. În cadrul lucrărilor sesiunii, Consiliul științific al Institutului a examinat planul de cercetare pedagogică pe anul 1968.

În cuvântarea rostită cu acest prilej, tovarășul acad. Ștefan Bălan, ministrul învățământului, s-a referit la problemele actuale care trebuie să preocupe pedagogia, cercetarea pedagogică din România.

A fost relevată dezvoltarea învățământului pe plan mondial și, în mod deosebit, nivelul atins de învățământul din țara noastră atât din punct de vedere cantitativ cât și calitativ, subliniindu-se faptul că, în noua etapă de dezvoltare a societății noastre socialiste, perfecționarea continuă a învățământului de toate gradele reprezintă o necesitate obiectivă.

Îmbunătățirea învățământului este impusă în principal de ritmul dezvoltării sociale, nevoia de cadre în economie și cultură, rapida dezvoltare a științelor și creșterea continuă a populației școlare. Astfel, în vreme ce populația țării noastre a sporit în ultimele două decenii cu 25%, numărul elevilor a înregistrat o creștere de 140%, iar cel al studenților de 190%. Sub aspect calitativ, învățământul trebuie să țină seama de faptul că datorită circulației noțiunilor științifice din cele mai noi domenii, cum ar fi electronica, energia atomică, astronautica etc, generațiile tinere dobândesc cunoștințe și o terminologie care le înlesnește asimilarea unor elemente de cultură și civilizație ale lumii contemporane într-un ritm cu adevărat impresionant. Nici pedagogia și nici cercetarea pedagogică nu trebuie să negligeze acest fapt. De asemenea, nu poate fi trecută cu vederea înfrîurirea tot mai mare exercitată de mijloacele moderne de informare: cinema, radio, televiziune, presă etc, care îmbogățesc cunoștințele tinerilor.

Fără o cercetare științifică temeinică și susținută în pedagogie nu se poate vorbi de o organizare științifică a procesului de învățământ. Ca atare, cercetarea științifică pedagogică trebuie mult extinsă și bazată pe o tot mai amplă informare

și documentare. În legătură cu această problemă este important să se evite paralelismele care există între activitatea de cercetare a Institutului de științe pedagogice și între aceea a unor institute și universități, precum și dispersarea forțelor intelectuale. O altă lipsă a cercetărilor pedagogice rezidă în faptul că rezultatele obținute sînt încă insuficiente pentru a putea contribui mai substanțial la îmbunătățirea conținutului învățământului și a metodelor de predare. Tratarea în profunzime a unor teme ar pune la dispoziția învățământului nostru soluții mai eficiente pentru continua lui dezvoltare.

Pedagogia noastră, prin cadrele bine pregătite de care dispune, este capabilă să dea foarte mult pentru dezvoltarea învățământului, fiind chemată să găsească în multe cazuri soluții practice, fundamentate științific. Unele cercetări pedagogice au încă un caracter prea abstract: specialiștii care le întreprind au nevoie de o mai strînsă legătură cu școala, familia și celelalte instituții care se ocupă de educația tineretului.

Pentru a se asigura cercetărilor pedagogice un caracter mai concret, este util ca, în cadrul Institutului de științe pedagogice, să se organizeze echipe de specialiști, în care să fie atrași și unii dintre profesorii și învățătorii cu mare experiență didactică. Aceste echipe de cercetători vor putea să efectueze experimente pe o scară mai largă decît pînă acum și, ca sarcină nouă, să elaboreze planuri și programe de învățământ și manuale de concepție modernă. Devine tot mai evidentă necesitatea unei bune colaborări între pedagogi, sociologi, psihologi, medici școlari, economiști.

Pedagogii să fie preocupați mai mult de crearea și dezvoltarea unor medii educogene, nu numai în școli, ci și în cadrul larg al vieții sociale. O sursă de inspirație pentru pedagogi și cercetători vor trebui să o reprezinte studiile elaborate, sub conducerea partidului, de Ministerul Învățământului. În spiritul prevederilor din studii, se cuvin a fi ilustrate, prin teme de cercetare, multiplele probleme pe care le ridică prelungirea duratei învățământului general de 10 ani, perspectivele școlii noastre, mai strînsa legătură a învățământului cu practica vieții sociale. Completîndu-se documentația existentă, este

necesar să se treacă la elaborarea modelului actual al unor științe, model pe baza căruia să se poată asigura, în procesul de învățământ, o însușire mai temeinică de către elevi a cunoștințelor din domeniile respective.

Viitoarele comunicări ale sesiunilor Institutului de științe pedagogice este necesar să se axeze pe anumite teme, care să fie aprofundate, pentru a se ajunge la concluzii de mai mare eficiență pedagogică.

În cercetarea pedagogică, un sprijin mai substanțial vor trebui să aducă și publicațiile de specialitate ale Ministerului Învățământului. Astfel „Revista de pedagogie” va trebui să tipărească, cu precădere, studiile ale căror concluzii ar putea fi aplicate, imediat, în activitatea de învățământ. Revista „Colocvii” va trebui să publice mai multe studii privind educația, legătura școlii cu familia, sociologia educației etc.

Este o datorie a tuturor publicațiilor noastre de specialitate să asigure un și mai larg schimb de opinii în legătură cu cele mai importante probleme ale dezvoltării învățământului.

În ceea ce privește planul tematic pe anul 1968 al Institutului de științe pedagogice, s-a apreciat că este mai bine orientat față de anii trecuți, deoarece ponderea o au temele cele mai apropiate de cerințele școlii și de scopul urmărit de cercetarea pedagogică. Există o corelare mai bună între cercetarea fundamentală și cea aplicativă, în lumina concepțiilor moderne despre învățământ. Planul mai poate fi îmbunătățit prin contopirea unor teme și prin introducerea unor probleme importante privind dezvoltarea actuală și de perspectivă a școlii noastre.

Institutul de științe pedagogice se va bucura de întreg sprijinul pentru a organiza laboratoare de cercetare și școli de bază, dotate cu mijloace tehnice moderne. Este o îndatorire de seamă pentru cercetătorii Institutului și, în același timp, un prilej de satisfacție morală și intelectuală de a crea aparatură științifică, originală, de cercetare.

Este sigur că pedagogii noștri vor da dovadă de înalt spirit patriotic în rezolvarea sarcinilor trasate de partid de a ridica pe noi trepte calitatea învățământului românesc.

# STUDII PRIVIND DEZVOLTAREA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI DE CULTURĂ GENERALĂ, PROFESIONAL ȘI TEHNIC

Cele două studii elaborate pe baza indicațiilor conducerii de partid și de stat de către Ministerul Învățămîntului, apărute în ziarul „Scînteia” din 6 și 8 februarie a.c. și în „Gazeta Învățămîntului” din 9 februarie, primul referitor la dezvoltarea învățămîntului de cultură generală, al doilea la dezvoltarea învățămîntului profesional și tehnic, fac parte dintr-un complex de măsuri privind perfecționarea învățămîntului de toate gradele, corespunzător Hotărîrilor Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român. La întocmirea lor a fost consultat un mare număr de cadre didactice,

oameni de știință și alți specialiști, activiști de partid și de stat.

Potrivit Hotărîrii Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., aceste studii sînt supuse dezbaterii publice, definitivarea măsurilor prevăzute și adoptarea hotărîrilor corespunzătoare urmînd să se facă după studierea sugestiilor și observațiilor ce se vor formula.

Revista noastră pune coloanele sale la dispoziția cititorilor, tuturor celor care doresc să facă propuneri, observații și sugestii în legătură cu problemele cuprinse în aceste studii.

## Perspectivile școlii românești

Învățămîntul reprezintă un factor indispensabil al progresului tehnico-științific și al societății înseși. Gradul de dezvoltare a unei țări depinde, printre altele, de nivelul și structura învățămîntului. Școala noastră, creație a forțelor celor mai înaintate ale poporului român, a strădaniilor și sacrificiilor celor mai luminați fii ai acestui popor, a fost, de-a lungul existenței sale, focarul care a menținut trează conștiința drepturilor noastre sociale și naționale. Ea și-a adus contribuția de neprețuit la făurirea unității naționale și statale. Încă din anii grei ai ilegalității și ai dictaturii burghezo-moșierești, Partidul Comunist Român, reprezentantul autentic al năzuințelor spre libertate și progres ale poporului, a luptat pentru democratizarea învățămîntului, pentru crearea unui învățămînt general și gratuit, accesibil păturilor celor mai largi ale națiunii. Prin Legea de reformă a învățămîntului din 1948, învățămîntul românesc e așezat pe baze noi, democratice și științifice. Învățămîntul din țara noastră devine învățămînt de stat, capătă o structură unitară și un caracter laic, fiind accesibil tuturor copiilor de la orașe și sate, fără deosebire de sex, religie și naționalitate. Prin această lege, durata obligativității școlare a fost prelungită de la 4 la 7 ani. Dar prin aceeași reformă s-a redus durata școlii de cultură generală de la 12 la 11 ani. Într-o anumită perioadă, scurtă de altfel, această durată a fost redusă la 10 ani. Prevederea în discuție, așa cum a dovedit-o practica școlară, nu ținea seama de o anumită experiență cîștigată de învățămîntul românesc, de tradiția școlii noastre, de experiența mondială în domeniul învățămîntului.

Prefacerile petrecute în structura economică și socială a României în anii care au trecut de la reforma învățămîntului, avîntul industriei, agriculturii și culturii socialiste, creșterea nivelului material ca și a cerințelor spirituale ale maselor, nevoia unor cadre temeinic pregătite, care să facă față sarcinilor de perspectivă ale economiei și culturii naționale, au impus reorganizarea învățămîntului de cultură generală și a celui profesional și tehnic, pentru a le aduce la nivelul cerut de progresul tehnicii și științei mondiale.

Studiile cu privire la dezvoltarea învățămîntului de cultură generală, profesional și tehnic prezintă spre dezbateri maselor largi un proiect de măsuri concrete. Se preconizează un învățămînt de cultură generală obligatoriu cu durata de 10 ani, trecerea la acest învățămînt făcîndu-se treptat cu începere din anul 1969 și încheindu-se în linii mari în 1972—73. În cadrul școlii generale de 10 ani, primele 8 clase vor fi urmate de toți copiii între 6 și 14 ani, ei avînd posibilitatea ca, după absolvirea clasei a VIII-a, să urmeze fie liceul de cultură generală sau de specialitate, fie ciclul superior al școlii generale (clasele IX—X). Ținînd seama de noile condiții sociale, economice și culturale în care sînt crescuți astăzi copiii patriei noastre,

de concluziile cercetărilor psiho-pedagogice și medicale, studiul consideră oportună începerea școlii la vîrsta de 6 ani pe baza unor programe adaptate particularităților acestei vîrste. La propunerea acestei măsuri s-a avut în vedere și experiența cîștigată de alte țări.

Liceul de cultură generală este prevăzut să aibă o durată de 4 ani. În funcție de aptitudinile și posibilitățile elevilor, diversificarea se introduce din primul an de liceu. Sînt preconizate patru secții: secția *reală*, cu accent pe matematică și fizică, secția *reală* cu profil de chimie — biologie, secția *umanistă* în care devin precumpănitoare limba română, limbile străine și filozofia, și secția *clasică*, orientată spre studiul limbilor latină și elină. Pentru cunoașterea temeinică a elevilor și depistarea aptitudinilor, orientarea lor școlară și profesională, studiul are în vedere înființarea în toate liceele și școlile generale a unor colective de profesori, în care vor lucra și specialiști în psihologie, pedagogie și sociologie pentru a face această operație pe baze științifice.

Studiul prevede și anumite măsuri pentru îmbunătățirea învățămîntului seral, prelungirea duratei lui la 5 ani și introducerea diversificării întocmai ca la cursurile de zi. Alte capitole din acest studiu preconizează măsuri cu privire la învățămîntul preșcolar, special, la ocrotirea copiilor minori etc.

Noua structură a învățămîntului de cultură generală ridică, în chip firesc, problema conținutului procesului instructiv-educativ, a eficienței lui. Studiul acordă o atenție corespunzătoare alcătuirii planurilor de învățămînt în funcție de ponderea reală în viața societății moderne a diverselor discipline școlare. Astfel, va crește ponderea fizicii și chimiei în ansamblul disciplinelor școlare, cu accent pe ramurile moderne ale acestor discipline. Studiul matematicii va fi mai judicios distribuit pe durata școlarității și se va urmări o corelare mai firească și mai logică între diferite ramuri care o alcătuiesc. Se prevede, de asemenea, ca pregătirea elevilor la această disciplină să fie completată cu noțiuni de cibernetică și teorie a informației. Ținînd seama de deficiențele actualei structuri a învățămîntului nostru, studiul preconizează o serie de măsuri privind educarea tinerelor generații în spiritul marilor valori intelectuale, estetice și morale ale culturii naționale și universale. Aceasta înseamnă că va crește în mod corespunzător ponderea disciplinelor umaniste în programa școlară. Se prevede modernizarea predării disciplinei limba și literatura română prin introducerea unor capitole noi. Pregătirea elevilor de la secțiile umaniste va fi îmbunătățită prin predarea istoriei literaturii universale, a istoriei artelor și a filozofiei (ponderea deținînd-o istoria filozofiei). Este de menționat, de asemenea, modul în care se preconizează să fie soluționate problemele bacalauratului, ale perfecționării personalului didactic, organizării activității de îndrumare și control etc.

Studiul privind dezvoltarea învățămîntului profesional și tehnic, supus și el discuției publice, preconizează măsuri de îmbunătățire a pregătirii viitorilor muncitori, măștri și tehnicieni. Din studiu se desprinde ideea ca liceele de specialitate să fie principala cale de formare a specialiștilor de nivel mediu. Paralel cu dezvoltarea liceelor de specialitate, școlile tehnice pentru personal tehnic își vor restrînge activitatea. Pe măsura intrării în producție a absolvenților acestui tip de școli, precum și a celor de svingineri, ele vor înceta să funcționeze. În ce privește școlile de măștri, studiul preconizează ca ele să funcționeze în general ca școli serale, mult extinse, cursurile de zi menținîndu-se numai acolo unde cursurile serale nu sînt posibile. O serie de măsuri privesc reglementarea duratei de școlarizare în școlile de măștri, precum și modul de selecție a viitorilor elevi ai acestui tip de școli. Alte măsuri preconizează modul de revizuire a actualului nomenclator de specialități, pentru a-l pune în concordanță cu cel al liceelor de specialitate și al școlilor de svingineri.

Alte prevederi se referă la criteriile de selecție a elevilor școlilor profesionale, ca și la modul de pregătire a lor. E prevăzută creșterea numerică a muncitorilor calificați prin școlile profesionale, durata studiilor urmînd să fie redusă la 2 ani, și numai pentru unele meserii mai complexe să rămînă la 3 ani. Disciplinele științifice de bază — fizică, chimie, tehnologie, matematică — vor figura ca discipline obligatorii pentru toate tipurile de școli. Se va vedea raportul dintre diversele discipline de specialitate, programa școlară urmînd să fie pusă în acord cu necesitățile reale ale însușirii viitoare meserii. O atenție deosebită se va da problemelor fundamentale ale meseriei, cunoașterii principiilor de funcționare a utilajelor și a metodelor moderne de organizare a producției. În acest sens, în colaborare cu ministerele de resort, Ministerul Învățămîntului va întocmi planul de învățămînt pe grupe de meserii cu un profil apropiat. Vor fi elaborate noi programe școlare și manuale. Alte măsuri privesc modul în care se va realiza instruirea practică a elevilor și legarea învățămîntului de necesitățile concrete ale producției, modul cum se va face ucenicia la locul de muncă, criteriile de selecție a viitorilor muncitori, structura învățămîntului etc.

Aceste cursuri speciale vor fi, în funcție de necesitățile și greutatea însușirii meseriei, eșalonate pe o durată de la 3—12 luni.

Măsurile preconizate în aceste studii elaborate de Ministerul Învățămîntului marchează o etapă deosebit de importantă în istoria școlii românești și vor ridica învățămîntul nostru la nivelul cerințelor societății noastre socialiste.

„COLOCVII”

# CULTURA GENERALĂ ȘI PSIHOLOGIA

## OPINII

deea așezării învățământului românesc pe noi baze în ceea ce privește profilul și durata sa, formulată ca sarcină de documentele Congresului al IX-lea al P.C.R., implică studii temeinice din partea specialiștilor. Între acestea un loc important îl ocupă studiile cu privire la fundamentarea științifică (sociologică, pedagogică și psihologică) a planurilor de învățământ. Lucrarea este de o deosebită importanță și de mare amploare și ca atare necesită pe lângă studii de bibliotecă și cunoașterea opiniei celor ce lucrează efectiv la catedră, a cadrelor didactice.

În cele ce urmează vom încerca să discutăm problema locului pe care ar trebui să-l ocupe în planul de învățământ una din ramurile științei despre om — psihologia.

Când în urmă cu peste două milenii, Socrate introduce la baza filozofiei sale imperativul delfic, „Cunoaște-te pe tine însuți“, face acest lucru nu numai cu scopul promovării principiului antropologic în cunoaștere, nu numai în intenția utilizării în procesul cunoașterii a ceea ce psihologia modernă va numi metoda introspecției, ci și din convingerea că această cunoaștere de sine a omului constituie premisa de bază a activității practice. Unul din filozofii care au scris despre viața lui Socrate, Xenofon, arată răspicat acest lucru:

„Cei ce se cunosc știu ceea ce le este util, ei disting ceea ce pot face și ceea ce nu pot face; iar făcând lucruri care sînt în stare să le facă, ei își procură cele necesare și trăiesc fericiți. Cei care nu se cunosc, eșuează în tot ceea ce întreprind“. Avînd în vedere aceste implicații practice ale filozofiei lui, Cicero a afirmat că Socrate a făcut filozofia să coboare din cer pe pămînt.

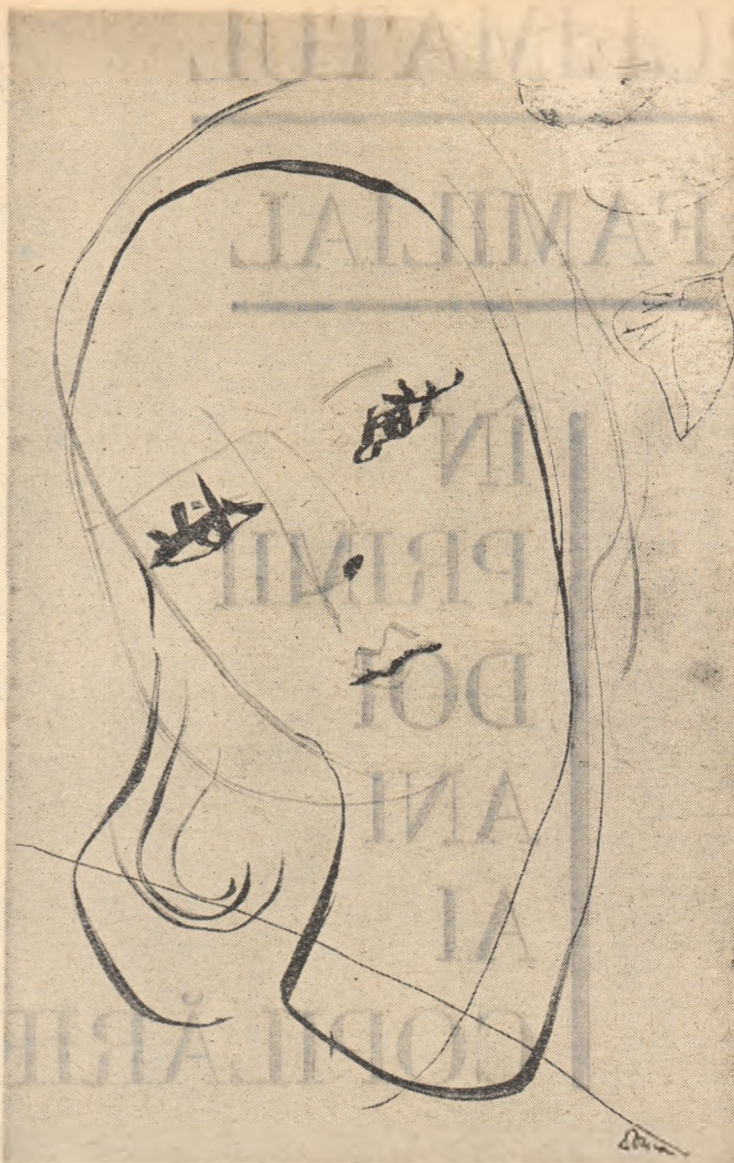
Am aruncat această privire retrospectivă asupra unuia din principiile filozofiei socrate, fiindcă ni s-a părut că ar putea constitui una din premisele istorico-filozofice ale discuției cu privire la locul pe care ar trebui să-l ocupe științele despre om în general și despre viața sufletească a omului în special în planul de învățământ.

După cum se știe, prin obiectele introduse în planul de învățământ se urmărește înarmarea temeinică a elevilor cu noțiuni de cultură generală, cultură care implică cunoștințe despre natură, despre societate și despre om. Dacă în planul de învățământ obiectele care studiază natura (organică sau anorganică), ca și cele despre viața socială și evoluția ei sînt reprezentate, științele despre om (stăpin al naturii și făuritor al istoriei) sînt foarte anemic reprezentate. Ce va putea ști despre funcțiile organismului, dar mai ales despre viața sufletească absolventul de liceu care a făcut două ore de anatomie și fiziologie și o oră de psihologie (și logică)? Deci, din totalul de peste 120 de ore din planul de învățământ al claselor IX-XII științei despre om (ca individualitate și personalitate) îi sînt alocate pe săptămînă doar 3 ore! Iar despre activitatea psihică — doar o singură oră! Aceasta înseamnă că în cultura generală a viitorului absolvent de liceu știința despre viața sufletească, despre psihic, nu ocupă nici 1%. Disproporția este prea mare ca să poată trece neobservată și necomentată.

Absolventul nostru de liceu are cunoștințe despre vegetația din insula Paștelui, știe producția anuală de oțel a Australiei, cunoaște realizările dinastiei lui Ramses II, are o imagine destul de clară a tabloului lui Mendeleev, cunoaște legile lui Newton și principiul lui Arhimede, știe principalele încrângături ale protozoarelor.

Dar să încercăm să sondăm fondul lui de cunoștințe despre alcătuirea propriului său organism și mai ales despre universul său sufletec și despre modul de funcționare a activității

Desen de I. DONCA



psihice. Știe oare elevul nostru cum gîndește, cum memorează, ce este concentrarea atenției, cum funcționează imaginația? Știe el ce este caracterul și cum se poate modela, ce sînt apatitudinile și cum le poate identifica și valorifica? În sfîrșit, știe elevul nostru ce importanță are cunoașterea vieții psihice pentru o mai bună orientare în viață și în muncă, pentru o mai profundă cunoaștere a literaturii sau pentru autoeducație? Iată numai cîteva din întrebările la care elevul nostru ar putea răspunde dacă științei despre viața psihică i s-ar acorda locul cuvenit în viitorul plan de învățământ. Avînd temeinice cunoștințe despre viața psihică, elevul și-ar putea organiza după principii științifice studiul individual; principala sa activitate — învățătura — s-ar desfășura astfel în lumina unor teze științifice (despre memorie, despre atenție, despre gîndire și operațiile ei etc.). Cunoașterea cauzalității fenomenelor sufletești ar constitui o premisă a dirijării procesului de dezvoltare a acestora, a autoeducației, căci procesul de formare a personalității nu poate fi conceput fără psihologie.

Nu există astăzi un domeniu de activitate în care psihologia să nu aibă un cuvînt de spus: în muncă (psihologia muncii), în spital (psihologia clinică), în școală (psihologia pedagogică), în justiție (psihologia judiciară), în artă (psihologia artei)... în cosmos (psihologia cosmică). Și lista nu poate fi considerată nici completă și nici încheiată! Este adevărat că este vorba de ramuri ale psihologiei, de psihologii speciale, care însă se bazează pe cunoștințele de psihologie generală pe care elevul trebuie să le primească în liceu. La timpul său, Goethe considera că suprema realizare a cunoașterii realității este cunoașterea omului.

Există și alte temeuri care ne îndeamnă să pledăm pentru un număr mai mare de ore afectate studiului psihologiei în liceu, dintre care ne vom opri la două: a) contribuția acestei discipline la educarea elevilor în spiritul înaltei idei ale umanismului socialist și b) rolul ei în formarea unei concepții științifice despre lume (obiective importante ale educației comuniste).

Problema omului, a cultivării dragostei și respectului pentru el, nu poate fi rezolvată plenar fără o prealabilă și temeinică cunoaștere a ceea ce are el caracteristic: viața sufletească și mai ales conștiința. La baza cultivării umanismului socialist va trebui să stea ca necesitate și psihologia, ramură a științei despre om, căci omul nu-și poate permite să cunoască atîtea lucruri despre lume și să se ignore pe sine. Procesul de ameliorare a condiției umane trebuie luminat de psihologie.

Cum spuneam, între disciplinele din planul de învățământ, psihologia contribuie într-un mod deosebit la formarea concepției științifice materialist-dialectice despre lume. Cele mai multe superstiții și explicații mistice există în legătură cu fenomenele psihice: visele prevestitoare, strigoi, viața „de dincolo“, vrăjitoriile etc.

La lecțiile de psihologie elevul primește o explicație științifică asupra genezei fenomenelor psihice, asupra cauzalității lor și aceasta îl va ajuta să înțeleagă și acele fenomene care au generat, din ignoranță, superstițiile amintite mai sus. La nici una din disciplinele școlare explicațiile nu sînt mai la obiect, cînd este vorba de formarea concepției științifice despre lume.

Într-o restructurare calitativă a planului de învățământ, introducerea acestei științe despre om, psihologia, se impune ca o necesitate. Spre un asemenea deziderat militează și constatările pe care le face V. Pavelcu în „Drama psihologiei“ (E. șt., 1965, p. 375—376): „Progresele extraordinare ale erei noastre atomice, realizările uriașe din domeniul industrial nu ne pot face să uităm de autorul acestor progrese, de om. Îmbunătățirea condițiilor materiale, sporirea productivității, mînuirea tot mai perfectă a mașinii nu se pot efectua, toate, fără cunoașterea omului... Cucerirea naturii fizice nu ne poate face să uităm de misiunea de a cuceri și stăpîni lumea lăuntrică a omului, misiune mai complicată chiar decît cucerirea naturii fizice“.

Lector univ. Ion DRĂGAN

# CLIMATUL

# FAMILIAL

## ÎN PRIMII DOI ANI AI COPILĂRIEI

Dr. ION MIHON, medic pediatru:

„O ambianță familială neadecvată în perioada primei copilării poate lăsa urme pentru toată viața“.

Dezvoltarea psiho-somatică a copilului este incontestabil condiționată, pe lângă bagajul ereditar cu care a fost adus pe lume, de factorul mediu. În primii doi ani de viață mediul ambiant este în mod aproape exclusiv familia în care se dezvoltă copilul. Existența activității psihice este condiționată, încă de la această vîrstă, pe de o parte de existența unor structuri nervoase, scoarța cerebrală în strînsă interacțiune cu formațiile subcorticale, pe de alta, de stimulii și excitanții mediului înconjurător, care o solicită funcțional prin intermediul diferiților analizatori.

Apariția tulburărilor nervoase se explică prin modificări organice ale structurilor nervoase sau prin modificări ce survin în regimul stimulilor sau al solicitărilor din partea mediului (stimuli prea intensi, prea monotoni, neadecvați sau conflictuali între ei sau față de necesitățile copilului).

Pentru înțelegerea tulburărilor nervoase trebuie să ținem seama de organizarea anatomo-funcțională a sistemului nervos, să cunoaștem factorii de mediu traumatizant, modul lor de acțiune și reacțiile diferențiate la aceiași fac-

tori de mediu, în funcție de starea sistemului nervos, normală, fragilizată anterior sau cu leziuni preexistente.

Se știe că dezvoltarea psihică nu se realizează uniform, linear, ci prin mai multe stadii de vîrstă, primele fiind cea de sugar și copil mic. Dezvoltarea psihică depinde pe de o parte de *predispoziție*, potențial în care sînt cuprinse toate posibilitățile de dezvoltare a individului, pe de altă parte de *mediu*, factorul peristatic care permite realizarea acestei predispoziții. Un mediu carent, o ambianță familială neadecvată în perioada primei copilării pot lăsa urme pentru tot restul vieții și pot pregăti terenul pentru anumite dezvoltări morbide. Evoluția individuală a unui om nu poate fi explicată prin nimic înafara acestei predispoziții și acțiunii mediului înconjurător. Căile prin care mediul acționează asupra copilului sînt: hrana, îngrijirea și educația. De aceea mama este cea mai importantă persoană pentru copilul mic. Dacă lipsește mama naturală, înlocuitoarea ei trebuie să dețină toate atributele materne.

Îngrijirea și educația copilului în primii doi ani se bazează pe for-

Cel dintîi rîstîmp al omului pe lume, imediat după ivirea sa în lumină, poate fi pus sub semnul surîsului. Este emoționantă constatarea medicilor că zîmbetul (una din manifestările aproape exclusiv umane) apare între primele trei și șase săptămîni de viață.

Poate seduce de acest semn al vîrstei — surîsul — generații nenumărate de părinți și educatori au considerat și mai consideră primii doi ani de viață ai copilului drept un rîstîmp fericit-inconștient, un răgaz al răsfașului. Dar cercetările științifice se ridică împotriva acestei erori pedagogice. Ele au stabilit că, în realitate, primii doi ani de viață ai copilului au o importanță hotărîtoare în dezvoltarea lui. Ca o fantastică oglindă — sau, mai bine, ca o peliculă de o finete fără seamăn — noul venit în lume răsfrînge (înregistrează) mediul înconjurător. Niciodată ritmul vieții omului nu este mai frenetic, mai lacom am putea spune, ca în această perioadă.

Chipurile părinților, ale fraților, obiectele învîtate pe rînd, primele reflexe și deprinderi, intrarea fundamentală în tîrîmul limbajului, toate se întipăresc în mica ființă (nu numai în memoria ei, ci și în carnea ei) pentru totdeauna.

E vorba, așadar, de relațiile dintre mica ființă și mediul familial ambiant care — oricît ar părea de incredibil, avînd în vedere perioada de viață în aparență pur vegetativă — sînt hotărîtoare în formarea structurii psihice a omului. Mediul familial răspunde la solicitările micii ființe, la nevoile ei primare, biologice (nevoia de hrană, de căldură). Satisfacerea lor creează, în ordinea psihică, nevoia de ocrotire și de afecțiune. Primele „răspunsuri“ ale copilului la mediul înconjurător afirmă prezența unor achiziții fundamentale. Mediul ambiant așadar determină, încă din primii ani de viață ai omului — ca să întrebăm o expresie a psihologului francez Francis Baud — „liniile mari după care se va forma personalitatea“. El determină anumite predispoziții. Copilul simte atracție pentru agreabil și repulsie pentru dezagreabil. Acum se produc primele manifestări ale afectivității. Iar prin afect se stabilește armonia, echilibrul necesar între mica ființă și anturajul social în care ea deschide privirile asupra lumii. Copilul răspunde afecțiunii prin afecțiune.

Umaniștii secolelor trecute cunoșteau acest adevăr. Montaigne atribuia formarea propriei structuri psihice armonioase, echilibrului său interior, cultul său lucid pentru valorile etice și ale culturii în general, grijii tatălui său de a-i crea, în primii ani ai copilăriei, un climat familial armonios, plăcut, asigurîndu-i, bineînțeles, o educație aleasă.

A crea în jurul copilului un climat agreabil e la poporul nostru un postulat pedagogic străvechi consacrat prin tradiție. Mamele își adorm copiii în cîntece de leagăn. Poate de aici, acea mare sete de armonie, seninătate și echilibru a poporului nostru, trăsătură esențială a profilului său moral.

Pentru a pune în lumină importanța nebanuită a influenței mediului familial în primii doi ani de viață ai copilului, ne-am adresat citoroa specialiști (în medicină, psihologie, pedagogie), precum și unei mame, ale căror păreri, sperăm, vor fi consultate cu interes și folos de cît mai mulți părinți și educatori.

marea reflexelor condiționate. Nou-născutul își manifestă indispoziția sau neplăcerea prin țipete, liniștirea sa după prima baie caldă dovedește existența unor stări emotive, confuze, încă din primele ore ale vieții extrauterine. Viața afectivă a copilului mic pendulează între aceste stări de plăcere sau neplăcere separate prin intervale de liniște sau indiferență. Zîmbetul, prima manifestare activă de plăcere, apare între 3 și 6 săptămîni. În cursul lunilor următoare are loc o diferențiere treptată a stărilor emoționale: apar spaima, frica, mulțumirea, bucuria, atitudinea de simpatie sau repulsie. Excitanți puternici, cum ar fi de pildă zgomotele mai intense, schimbarea bruscă a poziției corpului, îl sperie pe sugar. În acest mod și-ar putea găsi explicația multe reacții anormale, aparent nemotivate, din viața de mai tîrziu. Cînd un copil cu fond ereditar normal este educat greșit sau se dezvoltă în condiții de mediu familial nefavorabil, el reacționează spontan prin manifestări de împotrivire, în scop de apărare. Aceste tulburări reactive depind întîi de temperamentul copilului și abia pe urmă de intensitatea și durata influențelor nocive. Reacția este simplă sau complexă. În prima situație copilul devine apatic, indispus, trist, plîngăreț, indiferent sau opoziționist. Dacă influența negativă a părinților persistă un timp mai îndelungat, copiii cu temperament activ devin încăpăținați, tind să scape de sub control și apar ca niște copii

neglijanți. Prin dezvoltarea organelor de simț, percepțiile repetate, asemănătoare, stau la baza recunoașterii obiectivelor, permițînd o stocare a primelor reprezentări ale memoriei. Sugarul de 6 luni recunoaște biberonul și întinde mîna după el. La un an înțelege în felul lui, sensul răcirii biberonului. Educația făcută de mamă privind alimentația corectă și la ore precise va avea nu numai influență asupra dezvoltării somatice a copilului, influență lesne de înțeles — , dar își va pune amprenta și asupra dezvoltării psihice, obișnuindu-l cu necesitatea efectuării la timp a anumitor acte.

Impulsurile motorii se manifestă inițial tot după modelul reflexelor condiționate, devenind tot mai precise, pe măsură ce copilul înaintea în vîrstă.

În cel de al 2-lea an apar, cu certitudine, forme elementare ale proceselor de gîndire. În funcție de dezvoltarea psiho-motorie, studiată magistral de Arnold Gesell, pot apare și pretențiile părinților față de copil. Dacă se produce discordanță între acestea (pretențiile părinților și posibilitățile copilului) evoluția ulterioară a acestuia din urmă va avea multe de suferit, ajungîndu-se la nevroze, conflicte interioare, refuzări etc.

Dezvoltarea psihică a copilului în raport cu mediul se face deci în funcție de hrană, îngrijire și educație.

Evident, fiecare copil are personalitatea și individualitatea lui și trebuie educat în conformitate

cu particularitățile lui. Cînd în unele familii se încearcă a se educa toți copiii la fel, atunci apar dificultăți, dar regulile generale de educație trebuie respectate. Decisive pentru fixarea obiectivelor și alegerea mijloacelor de educație trebuie să fie posibilitățile înăscute și nu ceea ce cred sau doresc părinții. Mulți părinți cunosc acestea și sînt dispuși să le respecte, dar nu au experiența și cunoștințele necesare. Ordinea, ritmul, constanța și consecvența sînt premisele necesare pentru ca îngrijirea să dea rezultate bune. Unele curente în pedagogia sugarului, mai ales în S.U.A., sînt pentru un program zilnic dictat de sugarul însuși în ceea ce privește orele de repaus și de activitate, alimentație etc. Masa va fi dată, nu la ore rigide, ci la tipătul de foame al copilului. Concluziile nu sînt definitive.

Acomodarea la un astfel de regim ar putea duce mai tirziu la insubordonarea față de anumite reguli sociale și acest lucru se realizează mai ușor la o vîrstă mai fragedă.

Un cuvînt despre copilul fricos și cel neglijat. Atitudinea părinților face pe copil nesigur și fricos. Uneori mama este fricoasă și poate induce copilului diverse fobii. Sînt interesante experiențele din timpul bombardamentelor ci-

tate de Fanconi. Dacă mama nu lăsa să se întrevadă în atitudinea ei frica, copiii mici trăiau războiul ca pe o aventură miraculoasă și se necăjeau chiar dacă în timpul nopții nu aveau alarmă.

Copilul mic, greșit îngrijit și educat, manifestă, adesea, felurite dezordini în comportare: este irascibil, neliniștit, timid, inhibabil. Controlul sfincierian întîrzie. Dezvoltarea limbajului are loc cu întîrziere și apar des tulburări de nutriție. Mai tirziu vor apare deficiențe în privința posibilităților copilului: control insuficient în dominarea instinctelor, o bizară oscilare a siguranței, alternînd între îndrăzneală și timorare. El nu va fi capabil să se conducă singur și va cădea sub influența de cele mai multe ori negativă, a altora.

O ultimă idee despre copilul handicapat psiho-motor. Părinții au față de aceștia, de obicei, o atitudine greșită: ori fac autosacrificii importante cu o supra-protecție excesivă, ori neglijează copilul. Prima atitudine va duce la neglijarea celorlalți copii sau a unor obligații sociale, cea de-a doua va face să sufere copilul. Și aici trebuie să se țină seamă de noțiunile de bază ale educației și îngrijirii: ordine, ritm, consecvență și constanță.

**Dr. URSULA ȘCHIOPU, psiholog:**

**„Momentul de dezvoltare și definire primară a conștiinței de sine.”**

Cel mai neprevăzut, veșnic interesant spectacol, implicat în sărbătoarea creșterii puului de om, are momente ce ne fac să ne gîndim la miracol.

Așa este vîrsta de doi ani. Dintr-o ființă neajutorată, greoaie în mișcare, cu reacții instabile și foarte categoric saturate de imperativele satisfacerii trebuințelor, cum se infățișează copilul mic, la doi ani ni se dezvăluie cumva, ca dintr-o dată, o ființă nouă, plină de dragălașenie, uimită ea însăși de tot ce descoperă în jur, de tot ce o inconjoară. Ochii rotunzi și calzi devin ferestre deschise întrebător și precaut spre lumea mare.

Adesea această deschidere spre viață este majestuoasă în felul ei.

La doi ani copilul spune rareori: — Dă-mi te rog voie să merg în curte să mă joc cu copiii. El întrebă mai degrabă candid și serios:

— Mamă, dai voie lui Dana, la copii? Dana fiind Ea, fetița care întreabă. Modul acesta de exprimare, economic și la persoana a III-a, intervine chiar în dialogurile cele mai intime.

Cînd în clipele de liniște și fericire mama întreabă afectuoasă: „Pe cine iubesc eu cel mai mult în lumea asta?... mai totdeauna băiețelul de doi ani va răspunde atent, grav și categoric: „Pe Nelu” și nu „Pe mine”...

La doi ani, copilul privește lumea detașat de propria sa persoană, ca subiect observator, spectator și actor în același timp al evenimentelor la care participă. Fenomenul acestui tip de dedublare a fost studiat mult de specialiștii în psihologia infantilă. Constituirea unuia din momentele de complicare a lumii lăuntrice, se pare că în esență el reprezintă momentul de dezvoltare și defi-

nire primară a conștiinței de sine. Mic descoperitor al lumii din jur, copilul de doi ani dezvăluie încă un fenomen ce face din conduita lui o fărîmă din miracolele lumii.

— Ce este aceasta?

— Carte...

— Ce este asta?

— Vioară...

— Ce este asta?

— Ceas...

— Ce este asta?

Jocul poate continua ore întregi și are pentru copilul de doi ani o savoare nesaturată. În fapt, el a văzut cărți, viori, ceas, și totuși...

— Ce este asta?

— Ziar...

— Ce este asta?

— Aparat de radio...

— Ce este asta?

— Ghiveci de flori...

— Ce este asta?

— Mașină de scris...

Toate au nume și toate se înșiră alăturate într-o simultaneitate fantastică în felul ei. E ca și cum s-ar descoperi de către copil că lucrurile lumii pot coexista. Și omul matur poate simți emoția descoperirilor de variate și numeroase minereuri cunoscute și necunoscute existente într-o mină...

lecția de nominalizare a obiectelor și fenomenelor este, la doi ani, și o lecție de dicțiune, de gramatică, de percepere a dimensiunilor posibile ale varietății obiectelor ce au același nume. Fărîmișarea interogativă, aparent haotică, din conversațiile copilului de doi ani are o funcție importantă. Ea permite să se constituie dimensiunile explicite ale lumii lucrurilor, fenomenelor și oamenilor cu care se populează universul interior în momentul debutului personalității. La doi ani, mai mult ca oricînd, ființa umană simte că *realitatea concretă* con-

stituie *substratul nutritiv* al oricărei dorințe, năzuințe, posibilități. De aceea inteligența în plină formare „pipăie” lumea cu ajutorul cuvintelor, aceste degete simbolice, incorporînd în dialoguri de identificare a obiectelor din ambianță comori uriașe de cunoaștere.

Dialogul poate avea însă și altfel de dimensiuni decît cele de mai sus.

— A cui e păpușa?

— A ta...

— Mai vreau să mă joc cu păpușa...

— Nu se poate, trebuie să mergem la masă.

— Vreau cu păpușa, insistă copilul.

— Ți-am spus că nu se poate, este tirziu...

— Vreau...

Dialogul de opoziție, fără argumente și contraargumente, este un dialog de afirmare a propriei personalități. El seamănă cu sticla prin care trece lumina fără să producă vreo schimbare, sau cu dinamita... deoarece la cea mai mică atingere poate provoca o reacție intensivă, explozivă, dezordonată și zgometoasă...

Un foarte cunoscut psiholog, Arnold Gesell, considera că dialogul de opoziție al cărui contur începe să se schițeze la doi ani are sem-

nificația profundă a *descoperirii de către copil a alternativelor* ce se exclud dar și o semnificație ce se referă la faptul că *la doi ani se formează obligația interioară de a se opăra modul de a gîndi, de a dori, de a înțelege și a voi.*

Această reacție aparent încărcată de dificultăți și tensiuni constituie terenul fertil pe care trebuie să intervină actul de educație.

Continuu dialogul de opoziție:

— Gata, trebuie să plecăm...

— Vreau să mă mai joc cu păpușa...

— Dar nu se poate...

— De ce?

— Sst! nu se poate, nu vezi?! Păpușa e somnoroasă... uite cum închide ochii... vrea să doarmă...

— Da?...

— Hai să plecăm încet să nu se trezească...

Copilul de doi ani acceptă omește și matern argumentul somnului păpușii.

— Dar păpușa nu doarme, nici nu e trează, nici nu simte nici odată nimic...

— Sst! Tu ai șase ani. Pentru copiii de șase ani și pentru oamenii mari păpușile nu dorm. Pentru noi toate sînt altfel. Vorbeam de paginile pedagogiei copiilor care își țin respirația și pășesc pe virfuri, pentru că păpușa să poată dormi... ei au doar doi ani.

**F. ANDREESCU, cercetător la Institutul de științe pedagogice:**

**„Părinții sînt factorul determinant al climatului familial sănătos.”**

Copilul are nevoie în dezvoltarea sa, începînd cu prima zi de după naștere, de un climat favorabil, de o ambianță plină de calm, afecțiune și grijă. Climatul propice dezvoltării lui armonioase se poate menține numai dînd un caracter constant factorilor educativi, respectînd unitatea de cerințe și adoptînd o atitudine consecventă în tot ceea ce spunem și întreprindem. Răspunderea pentru crearea unui climat optim care să permită dezvoltarea normală a organismului copilului și aplicarea sistematică și eficientă a metodelor de educație, revine părinților. Ei constituie factorul determinant al climatului familial sănătos.

În cadrul acestui climat general, în primii doi ani de viață ai copilului, trebuie să se pună accentul pe începerea procesului de formare a unor deprinderi igienice și de viață civilizată, de autoservire (spălat, îmbrăcat și dezbrăcat, servirea mîncării etc.), de mișcare (mersul, alergatul), de vorbire (pronunțarea sunetelor, a primelor cuvinte și propoziții formate din 2-3 cuvinte), de acțiune etc. În acest scop se impune respectarea orelor de masă, de somn, de joc și de plimbare în aer liber, punerea la dispoziția copilului a unor jucării care să-i solicite suficientă mișcare și cărți cu ilustrații mari, frumoase colorate, cu imagini din viața copiilor în familie sau jocul lor, animale, plante cu diferite obiecte de uz casnic cunoscute lor. În educarea copiilor, în familie, pe

lîngă părinți mai intervin și alte persoane care îi suplinesc în absență. Această situație este specifică societății noastre contemporane în care femeile sînt tot mai mult antrenate în activitatea socială. În aceste condiții apare evidentă necesitatea unității de cerințe din partea adulților. Desele înlocuiri ale persoanei care ține locul mamei au de asemenea, influență negativă: nevoia de a se adapta în permanență unei alte dădace stînjește ritmul normal al însușirii deprinderilor, al dezvoltării continue și fără traumatisme a psihicului copilului.

Întrucît răspunderea pentru educarea copilului este la fel de mare pentru ambii părinți, e bine ca ei să-și exercite influențele în mod unitar, să acționeze de comun acord, deciziile unuia să fie acceptate și de celălalt, amîndoi să fie la fel de tandri și de severi cu copilul. Tatăl și mama să dea dovadă în egală măsură de consecvență în tot ce spun și fac. Cele mai multe greșeli în educație, ce se fac începînd de la această fragedă vîrstă, provin din faptul că părinții uneori permit copilului un anumit lucru și altelei i-l interzic. Această oscilație a lor creează contradicții care la copil se exteriorizează prin proteste, plîns etc. Pripeala, starea nervoasă a părinților îi duce sigur la greșeli: vorbesc pe un ton ridicat, nu au răbdare cu copilul, interzic cu duritate orice, impun categoric

(Continuare în pag. 6)

un lucru sau altul. Or, tocmai calmul, răbdarea, tactul, înțelegerea situației create permit o rezolvare justă în orice moment.

Nu putem insista îndeajuns asupra importanței pe care o are timpul acordat de către părinți copiilor. Aceștia au nevoie de căldura părintească, de apropierea lor, simt nevoia să se joace și să ridă împreună cu mama și tatăl lor. Dacă părinții, din cauza prea multor ocupații în afara familiei, rezervă pentru propriul lor fiu puțin timp,

atunci se nasc neplăceri în permanență. Copilul plinge și este nervos la plecarea părinților de acasă, când îi revede, de bucurie, se manifestă zgomotos și în forme care îi deranjează pe părinți și-i determină să facă unele aprecieri dure la adresa lui.

Vârsta la care ne-am referit este mică, dar răspunderea pentru educarea corectă a copilului este foarte mare. Conștient de acest lucru, fiecare părinte va trebui să-și îndeplinească menirea de educator cu răbdare, calm, perseverență și iubire adevărată.

### MARIA ȘTEFĂNESCU:

„Calmul și liniștea din familie se imprimă în firea copilului.“

Se spune adesea că pînă la vârsta de doi ani copiii nu înțeleg nimic, că nu au o viață interioară, că ei mănincă, se mișcă, împinși doar de instinct. Aceste idei sînt contrazise de însăși realitatea care confirmă că și pînă la doi ani copilul trăiește o serie de stări afective.

De multe ori cînd mama pleacă din cameră, copilul observă și plinge. Nu este oare aceasta o manifestare a afecțiunii pe care copilul o poartă mamei?

Cunosc o familie în care mama iubște muzica. Adeseori deschide radioul și-și adoarme copilul în ritmul muzicii. Copilul a început să se obișnuiască cu acest fond melodic și chiar cînd nu doarme îi place să asculte muzică. Dacă aceasta încetează, copilul începe să plîngă. Nu este o dovadă că sufletul copilului a fost pătruns de frumusețea muzicii și că regretă încetarea ei?

Iată de ce climatul familial în care trăiesc copiii are o mare importanță. Acest climat are repercusiuni în sufletul și psihologia copiilor.

Calmul și liniștea din familie se imprimă în firea copilului care devine bine dispus, vesel, receptiv la tot ce-l învață părinții, atent la propria purtare, dornic să răspundă corect tuturor cerințelor părinților. Copilul pînă la doi ani simte mai mult ca oricînd necesitatea de a fi inconjurat de atenția și afecțiunea părinților... Așa se explică de ce în familia în care domnește un climat cald, liniștit, copilul se dezvoltă normal, sănătos, curajos, vioi, blînd, apropiat, cu sete de a cunoaște.

Acolo însă unde părinții se ceartă, nu se respectă, nu muncesc cu seriozitate și nu sînt preocupați îndeajuns de educația copilului, acesta este influențat negativ și devine nervos, irascibil, mofturos. Deoarece părinții nu au timp să se ocupe îndeaproape de copil, acesta crește mai mult singur, se închistează, devine puțin comunicativ, timid. Lipsa de afecțiune maternă diminuează în sufletul copilului încrederea în sine; el se simte la un moment dat o ființă neglijată, neluat în considerație de către cei din jur.

Din experiența mea de mamă pot afirma că nu e bine să stăm nepăsători față de frământările unui copil, fie el cît de mic. Este greșit să interzicem o acțiune fără a-i arăta copilului de ce nu trebuie să o facă. Interzicerea fără explicații

provoacă din partea copilului împotrivire, tendința de a nu ceda, încăpăținarea.

Afecțiunea părinților constituie mediul în care trebuie să se dezvolte copiii. Măiestria pedagogică a părinților se concretizează tocmai în felul cum ei își manifestă această afecțiune. De cele mai multe ori părinții, împinși de această afecțiune, greșesc în educație. Astfel, cînd unul dintre părinți ceartă copilul, celălalt vine și-l alintă. Atitudinea este greșită și dovedește din partea părinților lipsă de unitate în cerințe. Alteori, mama ceartă copilul pentru că a greșit sau a făcut o poznă și imediat ce copilul începe să plîngă vine și-l alintă, dovedind că a trecut cu vederea ce a ce cu puțin înainte constituise obiectul mustrării. Această inconsecvență în atitudinea mamei cultivă spiritul revendicativ, indisciplina și lipsa de respect pentru educator. Cerințele formulate de părinți să fie susținute pînă la realizarea lor, deoarece afecțiunea părintească nu înseamnă renunțare la anumite exigențe. În același timp, ele trebuie să fie astfel formulate, încît copilul să înțeleagă justetea lor. În zadar vei cere unui copil de doi ani să-și păstreze hainele curate, să păstreze ordinea în cameră, dacă nu-i vei explica—pe înțelesul lui — importanța acestora pentru viața omului, pentru aspectul său exterior.

O problemă deosebită în educația antepreșcolară este atitudinea față de copiii care plîng. Nici mustrarea severă nejustificată, nici alintarea nermeritată nu pot fi de folos în educație. Mama și tatăl trebuie să-l înțeleagă bine pe fiul lor și să ia poziția cea mai justă. Familia dispune de mari posibilități pentru educarea estetică a copilului chiar pînă la doi ani. La aceasta contribuie curățenia, atmosfera îmbietoare din casă, aspectul îngrijit și plăcut al hainelor, ordinea din colțul lui de joacă, discuțiile asupra unor poze din cărți, plimbările în mijlocul naturii. Prin ele copilul se îmbogățește cu percepții și reprezentări artistice, el începe să înțeleagă și să prețuiască frumosul din obiectele observate.

O atitudine egală, sensibilă și atentă, îmbinată cu exigență, înțelegerea emoțiilor copiilor, a intereselor și cerințelor lor, comunicativitatea noastră sînt factori importanți care asigură succesul în educație și asigură în același timp autoritatea părinților.

### E. DIȚOIU, pedagog:

„Dependența și nevoia de ajutor a copilului oferă mari posibilități de înfrînire educativă.“

Imediat după naștere, copilul este pus în fața necesității de adaptare la noul mediu de viață, mediu complex și de mare importanță pentru dezvoltarea sa. Persoanele din jur, în primul rînd mama, sînt chemate să cunoască și să satisfacă în mod optim principalele sale nevoi, care au la început un caracter predominant biologic și care, apoi, treptat, determină și dezvoltarea sa multilaterală pe plan psihic.

După cum se știe, sugarul este crescut cu ajutorul unui „regim“ în care îngrijirea fizică se îmbină armonios cu formarea primelor reflexe condiționate. Aici apar, de fapt, și elementele fundamentale, hotărîtoare pentru dezvoltarea sa și, în special, pentru viitoarele raporturi complexe cu cei din jur și pentru interacțiunea dintre activitatea sa și a celorlalți membri ai familiei.

Un sugar al cărui regim de viață — ne referim la orele de somn, de hrănire ș.a. — este bine stabilit și strict respectat va fi de la început în relații armonioase cu cei din jurul său, putînd fi astfel deprins mai ușor și mai curînd cu situații avînd semnificația de „da“, adică posibil, și de „nu“, adică imposibil. Pentru acești copii, se poate spune că este aproape asigurată însușirea ulterioară, firească, a noțiunilor de permis și nepermis, fără împotriviri, fără conflicte și, în consecință, — dezvoltarea unei atitudini și comportări corespunzătoare în familie și societate.

Formarea primelor reflexe condiționate se realizează nu numai pe baza satisfacerii nevoilor elementare, ca hrana ș.a., ci, de asemenea, și cu ajutorul unor elemente aproape la fel de importante pentru copil: dragostea mamei și a familiei, care-l inconjoară cu cuvinte afectuoase, zîmbete și mîngieri. Toate acestea acționează ca puternici stimuli întăritori. Pe de altă parte, o atitudine consecventă în a nu îndeplini dorințele nejustificate (sau cele care-i sînt dăunătoare) ale copilului (hrana la orele nepotrivite etc.) constituie un factor inhibitor. Plînsul revendicativ se oprește treptat, cînd nu duce la rezultatul dorit.

După împlinirea vârstei de un an, sau în jurul ei, urmează o altă perioadă de dezvoltare intensă, mai ales pe plan psihic; este perioada tranziției de la contopirea aproape totală, nediferențiată a copilului cu familia la apariția și dezvoltarea treptată a unei poziții egocentrice. Acest proces este determinat de trei evenimente importante: întărcarea și, legată de aceasta, schimbarea alimentației; însușirea deprinderii mersului și organizarea unor forme variate de conduită care îngăduie perceperea unui orizont mai larg și, în fine, dezvoltarea progresivă a limbajului articulat, de care depînd în viitor principalele relații sociale ale copilului.

În această fază se produce o primă diferențiere vagă față de ceilalți membri ai familiei și, în unele cazuri, mai curînd sau mai tîrziu, apariția unor atitudini de opoziție,

favorizate și chiar determinate de greșeli de educație.

Mai predominant nevoile biologice, totuși apar și interese legate de dezvoltarea senzorială și motorie, de incitările mediului inconjurator. Nu există încă o curiozitate reală și nici o intenționalitate asupra obiectului, ci doar plăcerea de a se agita, de a obține senzații agreabile. Apare pe urmă efortul de a-și apropia obiectul dorit, întii fără a ține seamă de obstacolele reale, apoi, legat de dezvoltarea unei corespondențe între proprietățile obiectului și intențiile sale și, în fine, incipient, de dezvoltarea sentimentului propriei activități — toate acestea pe calea dezvoltării unei coordonări psihomotorii tot mai desăvîrșite. Întreaga dezvoltare psihică este strîns legată de această dezvoltare senzorio-motorie.

Deși însușirea limbajului face parte de asemenea din sfera motorie, aceasta însă depășește nivelul fiziologic prin funcția sa socială și semnificația psihologică.

Pentru educatori este bine de știut că în perioada antepreșcolară — între 1—3 ani — se formează priceperile și deprinderile de bază prin care copilul învață să se servească singur într-o măsură tot mai mare (să mănînce, să se îmbrace etc.). Activitatea sa, cu caracter preponderent imitativ, este acum, încă strîns legată de adult și dependentă de ajutorul acestuia. Iată aici un potențial important cu largi perspective, deoarece dependența și nevoia de ajutor a copilului implică mari posibilități de înfrînire educativă. Ceea ce are în semnătate acum este mai ales puțința de a înțelege și de a satisface nevoile legate de dezvoltarea copilului, asigurarea supravegherii și îndrumării necesare, precum și a exemplului care să-i servească drept model în activitate. Realizarea acestor cerințe atrage după sine crearea unor raporturi armonioase între copil și cei din jurul său și integrarea treptată a acțiunilor sale în viața și activitatea familiei.

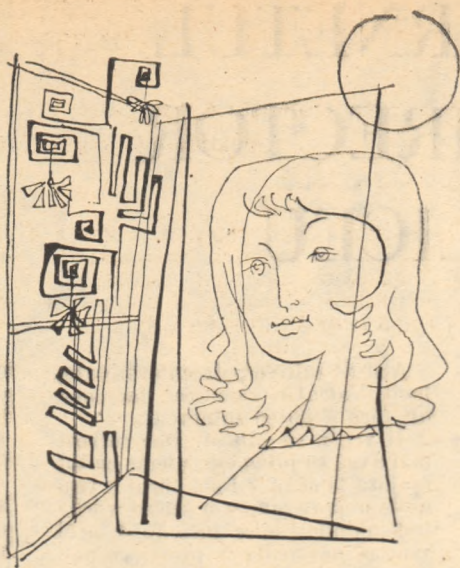
Dacă „ucenicia“ copilului, cum se poate numi formarea deprinderilor, va fi bine dozată, cuprînzînd activități corespunzătoare nivelului său de dezvoltare, bazate pe priceperile și deprinderile însușite anterior și susceptibile de a fi ridicate în perioada următoare la un nivel superior, copilul va fi echilibrat și capabil să progreseze.

Din cele spuse pînă acum se poate trage concluzia că primii ani din copilărie au o mare însemnătate pentru dezvoltarea ulterioară a copilului și că familia, ca mediu natural al copilului mic, are în această perioadă o influență hotărîtoare în educația sa. De aceea, este de dorit ca mama copilului să se poată îngriji de el (sau de ei).

Tot atît de importantă este grija pentru organizarea bună a mediului familial, ceea ce implică nu numai prezența obiectelor și condițiilor materiale corespunzătoare, ci, în primul rînd, o familie completă, cu vederi sănătoase, cu o organizare optimă a vieții cotidiene, o familie care să servească copilului drept model și în care acesta să se poată integra treptat participînd la viața comună.



# COPILUL



# EMOTIV

Sănătatea psihică a copilului este condiționată printre altele și de satisfacerea corespunzătoare a trebuințelor sale, atât biologice (hrană, adăpost) cât și social-culturale. Dar în asigurarea echilibrului psihic al persoanei, afectivitatea deține un loc primordial.

Printre alte accepțiuni date afectivității există și aceea de tendință care reglează reacțiile subiectului cu mediul înconjurător. În general, datorită trăirilor afective, sentimentelor sale, copilul are reacții adecvate la incitațiile lumii ce-l înconjoară: va suride celor apropiați, se va bucura de prezența mamei, va respinge și se va teme de obiecte și persoane necunoscute sau de cele cu care a avut experiențe triste. Putem chiar spune că el *învață* să se bucure și să dorească, să se întristeze și să respingă, căci experiența sa anterioară, ca și ceea ce ia drept model de la adult, îl determină să-i placă sau nu anumite lucruri, să le dorească sau să le respingă.

Prin natura lor, emoțiile sînt mai puternice la copil decît la adult; copilul în general este mai fricos, foarte dese ori este neliniștit de ceea ce îi este necunoscut, se bucură mai ușor decît adultul, și nu rareori îl pot face fericit lucruri mărunte, de pildă, un detaliu adăugat vestimentelor păpușii. Și tot copilăriei îi este specifică marea labilitate a emoțiilor: copilul plînge cu ușurință și îndată poate să se simtă fericit. Trecerea de la o stare emoțională la alta este rapidă și foarte lesnicioasă, aproape fără etape intermediare.

Pe măsură ce copilul crește, reacțiile sale emoționale, ca frica, mînia, neliniștea, bucuria etc. vor trece tot mai mult prin filtrul intelectului său, al rațiunii. El va învăța cu timpul că bucuria poate fi stăpînită, că poate fi exprimată nu numai prin țipete sau agitație, ci și exclusiv prin cuvinte. Va învăța de asemenea să-și stăpînească mînia, iar la nevoie să nici nu o arate.

Încă din primii ani de școală, emoțiile și mai ales exprimarea lor se vor cizela mai mult sau mai puțin, se vor nuanța, vor deveni mai profunde și mai subtile.

Început cu începutul copilul își fixează norme de exprimare a emoțiilor în funcție de conveniențele sociale, de tradițiile și obiceiurile colectivului din care face parte, ale poporului respectiv etc.

Dar pornirile emoționale native ale copilului sînt modelate foarte mult de către adulți și de ceilalți factori ai ambianței. În aceasta un rol important îl joacă exemplul educatorului, climatul în care crește copilul. De cele mai multe ori trăirile emoționale și sentimentele sînt „copii” ale celor exprimate de adulți. De exemplu, dacă adultul alungă sau chiar lovește animalele, uneori fără motiv, copilul nu va învăța să le protejeze, să le iubească, va fi nepăsător față de suferința lor. Dar mai grav este faptul că de aici pînă la atitudinea dură și nepăsătoare față de oameni, calea e îngrijorător de scurtă.

Adultul poate face din copil un curajos sau un fricos, o persoană tandră sau indiferentă, îndrăzneată sau timidă, nu numai prin propriul exemplu, prin ceea ce inspiră copilului comportarea sa. Frica de întuneric, de pildă, poate fi inoculată prin atât de des folositele avertismente: „dacă nu mîninci, vine Bau-Bau”, „dacă nu te astîmperi, te mîncă Omul Negru” etc. Și dimpotrivă, dacă de mic i se arată că nu are motiv să se teamă de întuneric, ba chiar i se demonstrează acest lucru, copilul va înlătura frica, va căpăta siguranță, curaj în orice împrejurare.

Bineînțeles, chiar și în aceste condiții de șlefuire socială a emoțiilor și în special a modului de exprimare a lor, fiecare copil se va manifesta în funcție de temperamentul său. Cel cu un temperament coleric va fi mai vioi, mai expansiv, trăirile sale emoționale vor fi mai intense și mai puternic exprimate; altul, cu un temperament sanguin va fi mai ponderat, mai echilibrat în manifestările sale, atât emoționale cât și comportamentale.

Deseori la vîrsta copilăriei o emoție negativă nu trece fără să lase urme, fără să modifice reactivitatea emoțională ulterioară. Așa se face că o serie de neplăceri, de situații care au șocat mai mult sau mai puțin copilul, îl sensibilizează în plan afectiv. Și astfel avem de a face cu un copil *hiperemotiv* sau, cum spunem de obicei, un *copil emotiv*, înțelegînd

prin aceasta un copil de o sensibilitate neobișnuită, care reacționează mai puternic decît e normal la situații de același gen sau la ori care altele; un copil ale cărui reacții emoționale depășesc caracteristicile de vîrstă și de temperament, fiind de o intensitate mai mare, de o durată mai lungă, deseori neadecvate cauzei care le-a declanșat (de exemplu copilul emotiv se poate indigna la apostrofări ce nu sînt de natură să-l jignească).

Starca aceasta specială pe care o trăiesc unii copii se datorește adeseori metodelor greșite de educație. Dacă unui copil i se repetă la orice greșală: „ești un prost”, „nu ești bun de nimic”, „n-ai să ajungi nimic în viață”, acesta va reacționa cu timpul printr-un sentiment de neputință, prin neîncredere în sine, prin descurajare. Pe un astfel de copil, examinarea la lecție îl poate face să tremure; oricît de bine pregătît ar fi, elevul nu va fi în stare să redea cele învățate, copleșit de panică. În plus copilul acesta, ca și oricare altul, are nevoie să se afirme în fața colegilor, să capete încrederea și aprecierea acestora; faptul că nu este capabil să facă față exigențelor, numai din lipsă de încredere în sine, îi accentuează timiditatea, îl face și mai neputincios și îl incuiează. Ca urmare, orice încercare de a se afirma îl va pune într-o stare de alertă, de neliniște continuă, mergînd pînă la anxietate. Și nu-i de mirare că astfel de copii vor fi foarte violenți cînd se vor mînia, deoarece în situația lor de permanentă frustrare, ei se „montează”, se încarcă emoțional progresiv, pînă ce vor izbucni cu o forță neașteptată.

Iată că printr-un exces de severitate a educatorului, din nepriceperea de a grada admonestările, astfel încît să nu pună înaintea copilului mereu pe cea maximă, se structurează un sentiment de inferioritate ce, cu timpul, se poate fixa și deveni o trăsătură de caracter.

Dar și alte greșeli de educație pot face din copil un hiperemotiv, chiar un dezechilibrat afectiv: de exemplu, lipsa de afecțiune din partea familiei. Este nu numai situația copilului fără familie, dar și a celui ai cărui părinți înțeleg greșit modul de a fi autoritari și care socotesc nocive pentru opera educativă orice manifestare tandră, dragăstoasă față de odrasla lor. Este, de asemenea, situația copilului lipsit deodată de dragostea părinților din cauza apariției unui nou frățior. Dar ori care ar fi cauza, lipsa afecțiunii de care are nevoie orice copil face din acesta un izolat, un indiferent, un fals apatic. *Fals*, deoarece la cel mai mic semn de tandrețe acest copil explodează într-o avalanșă de emoții de bucurie și fericire.

În schimb, alți părinți, mamele în special, își sufocă fiica sau fiul cu o supraprotecție nefirească, rezultată din teama de a nu-i pierde. Se întimplă ca acestea să dea de mîncare în gură copilului sau să-l ducă și să-l aducă de la școală, deși-i destul de mare și cunoaște bine atît drumul cît și regulile de circulație. Sugrumarea independenței copilului poate duce la formarea unui caracter slab, a unei ființe lipsite de voință, susceptibile și foarte ușor influențabile. Mai tirziu, ca adult, omul va fi un anxios, un infantil, obositor de dependent față de alții și un terorizant afectiv pentru cei ce se leagă de dînsul.

Tot din motive de supraprotecție unii părinți se poartă extrem de drastic cu odraslele lor, fiind încredințați că în felul acesta vor scoate un premiant sau un viitor mare talent din fiul lor, îl obligă toată ziua să învețe, nelăsîndu-i timp pentru joacă sau alte activități recreative. Și vai de acel copil care îndrăznește să aducă o notă ce în mentalitatea părinților săi ar putea părea slabă! Părinții unei eleve din clasa a II-a — foarte bine intenționați de altfel — o trimit să învețe îndată ce vine de la școală și în același timp o și amenință: dacă nu va învăța cum trebuie și nu va scrie tema frumos va primi bătaie! Copilul începe să lucreze și, în teama care îl stăpînește, greșește o literă. Rupe foaia, iar tatăl care vine s-o controleze, constată că eleva abia și-a început tema. Și o bate pentru neglijență! Plîngînd, fetița își reia activitatea și încearcă să scrie frumos, să citească corect, dar tatăl o pîndește și ea tremură de frică. Așa se petrec lucrurile uneori pînă noaptea tîrziu. Dimineața tatăl o amenință din nou sau, enervat, poate o și atinge „puțin” ca să nu uite că trebuie să fie atentă la școală, să nu aducă note proaste. Rezultatul? Repetenția! La școală fetița este abătută, speriată, îndată ce i se pune o întrebare plînge, se bilbie. De multe ori îi este groază să se întoarcă acasă. Evident, de aici nu mai e mult pînă va începe să fugă de acasă și de la școală, să vagabondeze etc.

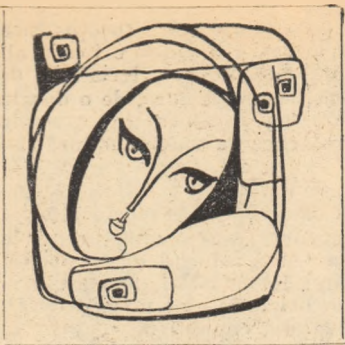
Tot o consecință a unor greșeli săvîrșite de educatori este și timiditatea puberului ca și a adolescentului. Etapele de dezvoltare prin care trec aceștia ridică probleme mai dificile decît cele ale copilăriei, necunoscute mai multe decît cele ale tinereții, prezentînd serioase transformări endocrino-metabolico-fiziologice și nu mai puțin psihice. Această perioadă critică din viața tinărului, caracterizată printr-o labilitate emoțională excesivă, nu este totdeauna tratată cu destul tact și înțelegere din partea adulților. Uneori aceștia găsesc un motiv de amuzament tocmai în ceea ce nu ar trebui: stîngăciile și emotivitatea adolescentului, lucru care îl împinge spre timiditate și îl face să se simtă jenat de schimbările firești prin care trece. Această stare de spirit poate lăsa amprente nedorite, pentru toată viața asupra psihicului viitorului adult.

Alte cauze ale emotivității crescute la copil ar mai putea fi certurile familiale, neînțelegerile dintre părinți sesizate de copil, atitudinea dușmănoasă a unuia dintre ei, de obicei a celui vitreg, diferite eșecuri școlare, violența vreunui profesor care, convins că-i impune respect elevului, țipă la el și-l jignește. Menționez totodată printre cauzele stării despre care este vorba și neajunsurile privind sănătatea fizică a copilului — bolile somatice, cronice, anumite infirmități etc. de care nu am intenționat să ne ocupăm, dar care pot împinge spre o emotivitate exagerată.

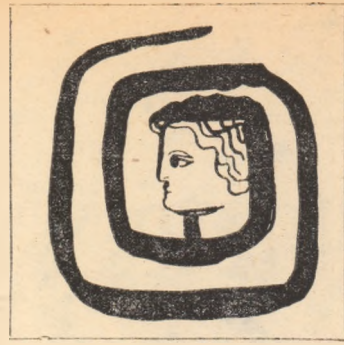
Ar fi așa dar necesar ca educatorii să fie foarte atenți cum tratează copilul. Greșelile educative — fie că se exprimă prin severitate excesivă, supraprotecție, sau lipsă de interes față de problemele lui — contribuie la dezechilibrarea nervoasă și afectivă a ființei, pe care avem datoria să o dăm societății sănătoasă din punct de vedere moral și fizic.

Elena POPESCU-SOLOMON

cercetător științific la Institutul de psihologie al Academiei



# DIN CARNETUL UNUI DIRECTOR DE LICEU



Vîntul aspru de noiembrie vînzolea frunzele de arțar din curtea școlii. În dimineața aceea ploua mărunț. Un elev întîrziat țîșni pe poartă cu părul în dezordine și haina descheiată. În urma lui poarta se izbi puternic și elevul, din câteva salturi, ajunse în fața clasei lui. Jenat, își strînse haina peste piept și îngîimă o scuză. Era Valentin M., pe care-l știam băiat serios, foarte cuminte și studios. Eram convinsă că e o întîmplare și l-am introdus în clasă. Am intrat în urma lui. S-a așezat în bancă abia trăgîndu-și suflarea.

Profesorul de geografie nu l-a trecut cu vederea.

— Iar ai întîrziat, băiete! Văd că absentezi sistematic la primele ore. Te-ai lăsat și tu pe finjală. Și fără să-i dea prea mult răgaz, a găsit cu cale să-l scoată la lecție.

Băiatul stătea cu ochii pironiți undeva într-un punct fix. Nu vedea decât bățul profesorului care se oprea ici și colo, punctînd cursul marilor ape și din cînd în cînd pronunța aproape imperceptibil denumirea unor localități. Cînd profesorul i-a comunicat nota de insuficient, n-a părut deloc afectat, dimpotrivă bucură că se poate așeza în bancă.

Aerul acela absent și totuși gînditor m-a făcut să-l observ mai atent. Un vîl străveziu de melancolie îi acoperea fața la fel de străvezie. Puteai citi dincolo de el un zbucium lăuntric ce depășea frazele lui puteri, parcă gata să-l îngenuncheze.

Îl urmăream din spate. Din gulerul cam larg al cămășii răsărea un gît firav pe care se prelingeau din creștel broboane de sudoare.

M-am adresat în șoaptă elevului lîngă care stăteam.

— De la o vreme e foarte posac. Nu ride nici măcar de poznele ce le fac colegii anume pentru asta. Ne mărîm și noi, ia numai note proaste.

— Ce-i cu tine? l-am întîrziat pe Valentin în pauză, luîndu-l de-o parte.

— Nici eu nu știu. Nu mă simt prea bine, nu pot fi atent la explicații.

Am rugat-o pe dirigintă să treacă pe la el și să comunice părinților că sînt invitați de mine la școală. Am aflat că tatăl băiatului e tare modest și cumsecade. Muncitor tipograf. E unul din acei oameni nemulțumiți de sine și veșnic doriți să-i vadă îndestulați și fericiți pe cei din jurul lor. Împovărat de grijile tuturor nu prea avea timp să vină la școală. Avea doi copii, dar prerogativele părintești le deținea mama. De altfel, așa cum pretindea ea „soțul meu n-are nici o autoritate, habar n-are ce-i aia să crești un copil. Din păcate, băiatul îi seamănă”. Noroc de strădania ei, că „s-ar alege tot un neisprăvit”.

— Dar mama ce ocupație are? întreb eu dirigintele.

— Niciuna. Stă acasă și-și revărsă plictisul unei vieți monotone asupra bietului soț istovit de muncă. E o femeie cicălitoare și nu-mi place că își blamează mereu soțul.

— Cînd m-a luat îmi promitea marea cu sarea, zicea ea, și m-a ținut toată viața în maghernița asta.

— Dar de ce întîrzie băiatul la școală? Știi că merge din ce în ce mai prost cu învățătura.

— Mă mir, mie mi-a adus întotdeauna note bune. Dar am eu ac de cojocul lui.

Mama suspina într-una, dar se vedea că nu de amărăciune, ci de un fel de ciudă. Se căina de greutățile ce-i apasă pe umeri. Ocoala vădit adevărul. Diriginta a aflat de la vecini că certurile în familia M. durează pînă noaptea tirziu.

Mi-am dat seama din capul locului că în situația lui Valentin ar fi o eroare să trecem la măsuri disciplinare. La școală se înregistra în catalog doar efectul întîrzierilor, dar cauzele nu s-a ostenit nimeni să le cerceteze mai profund și mai din timp. Și noi, pedagogii, facem adesea greșala de a ne opri la suprafața realității și nu căutăm să pătrundem în esența adevăratei vieți a unor copii.

De ce întîrzia Valentin? Fiindcă adesea mama lui după conflictele ce aveau loc pleca la bunici, iar el pendula între cele două case pentru a duce tratativele de împăcare. Cînd discuțiile prelungite nu se soldau cu asemenea evadări ale mamei, eforturile lui nu erau cu nimic mai prejos. De fiecare dată se rezolvau în defavoarea lui, căci mama îl acuza că ia apărarea tatălui. Într-o asemenea împrejurare, tatăl, omul blajin și obișnuit să rabde, a început să urle îspăimîntător la nevastă-sa, spunîndu-i printre altele „că nu poate fura bani ca s-o sature”, apoi cu gesturi hotărîte și-a strîns cîteva lucruri și a ieșit izbînd puternic ușa.

Atît de iute se petrecuseră toate, încît Valentin rămăsese incremenit fără a putea interveni.

Îi venea să plîngă. Dar ce rost mai avea să plîngă de vreme ce tot n-ajută la nimic? I s-a părut o veșnicie pînă ce mama a scos o vorbă îndemnîndu-l să se ducă după tatăl său. „Cine știe de ce prostie o mai fi în stare, nebunul”. Dar Valentin nu s-a clintit. Unde era să se ducă în toilul nopții?

Cîteva zile, n-a mai venit la școală. Într-o dimineață mă aștepta în fața cancelariei, fără servietă. Mi-a întins o cerere.

— Vă rog să-mi aprobați trecerea la cursul fără frecvență. Mi-am găsit de lucru.

— Ce anume și unde?

— Deocamdată nu e cine știe ce, dar voi cîștiga bani. Ne-am mutat la bloc și avem multe nevoi.

— Fără consimțămîntul părinților nu pot rezolva nimic. Să vină tatăl tău.

— Tata nu poate veni. Mama știe, e de acord.

— Oricîte nevoi ați avea, un băiat cu posibilitățile tale e păcat să părăsească școala. Atunci am aflat de la Valentin întreaga realitate pe care cu greu s-a hotărît să mi-o destăinuie.

— Nu știu încotro s-o apuc. Tata n-a mai venit acasă. Poate că așa se vor aranja lucrurile.

— N-ai să te poți ține de carte și e păcat să nu studiezi temeinic. Școala nu-ți cere nici o cheltuială. Asta cred că e și dorința tatălui tău.

— Da, tata ține cel mai mult ca eu să învăț carte. Poate din pricina mea s-a întîmplat... Dar mie nu mi-e rușine. Sînt fiul unui om care știe să fie demn în necazul lui. Chipul lui Valentin părea copleșit

de griji, de îndoieli, pe care nu voia să și le arate. Viața familiei l-a împins la soluții.

— Vrei să iau eu legătura cu tatăl tău? Să încerc să-i vorbesc?

— Nu, asta nu. Nu cred că e bine. Tata s-ar simți penibil să știe că s-a aflat ceva la școală. Mîndru cum îl știu, cred că nu se va mai întoarce acasă. Alceva aş vrea să vă rog. Și mi-a lăsat un plic.

— Bine, atunci nu-i voi pomeni nimic despre asta. Ce am vorbit rămîne între noi. Am să discut numai în legătură cu cererea ta. Chemat la telefon, tatăl a venit val-virtej. Era speriat și deprimat. Nu ora de acord în ruptul capului ca băiatul să abandoneze școala.

— Aș dori să vorbesc cu fiul meu.

— Programul s-a terminat, nu cred că-l mai găsim. Cererea este la mine. O puteți relege. O dată cu cererea i-am înmînat și plicul. L-a desfăcut cu un ușor tremur al mîinilor înnegrite de cerneala litografică.

Înăuntru, un bilețel și cheia de la noua locuință: „Taticule, te așteptăm acasă. Îți las cheia mea. Am aranjat casa frumos. Valentin.”

Am stat îndelung de vorbă cu tatăl, un om sfios și plin de bun simț, devotat trup și suflet muncii și familiei lui. El a înțeles din această ascuțită și bărbătească înfruntare a vieții de care e în stare fiul său că trebuie să aibă mai multă tărie morală în depășirea unor dificultăți care depind, în fond, de ambii părinți, pentru a nu-și expune copiii unor situații dramatice ce le pot fi fatale.

Prof. Zina SÎRBU  
Directoarea Liceului „M. Eminescu”  
București

PRIMĂVARA

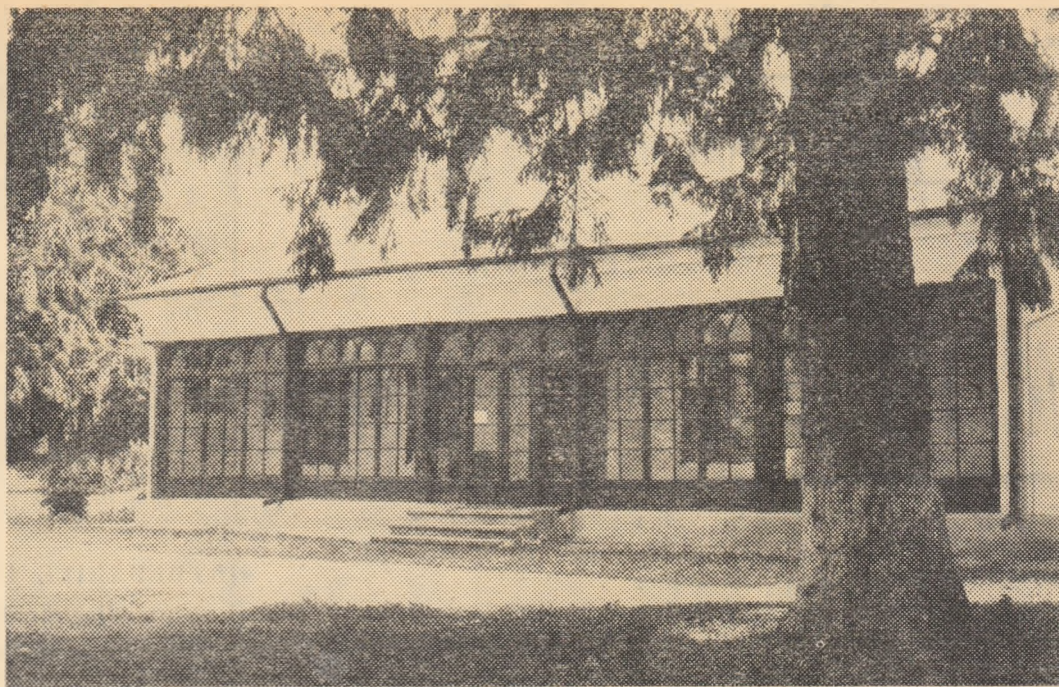
de Viorel MĂRGINEANU



# MIRCEȘTI

*Pornim totdeauna să regăsim pe locurile unui poet imaginile poeziilor sale, e mai mult puterea poeziei care îndeamnă la acest gest de renaștere a universului poetic și ne descoperim într-un fel o calitate spirituală plină de noutate, aceea de purtători peste vremi ai punților de legătură dintre sublimul cărților cu frumuseși ale poeziei și între izvoarele, locurile reale de unde aceste frumuseși au pornit. Acest sentiment e limpede când ajungem la Mircești, când modelăm imaginile luncii Siretului, când readucem ambianța poeziei lui Alecsandri în casa-muzeu, cu fotolii de vechi eleganță, printre obiectele-relice ale bardului.*

*Poezia își regăsește repede locurile, se reidentifică cu ele, luncile lutoase de Moldovă obișnuită capătă solemnitate, foșnete plopilor reiau ritmul din versurile de somptuoasă generozitate din pasteluri, interiorul casei muzeu se reanimă, poetul devine o prezență discretă, ne tulbură gesturile nevăzute ale poetului, mișcate cândva între fotolii și călimara de argint, între masa de scris și ferestrele mari, cu deschideri largi spre luncă. Cufărul de voiaj al poetului și diplomatului călător care a fost Vasile Alecsandri ni se pare*



*mai mult că se află în pauza dintre două plecări decât într-o continuă stare de obiect imobil de muzeu. Poezia renaște, orchestrația versurilor lui Alecsandri se declanșează populind casa de azi din Mircești cu imaginile din vremile poetului:*

*Perdelele-s lăsate și lămpile aprinse,  
În sobă arde focul, tovarăș mîngîtos,  
Și cadrele-aurite ce de pereți sînt prinse  
Sub palida lumină apar misterios.*

*Liniile luncii Siretului se recompun  
asemeni acelora din memoria noastră de  
cititori și aducem dimineață pe locurile  
bardului:*

*Aburii ușori ai nopții ca fantasma se ridică*

*Și, plutind deasupra luncii, printre ramuri se despică,*

*Rîul luciu se-ncovoaie sub copaci ca un balaur*

*Ce în raza dimineții mișcă solzii lui de aur.*

*Prin noi trăiește poezia și a revedea  
locurile poezilor mari înscamnă a descoperi  
legătura de continuitate dintre vremi  
istorice depărtate și timpul nostru, și a  
le uni în clipele noastre luminate de nemuritorul vers.*

Ștefan BĂNULESCU

„Cei șapte ani de acasă“ sună o zicală populară. Șapte ani, pînă ce merge copilul la școală. Șapte ani, cit timp își modelează ideea despre lume după înfățișarea propriei sale familii. Dar e oare adevărat că, în pragul celor șapte ani, familia își încheie datoriile față de copil, trecîndu-le exclusiv pe umerii școlii? Din cele douăzeci și patru de ore ale unei zile, numai cinci își petrece școlarul între colegi și profesori. Restul, se întoarce în micul său univers domestic, evoluția sa intelectuală fiind determinată nu numai de pregătirea profesorilor, dar și de educația de acasă. Or, una din condițiile acestei educații pe termen lung, cu urmări pentru tot restul vieții, e armonia părinților. Departe de mine credința în eternitatea beției de început a sentimentelor. Deziideratul schillerian „O, de-ar rămîne veșnic verde/ frumosul anotîmp al iubirii“ a fost formulat la optativ și acum două secole. Scrierile ametelei trec, printr-o alchimie firească a timpului, în metalul prețios al prieteniei, rezistent la oxizii obișnuinței și ai indiferenței. Odată transmutate sentimentele, ele nu mai riscă a se prefăce în resentimente, și nicidialogul nu degenerază în schimburi vehemente de cuvinte. Dar dacă, totuși, în conviețuirea zilnică a diadei, se petrec mici ciocniri violente (în fond, numai indiferenții își păstrează echilibrul rece veșnic egal cu sine), atunci în

## ARMONIA ÎNTRE PĂRINȚI

orice caz, în triadă, nimeni nu trebuie să-și dea liber friu salturilor de umoare. O rațiune superioară, dincolo de pudoarea firească, obligă părinții a păstra între ei eventualele divergențe: o rațiune care e copilul însuși. Un dascăl descoperă, în primele zile de contact cu o clasă, nervozitatea, agitația elevilor crescuți într-o atmosferă de încordare familială: hipertrofia anxietății la orice ridicare de ton, spaima de fulgerele iscate din senin, dificultățile de concentrare a atenției. Uneori se prea poate ca divergențele să pornească din bune

intenții, de la principiile de educație ale fiecărui părinte, începînd cu cele care privesc modul de alimentație și cupa vestimentară, și sfîrșind cu tratamentul pedagogic: „Să-l creștem spartan pe băiat!“ spune tata. „Ba de ce să nu-l cruțăm în copilărie de ceea ce viața nu îl va cruța mai târziu?“ replică mama, în prezența eroului. „Să meargă la patinaj, chiar dacă nu și-a terminat lecțiile, fiindcă mens sana...“, teoretizează, cu altă ocazie, părintele. „Nu se poate, dragă, vrei să se întoarcă cu un șapte?“ îi răspunde de astă dată mama, ambițioasă. Astfel de dezbateri, inocente, față de alte neînțelegeri cu un substrat infinit mai adînc, au loc zilnic în casă. Și, odată intrate în obicei, ele devin întrecerea, spectacolul la care asistă zilnic și micul spectator din tribună, palpitînd de fiecare dată și închipindu-și apoi universul mare, aidoma arenei domestice....

Nu, nu pledez pentru imposibil: pentru o coexistență fără nici un conflict, o viață întreagă. Pledez însă pentru grija părintească. Dacă se cere copiilor respectul față de vîrstnici, e cazul a li se reclama și acestora respectarea copilăriei. Fiindcă asupra unui lucru există în orice caz un acord de principiu între părinți. Ambii vor fericirea vîrstarelor. Merită, în numele acestui scop, luptat pentru armonia în familie.

Veronica PORUMBACU

## A FI PROFESOR

„Învățătorilor și profesorilor, tuturor slujitorilor școlii, partidul le-a încredințat sarcina de a onora de a instrui și educa generațiile viitorului, pe continuatorii vastei opere destinate prosperității și înfloririi patriei“.

(Din Hotărîrea adoptată de C.C. al P.C.R.  
în Plena din 29 noiembrie — 1 decembrie 1967)

Prof. emerit TEODOR NEȘ

1. Factorii care determină orientarea profesională a absolvenților de liceu sînt obiectivi și subiectivi.

Determinanți obiectivi pot fi: starea materială a părinților, posibilitatea candidatului de a se încadra într-o funcție, prestigiul social al profesiei respective, profesia și influența părinților, influența exercitată de profesorul cu prestigiu, influența mediului, insuccesul la examenul de admitere la alte institute de învățămînt superior etc.

De factorii subiectivi ținem aproape toți constituenții peisajului psihic care definesc individualitatea absolventului de liceu, aptitudinile și inclinațiile sale speciale, conștiința puternică a acestor aptitudini, dragostea pentru copii etc.

În ce mă privește, factorul obiectiv care a hotărît orientarea mea spre învățămînt ca și a generației de absolvenți care pășeau pragul vieții în ultimii ani ai dominației habsburgice în Transilvania l-a constituit situația precară materială în care mă găseam și penuria de cadre de matematică — fizică la școlile române, iar determinantul subiectiv l-a alcătuit înclinarea pentru științele pozitive. Deoarece starea materială nu îmi îngăduia alegerea profesiei, am convenit ca reprezentanța Fundațiunii Gojdu din Sibiu — marea protectoare a studenților români neînștăriți — să hotărască dacă trebuie să urmez Facultatea de fizică-matematică, Politehnica sau Medicina. Mi s-a acordat bursa de 1 000 coroane pentru Facultatea de fizică-matematică, asigurîndu-mi un loc din cele șase rezervate pentru români în colegiul Bötvos.

2. Profesiunea muncitorilor din învățămînt are mai multe valențe. Profesorul este instructor, educator, organizator și judecător. La baza fiecărei valențe rezidă un mănunchi restrîns de calități funciare și o serie de alte însușiri din care unele sînt în competiție pentru primat.

Calitatea de instructor presupune un orizont larg de cunoștințe, în mijlocul cărui se reliefează pregnant aria cunoștințelor de specialitate ale profesorului. Volumul cunoștințelor înglobează, în afară de cele de specialitate, și elementele de bază din sectoarele activității de instructor, educator, organizator și judecător, anume din pedagogie, psihologie, sociologie și tezele fundamentale ale concepției contemporane asupra universului și societății. Este necesar încă un lot de cunoștințe din ariile adiacente ale specialității.

Valența de educator se exercită prin tactul pedagogic. Educatorul și copilul interacționează dialectic, se influențează reciproc, se educă reciproc („copilul este părintele tatălui său” — spunea P. Tempea), în mod personal, specific structurii psihice a fiecăruia. Profesorul cu tact pedagogic este înzestrat cu intuiția clară a psihicului elevului, surprinde toate reacțiile lui la impresiile sugestive și la argumentarea persuasivă a educatorului. Tactul pedagogic reclamă „luarea de măsuri pe măsura elevului”. Această calitate capitală a profesorului se dobîndește prin studiul particularităților copilului la fiecare vîrstă, prin aprofundarea pedagogiei generale și speciale, pe tipuri de copil, prin ascuțirea spiritului de observație și de descifrare a mobilului impulsiv sau etic manifestat în comportamentul și reacțiile elevului.

Valența de organizator implică: o bună orientare a profesorului în psihologia aplicată și în socio-

La rubrica „Frumusețea profesiei”, revista noastră a prezentat în decursul anului trecut cîteva profiluri de profesii ca aceea de strungar, bibliotecar, geolog etc.

De data aceasta, ne oprim asupra uneia din profesiunile cu cele mai multe implicații social-morale, foarte apropiată de preocupările „Colocviilor” noastre.

În condițiile cînd formarea cadrelor se înscrie printre preocupările centrale ale politicii partidului și statului, așa cum s-a subliniat în Raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a Partidului din decembrie 1967, ca și în dezbaterile pe marginea raportului, e mai mult decît firesc cunoașterea, în trăsăturile ei specifice, a uneia din profesiunile de care depinde fîurirea noilor generații: aceea de profesor. Din opiniile formulate în cadrul anchetei noastre se conturează chipul nobil al educatorului, conștient de răspunderea sa în fața societății, a patriei, muncind cu dăruire, pricepere și dragoste pentru copii, animat de puternice resorturi morale.

Interlocutorii noștri sînt profesori cu o meritorie și îndelungată activitate pe tărîmul școlii și educației. Experiența lor, așa cum o sintetizează răspunsurile inserate în aceste pagini, poate constitui un îndreptar util pentru cei ce au optat și optează pentru această frumoasă și importantă profesiune.

## ÎNTREBĂRILE ANCHETEI :

1. Ce a determinat orientarea dumneavoastră profesională?
2. Ce însușiri moral-intelectuale socotiți că sînt specifice acestei profesii?
3. Ce dificultăți ați întâmpinat și ce satisfacții ați avut?
4. Imaginea pe care o aveți despre această profesiune a corespuns cu aceea pe care ați cunoscut-o în timpul exercitării ei? Ce noi valențe ați descoperit?

## RĂSPUND:

Prof. emerit TEODOR NEȘ

Prof. GH. DUMITRESCU

Prof. GHEORGHE GHITĂ

Prof. TUDOR OPRÎȘ

Prof. ELENA APOSTOLESCU

logia vieții școlare și a societății; o temeinică cunoaștere a sarcinilor colectivului; o judicioasă stabilire de corespondență între aptitudinile și sarcinile fiecărui școlar. Astăzi această valență organizatorică a profesorului este mai vastă decît în perioada interbelică la care ne referim.

Funcția de judecător a profesorului se exercită prin aprecierea progresului elevilor la învățatură, materializată în note, aprecierea valorii morale a faptelor, prin analiza efectelor produse asupra colectivului, a societății, și prin judecata asupra îndeplinirii sarcinilor de către elevi în sinul colectivității.

În jurul acestor calități se înmănușiază o serie de atribute, unele antonimice, necesare, cărora le lipsește, doar, un diez pentru a fi trecute între calitățile fundamentale: autoritatea fermă, prestigiul profesional, social, etic, simțul datoriei, încrederea în sine, în reușita operei sale, cumpănirea faptelor, stăpînirea de sine, sinceritate, exigență și îngăduință, afecțiune, darnu efuzie sentimentală, umor și gravitate, sociabilitate, consecvență principală în măsurile luate, simpatie just distribuită pentru toți elevii, siguranța în organizarea lecției, dar nu rutină ucigătoare a conținutului, transgresiune peste limitele matrișelor metodice, fără o revărsare distanțată, creativitate.

3. Dificultățile întâmpinate în perioada interbelică sînt de natură obiectivă și generale: transformările în ritm alert ale structurii școlii, modificările programelor analitice; și de natură specială, ca lipsa de material didactic la unele materii.

Legea lui Spiru Haret, în 1919, a trebuit pusă în concordanță cu legile existente în Transilvania. Gînd în 1928 părea a se fi ajuns la organizarea stabilă a liceului, apare legea care înlocuiește organizarea

lui Haret — arhitectonic alcătuită și în conformitate cu spiritul epocii — cu liceul unic de șapte ani. În 1931, se revine la liceul de opt ani, bifurcat în ultima clasă. Perioada de tranziție a durat patru ani. În 1937, cronică consemnează o fază de tranziție: se reorganizează liceul într-un mod particular: liceu de șapte ani, bifurcat în clasele 6—7 și cu clasa a 8-a, clasă de bacalaureat. În 1939 vine altă transformare în vederea creșterii unei „elite intelectuale” care să „conducă” treburile țării în toate sectoarele.

Paralel cu aceste transformări s-au simțit, în mod firesc, și dificultățile generate de programele analitice, care respirau în doi timpuri: cînd se comprima de la volumul de cunoștințe prevăzut pentru liceul de opt ani la volumul necesitat de liceul de șapte ani, cînd se dilata din nou, egalînd aproape aceeași materie de opt ani.

Dificultatea principală însă o constituia lipsa de material demonstrativ și experimental. Materialul didactic se procura din străinătate. Atelierele Casei Școlilor — transformate astăzi în modernă întreprindere de material didactic — confecționau material simplu, care, cu îndemînare, se putea lucra și de către elevi în atelierele de lucru manual, unde existau aceste.

În ceea ce privește mulțumi- rile avute, sînt convins că fiecare profesor, în cariera sa didactică, a avut o serie de satisfacții, unele imediate, altele în timp. Dintre mulțumi- rile imediate cităm: satisfacția lecției reușite ca formă, fond, efect, cu puternică rezonanță asupra elevilor și cu stimularea potențialităților lor intelectuale; înzestrarea elevilor cu deprinderi morale în consonanță cu idealurile etice ale societății; satisfacția de a fi creat în clasă o atmosferă de liberă manifestare a

elevilor pr linia înclinărilor culturale și artistice ale acestora, organizând societăți artistice, științifice, sportive, o revistă a elevilor, echipe de amatori pentru reprezentări teatrale în oraș și în județ etc. Colaborarea armonioasă dintre elevi în colectivul clasei constituie, de asemenea un izvor de satisfacție pentru profesor.

Satisfacțiile de-a lungul timpului — diacronice — au fost sporite cu vremea. Realizările promoțiilor de elevi, aflați cîndva sub obăduirea noastră — academicieni, profesori universitari, compozitori, scriitori, filologi, medici, etc. — sporesc aura profesorului și a școlii unde au învățat. Scrisorile primite de la elevi atestă, nestînsă de mersul vremii, influența dascălului lor, al cărui amurg îl încălzesc cu ultimele lumini.

Unul dintre foștii elevi continuă activitatea dascălului său la aceeași școală și la aceeași specialitate (liceul Gojdu din Oradea).

**4.** Imaginea pe care mi-am format-o despre profesiunea de profesor s-a dovedit a fi congruentă cu realitatea trăită. În activitatea mea mi se părea că sînt călăuzit de imaginea pe care mi-o creasem în anii entuziaști ai tineretii despre această profesiune. Micile corecturi sau nuanțări de culori aduse imaginii ideale de realitate n-au schimbat conținutul acesteia. Congruența constituie izvorul de statornică mulțumire simțită în timpul exercitării profesiunii de dascăl. Potrivirea dintre imagine și realitate a înlăturat, de la bun început, toate deziluziile care ar fi avut loc dacă imaginii i-aș fi asociat contingente exclusiv materiale. Cine s-a orientat în alegerea profesiunii după considerente pur materiale sau în urma respingerii de la examenele de intrare la alte institut superioare nu poate fi dascăl adevărat, care să se dăruiască cu toată ființa sa acestei profesiuni făuritoare de înalte valori etice și naționale. Deziluziile vor umbri mereu conștiința profesorului împins spre profesiunea sa de circumstanțe accidentale și nu chemat de vocație autentică.

Pe lângă calitățile amintite, profesorul integrează în personalitatea sa și alte valențe. Cităm numai cîteva: ca membru al societății, profesorul trebuie să fie reprezentantul de esență pură al concepției filozofice progresiste despre univers și societate și al valorilor morale, al năzuințelor comunității; ca om de știință, pedagog, psiholog, sociolog, profesorul trebuie să manifeste o dinamică activitate de cercetare sub diferite unghiuri, în mediul școlar și extrascolar; fiecare profesor își poate pune probleme și da soluții originale în aria în care muncește. În contact permanent cu elevii, trebuie să evolueze fără discontinuitate, să se autoeduce continuu.

**Prof. GH. DUMITRESCU**

**1.** Încerc să cobor în cele mai adînci colțuri ale sufletului, să scutur colbul de pe ferestrele timpului și să revăd sălile în care ascultam cu interes, plăcere, uneori cu admirație, lecțiile de la marile licee „Sf Sava” și „Gh. Lazăr” din București, în care am învățat.

Una din cele mai mari bucurii din viața mea am simțit-o cînd librăria Alcalay mi-a trimis în luna iulie acasă, la țară, renumita carte franceză „Exercices d'Algèbre” de F.G.M. Cu o imensă plăcere și mult spor am lucrat pînă toamna din această carte, așezat la umbra unui nuc mare în grădină, privind spre măreția cerului, cînd trebuia să mă odihnesc după o muncă încordată.

M-am simțit foarte bine sufletește la liceul „Sf. Sava” unde colegii erau prietenoși, învățau bine, erau veseli și erau modști.

În clasa V, cursul superior, am trecut la liceul „Gh. Lazăr” secția reală, fiindcă „Sf. Sava” avea numai modernă și clasică. Aici, profesor de matematică era Bogdan Ionescu, spirit fin de matematician.

Un rol însemnat a avut în dezvoltarea mea și revista „Gazeta Matematică” fiindcă ne-a îndrumat, ne-a stimulat și ne-a valorificat, prestigiul ei fiind asigurat de profesori de frunte, ca academicianul savant Gh. Țițeica.

Dragostea pentru Matematică și înțelegerea deosebită pentru ea, manifestate încă din copilărie, pregătirea din liceu și universitate mi-au arătat limpede că funcția de profesor este cea mai potrivită pentru cerințele mele intelectuale, morale și sociale. Și astfel am ajuns profesor, trecînd cu succes examenul de capacitate pentru profesori secundari, materia principală fiind Matematica, iar secundară, Limba Română.

**2.** Pentru ca un profesor să-și îndeplinească în mod satisfacător funcția este nevoie de anumite calități:

Să cunoască bine obiectul pe care-l predă. Condiție necesară, dar nu suficientă. Asupra modului în care trebuie să transmită elevilor cunoștințele îl informează metodic obiectului respectiv și practica pedagogică.

Să aibă prestanță în fața clasei. Raporturile lui cu colegii să fie de bună tovărășie; să fie corect în relațiile cu ei, fiind prietenie treptat cu acei care înțeleg bine sentimentul amicitiei.

Punctual în toate ocaziile. Ținută ireproșabilă în societate. Afară de îndatoririle regulamentare îndeplinite de profesor: explică, pune note și dă situații de fine de an, vin aici chestiuni delicate privind calitățile de mare valoare ale profesorului.

Un profesor calm, care procedează cu răbdare, dragoste și interes, este o binefacere pentru copii. El dă explicațiile suplimentare cerute, lămurind cu bunăvoință, nu apostrofează elevii, nu-i ironizează, nu-i umilește. Face examinarea cu răbdare, se bucură de răspunsurile lor bune, îi îndrumă în școală și chiar în afară de școală chiar și pe elevii excepționali, urmărind evoluția lor. Este drept în aprecieri, este nepărtinitor și valorifică în fața clasei pe cei cu merite deosebite, oricînd are ocazia.

Mijloacele de atingere a scopului la fiecare lecție sînt indicate de metodicele respective și deprinse în practica pedagogică, ele fiind specifice fiecărei discipline. Nu insistăm.

Ar trebui un spațiu, de care nu dispunem, pentru a arăta rolul matematicii în viață, în cultura generală. Numai o bună cultură generală a profesorului de matematică poate aduce elemente care să umanizeze, să încadreze obiectul său în patrimoniul general al culturii.

**3.** La punctul 3 pot spune că zeii m-au răsfățat, n-am avut dificultăți nici în ceea ce privește predarea în clasă, nici asigurarea disciplinei.

Am avut multe satisfacții, am instruit multe generații de elevi, care au devenit folositori societății. Unii s-au dedicat unor cariere pentru care studiul matematicii era de mare folos; alții au activat în domenii care n-au atinsere cu matematica sau prea puțin. Primii mi-au produs bucurie ajungînd în posturi superioare de răspundere. Ei fac cîste tehnicii, economiei naționale, învățămîntului și armatei. Ceilalți mărturisesc rolul important pe care l-au avut matematica pentru cultura lor generală, privesc cu simpatie și considerație pe oamenii de știință, nu sînt străini de principiile matematicii elementare și adesea își îndreaptă copiii către tehnică, marea cerință a viitorului.

Cu multă plăcere și rezultate mulțumitoare am instruit oameni din cîmpul muncii la liceul seral, la cursul de pregătire pentru Facultatea muncitorească, la cursul de desenații pentru marile construcții socialiste, la cursul de calificare pentru profesori (I.P.C.D.).

Am ajutat învățămîntul matematic din țară ca autor de cărți de Matematică, scriind 18 manuale în colaborare, iar 3 singur; 4 au fost premiate de Academia Română (referat academician D. Pompei). Mi s-a acordat „gradația de merit”, după 21 de ani de activitate, cea mai mare distincție pentru un profesor, înainte de 1948. După expresia marelui cărturar N. Iorga, am făcut apoi „puținel bine” ca inspector general și Președinte al C.I.G. în Minister, îndrumînd, valorificînd și apărînd, la nevoie, drepturile profesorilor. După 1948 am scris trei cărți de matematică pentru liceu, utilizate în toată țara. Am activat la I.P.C.D. ca profesor.

Străduința de perfecționare? O viață întreagă am citit, am gîndit pentru a percepe lumea prin cît mai multe antene.

Toată literatura bună a scriitorilor români am citit-o; din cea străină am selecționat potrivit cerințelor mele. Pentru specialitate am avut totdeauna cărți de valoare: din gîndirea matematică universală. Astfel, „puținul”, pe care programa școlară mă obligă să-l dau elevilor la clasă, era variat și extras din „mult și de calitate”.

Am cultivat Muzica în mod metodic, cu studii superioare.

**4.** Răspunsul la punctul 4 ar fi mai bine să-l las pentru filele amintirilor pe care aș dori să le scriu cîndva.

Pot spune că am considerat învățămîntul ca făcînd parte din ființa mea și am avut mulțumire mare pentru realizările obținute.

În cea mai mare parte din timpul petrecut în școală, am păstrat pentru profesiunea mea imaginea luminoasă pe care o aveam la intrarea în învățămînt.

**Prof. GHEORGHE GHÎȚĂ**

M-am simțit stingherit ori de cîte ori am fost pus în situația să vorbesc despre mine. De data aceasta însă, perspectiva unei jumătăți de secol în trecut îmi înlesnește o oarecare detașare și, prin aceasta, stîngjenirea se mai neutralizează, își pierde din acuitate.

Să începem deci cu cîteva considerațiuni generale, de principiu.

Cele patru întrebări ale anchetei comportă multiple implicații. De aceea, mă văd obligat să mă opresc numai la unele dintre ele și anume la acelea care mi se par și semnificative și esențiale.

Numai în acest fel cred că am să duc lucrurile la capăt într-un spațiu restrîns.

Îmi mai iau îngăduința de a schimba ordinea întrebărilor, astfel: 1,4,2,3, pentru că așa sper să-mi vină mai la îndemînă.

**1.** Ca orice act de viață de o capitală importanță, alegerea profesiunii se prezintă ca fiind rezultatul unei *îndelungi și intime deliberări*. În procesul deliberării, pentru orientarea mea profesională, au concurat factori de natură și de pondere diferite.

— Primul dintre factori l-aș numi *conștiința comunității profunde* cu îndeletnicirea de profesor.

— Acestuia i se alătură imediat pasiunea pentru literatura și limba română, manifestă încă de pe băncile școlii.

— Orientarea spre profesorat mi-a fost pregătita și susținută de exemplul strălucit al cîtorva figuri de pedagogi și oameni de cultură din vremea școlarității mele: Zaharia Dumitrescu, priceputul și harnicul meu învățător; Gh. Nedioglu — strălucitul profesor de limba română; Eugen Lovinescu — eruditul și olimpiantul profesor de limba latină; Grigore Forju — excelentul profesor metodician la practica pedagogică; I.D. Ștefănescu — profesor de limba franceză și eminent conferențiar de istoria artelor. Pe aceștia i-am luat ca model și ideal în viitoarea mea îndeletnicire și lor le aduc, aci, smeritul meu omagiu.

— Despre vreo tradiție sau înrîurire directă a familiei în orientarea mea profesională nu poate fi vorba. Dar deși ar părea paradoxal, deoarece părinții și toți ascendenții mei au fost plugari, neștiutori de carte, cred totuși că s-au exercitat unele influențe de natura latențelor ereditare. Îmi amintesc de acea înclinare a bunului meu tată pentru sfătuire și pilduire într-un limbaj colorat, metaforic chiar, datorită cărora era socotit un înțelept al satului. De asemenea, marea lui dragoste și prețuire pentru om — omenia — din care el își făcuse un principiu de viață, iar eu am înțeles-o și am apreciat-o încă din adolescență.

— Dacă mă gîndesc bine, o pondere deosebită a avut apoi grupul de prieteni din sat (e vorba de satul Virteju-Neflira, Ilfov), elevi la școli normale și seminarii teologice, cu care am înființat cercul cultural sătesc I. L. Caragiale, în cadrul căruia s-a desfășurat, ani la rînd, o frumoasă și rodnică activitate, de folos și pentru noi și pentru săteni.

Primele lecții le-am ținut, în cadrul cercului cultural, pe cînd eram în ultimele clase de liceu, cu copiii din sat, care se pregăteau pentru concursul de admitere în diferite școli secundare. Cel care a intuit și apreciat aptitudinile mele pedagogice este bunul meu prieten, distinsul profesor universitar Stanciu Stoian. Presupun că ulterioara mea activitate profesională constituie, într-o măsură satisfăcătoare, confirmarea acestor prime aprecieri, care s-au păstrat în străfundurile ființei mele și pentru care îmi exprim acum gratitudinea și recunoștința.

(Continuare în pagina 12).

4. Din primii ani de învățămînt, am simțit și înțeles munca din școală ca o *generoasă și cinstită dăruire*. Această înțelegere a constituit o matcă permanentă pentru efectuarea strădaniilor mele didactice sau, mai exact, a alimentat acea combustione intimă care mi-a încălzit și luminat orice act pedagogic.

Dacă încerc să apreciez această înțelegere a profesiei așese, în perspectiva celor patru decenii de activitate, îmi dau seama că imaginea prin care s-ar exprima mai complet și mai convingător este aceea a *incandescenței intense de arc voltaic*. Am credea că dacă ne măsurăm cu această unitate imaginea munca din școală, îi asigurăm acesteia și o neîntreruptă creștere și o ierarhizare valorică justă, obiectivă.

2. Dar ca să te dăruiești în munca de educație, nu sînt de ajuns numai intenția sau numai impulsul generos. Mai trebuie atitea!... Să le mai spun? Inutil, fiindcă se cunosc.

Ce țin să subliniez însă este necesitatea stropului de originalitate pe care-l pui din esența personalității tale în materialul informativ și formativ transmis și încrustat în individualitatea elevilor.

Cum poți realiza acest lucru? Este desigur obligatorie punerea în funcție a principalelor pîrghii ale procesului de instruire și educare.

Funcționarea acestor pîrghii se verifică prin *acea bipolară tensiune intelectual-emoțională* ce se stabilește între profesor și elev. Dacă nu ai sentimentul prezenței acestei tensiuni în orice lecție și în orice act de învîrșire educativă, fii sigur că nu te afli în miezul rostului tău de profesor.

Cu prilejul pensionării mele, mărturisesc colegilor mei că impresia de noutate, de prospețime și de convingere, pe care spuneau că o aflau în lecțiile mele, își are rădăcina într-o însușire căreia i-am spus: *voluptatea pentru idei*.

Cu *acea bipolară tensiune intelectual-emoțională* și cu dominantă voluptate pentru idei, am ajuns și la înțelegerea legăturilor complexului proces de instrucție și educație, precum și la stăpînirea cu destulă siguranță a volumului de cunoștințe și de procedee necesar predării.

3. Dintre dificultățile inerente muncii didactice mă voi referi doar la una, pe care o consider insurmontabilă, dacă nu ești avizat, și anume:

*Marea diversitate de nuanțe pe care le îmbracă psihologia copilului și adolescentului în contexte sociale diferite*, fie în funcție de clasă sau grup social, fie depinzînd de evoluția istorică a întregii societăți.

Ca să le sesizezi, e nevoie să te afli în inima vieții, să-ți însușești idealurile ei, să te contemporaneizezi *neincetat*, ca să poți surprinde și perspectiva de viitor către care să-ți orientezi munca la catedră.

I-aș spune acestui aspect al procesului: mod de a privi totdeauna în perspectivă. Numai datorită acestui mod de a privi în perspectivă m-am descurcat în hățșurile complicate psihologice a elevilor și nu m-am rătăcit sau abătut de la drumul pe care viața îl impunea muncii din școală. Iată de ce strădania mea nu s-a transformat într-un fel de lac cu apele stătute, în care să se răsfrîngă aceleași, mereu aceleași peisaje. Dimpotrivă, strădania mea a prins fluiditatea apelor curgătoare, care simfoni-

zează pe parcursul lor pe tonalități felurite și răsfrîng prospețimea variatelor locuri prin care curg.

Așa se explică și faptul că mi-am menținut munca pe un făgaș creator și nu m-am oprit doar la rolul — destul de onorabil — al colportorului de cunoștințe, fie el chiar de o prestigioasă erudiție.

Rezidă aci acel inefabil al creației didactic-educative, de o altă esență, dar de același grad ca și inefabilul oricărui act creator.

— Afirmam, într-un articol din primul număr al revistei „Colocvii”, că și profesorii, în rînd cu creatorii de artă, își elaborează cu mîgală și talent operele lor nescrise, însă vii — generațiile și promoțiile pe care le educă și le cresc cu tot simțul răspunderii și cu toată puterea lor de dăruire.

Și dacă ai afîns treapta creației în munca de profesor, obții și satisfacții, care se impun atît prin numărul, cit și prin plenitudinea lor.

În ce mă privește, în situația de profesor, încerc sentimentul tonifiant și liniștitor al datoriei împlinite, dar și sentimentul de legitimă mîndrie cu care privesc cum rîndurile compacte ale foștilor mei elevi trec în cadență, pe sub mărșălele de triumf al Patriei noastre socialiste.

**Prof. TUDOR OPRIȘ**

1) Cred că prezența unui mare număr de slujitori ai școlii în arborele meu genealogic mi-a influențat de la distanță orientarea profesională.

Bunicului meu, un distins pedagog muscelan, îi datorez în mare măsură trezirea apetitului didactic, descoperirea pîrghiilor pe care se sprijină această profesiune: dragoste pentru copii, respect și înțelegere pentru lumea eroică, sensibilă și imaginativă a adolescenței, darul comunicării clare și atrăgătoare, setea născută de cunoaștere, polivalența intelectuală.

Cred apoi că prețuirea și încrederea pe care mi-au acordat-o foștii mei profesori din liceu și facultate și sentimentul „apostolatului”, bine conturat în pragul încheierii studiilor universitare m-au îndemnat să aleg fără șovăire această profesiune și să rezist ispitei de a bate drumuri mai ușoare și, eventual, cu rezultate mai rapide și spectaculoase.

2) Sincer vorbind, cred că principală calitate a unui profesor este perpetua tinerețe, entuziasmul moral, prospețimea sufletească și plasticitatea intelectuală, care-l ajută să meargă în pas cu fiecare promoție de elevi, avînd — metaforic vorbind — aceeași vîrstă interioară cu ea.

Rămînerile în urmă, rezultat al îmbătrînirii spirituale, se plătesc scump: anchiloza sufletească, profesionalizarea excesivă, severitatea absurdă, acrimonia, care duc la caricaturizare pe slujitorul școlii.

Cred că „secretul” profesiei didactice constă în aceea că ne putem contopi cu elevii, păstrînd însă ascendentul moral al experienței și înțelepciunii, autoritatea intelectuală a umanistului generos, nelimitatul credit de care se bucură adevăratul prieten al omului.

3) Ca profesor de liceu, cele mai mari dificultăți le întîmpin cu elevii greșit orientați profesional (nu fac față cerințelor

muncii intelectuale), cu cei timorați și „tracați” (nu-și pot valorifica din plin cunoștințele), cu victimele ambianței familiale (primitivii și tehnocrații). Mai greu e cu cei din prima categorie. Ei nu pot fi recuperați decît prin schimbarea radicală a orientării. Pentru „coșocul” celor din a doua și a treia categorie există „ace” pedagogice pe măsură.

Se poate vorbi și de o „nervozitate” a generației de azi. Asupra psihicului ei se revărsă toate binefacerile tehnicii, dar și toate duhurile pandorice ale civilizației moderne. Cu această nervozitate avem de luptat fie că e un rezultat al oboselii produse de supraîncărcarea programelor, fie că e rezultatul unei surescîtări a scoarței cerebrale, hărțuită din toate părțile de haosul stimulilor vieții contemporane, sau a acțiunii conjugate a ambilor factori.

Satisfacții? Dintre cele mici și imediate: o lecție bună, victoria asupra unei firi refractare, o vorbă de prețuire, o reîntîlnire cu foștii elevi. Dintre cele mari: mîndria de a ști că frînturi ale minții și sufletului tău rodesc anonim în conștiința altor promoții, mulțumirea de-a fi tu însuși o personalitate realizată și respectată.

4) Și da, și nu! Cînd eram mic, mă vedeam un profesor cu statură herculeană și mustăți merovingiene, arzînd cu fulgerul privirilor pe cei neascultători, zvirînd cu un gest de minie catalogul gata să înghită puhoiul de 2 și 3.

Profesor — precum se vede — am ajuns, dar n-am nici statură homerică și nici nu-mi răsucesc cu gesturi de mușchetar podoabele subnazale. Catalogul nu-l prefac nici în pavăză, nici în paloș, zimbesc mult și încep să mă bilbîi cînd un inspector mă întrebă de sus ciți corijenți am lăsat în cei douăzeci de ani de învățămînt.

Ce e nou în această imagine? Poate că licărul de suflet copilăresc din personalitatea maturului, poate că înțelepciunea maturului care privește cu bonomie reprezentarea războinică a „profesorului” de 9 ani. Și peste toate acestea, cei 20 de ani de pedagogie nouă, de viață socialistă care au dat sensuri noi, profund umaniste, nobilei profesii de educator.

**Prof. ELENA APOSTOLESCU**

1) Să urmezi înclinările pe care le simți, să ascuți de prețuri și să te înscrii la facultatea de litere pentru a deveni profesor de limba română înseamnă, cu mai bine de două decenii în urmă, să accepți a te arunca în gol cu ochii legați, convins fiind de la început de gratuitatea actului de curaj pe care-l săvîrșeai. O asemenea îndrăzneală echivala cu sfidarea situației reale, cunoscută tuturor, căci, de îndată ce îți exprimai cu timiditate asemenea dorință, erai întrebă, cu superior dispreț, dacă știi că ultimele două serii de absolvenți au rămas neplasați.

Inclinam să mă pregătesc pentru o profesie cu un caracter mai practic, care m-ar fi pus la adăpost de grijile materiale — medicină sau farmacie — hotărîtă fiind să suplînesc prin muncă și perseverență lipsa de interes și de atracție. Am avut norocul să întîlnesc în acel moment critic un om al

cărui chip nu mai prinde aici un fel de contur în mîntea mea, al cărui nume aproape l-am uitat, profesorul de limba română de la examenul de bacalaureat, dar al cărui îndemn cald și convingător îmi răsună și azi în urechi: „Du-te la litere, domnișoară, pentru copiii buni mai sînt posturi”. Trebuie să fi fost un entuziast, un îndrăgostit de profesie, dacă putea pune, în acele vremi, atîta siguranță în cuvinte. Mai tîrziu, am avut prilejul să constat că nu mă înșelasem și acest fapt a făcut să crească mai mult stima pe care i-o purtasem.

2) Căile desăvîrșirii umane trece neapărat prin școală, s-a spus pe drept cuvînt și, deci, înainte de orice altceva, trebuie să creăm în elevii noștri pasiunea devenirii lor umane, împlinirii lor etice, năzuirii lor spre idealuri superioare, și născută o societate umană nu a țintit spre idealuri mai înalte ca aceea în care trăim. Fervoarea intelectuală, ca urmare a pasiunii pentru cunoaștere, dacă se realizează, nu presupune și nu suplînește și aspirația spre desăvîrșire morală. Prin forța ei emoțională și marea ei capacitate de sinteză, literatura năzuind spre triumful valorilor umane autentice oferă numeroase prilejuri pentru realizarea acestui scop, una din fețele seducției ce o exercită asupra noastră izvorînd tocmai de aici. Toată această încărcătură bogată în semnificații, (patriotice, etice și estetice) rămîne însă insuficient valorificată și valențele ei formative se irosesc în mare parte dacă profesorul nu găsește modalitatea de a acomoda studiul ei cu volumul de timp ce i-a fost rezervat prin planul de învățămînt.

În asemenea condiții și cu asemenea obiective activitatea noastră de profesori se depărtează de aceea a unei simple profesii și se apropie tot mai mult de aceea a unei arte: arta de a instrui și educa.

3) După absolvirea Facultății de litere și filozofie, am bătut mult timp la porțile Ministerului Învățămîntului și ale diverselor licee particulare în căutarea unui loc de profesoare. Nimeni nu se sinchisea atunci de soarta unui profesor (înăr și nimeni nu m-a întrebă ce notă obținusem pe diplomă. O directoare a unui astfel de liceu s-a interesat însă de originea mea. Aflînd că sînt fiică de limplar, și-a manifestat disprețul pentru cutezanța de a ieși din condiția socială căreia îi aparțineam: „Hm, fata de limplar s-a făcut profesoară, de ce nu te-ai făcut modistă să-mi faci o pălărie și să î-o plătesc cu 600 lei?”

M-am indignat, dar nici măcar atunci nu am regretat că ascultasem acel glas, care, de fapt, era același cu al inimii mele. Căci de unde să ieși așa pasiune, acel patos convingător, acea putere de dăruire (improspătate prin contactul continuu cu specialitatea ce ți-ai ales și cu viața) care să-ți deschidă căile de acces spre inima elevilor, dacă ai pornit de la niște meschine socoteli?

Și cum să convingi pe alții, cînd tu însuși nu ești convins? Dacă născută, rămîind multe ore în șir la masa de lucru, n-am considerat că am răspuns unei îndatoriri, ci doar curiozității mele și farmecului ce-l prezintă tot ceea ce este legat de literatură, a fost pentru că ascultasem acel glas.

4) Răspunsul la această întrebare este implicat în răspunsurile la întrebările 2 și 3.

# INVITAȚIE LA POVESTIRILE LUI EDGAR POE



**A**r fi cu neputință a prezenta în câteva rânduri opera lui Edgar Poe și personalitatea acestui mare Cavaler al tristei figuri din literatura universală; cel mult am putea spieci în fugă câteva aspecte. Printre scriitorii epocii moderne Poe dă impresia de apariție singulară; în artă el este un adevărat descoperitor de lume nouă, chiar dacă lumea sa este cam bizară, insulară și situată la marginea lumii obișnuite.

Desigur, înainte de toate, Poe este un mare poet, iar poezia lui, suavă și angelică, plină de melodie intimă, de nesfârșită nostalgie și incurabilă melancolie, pare mai apropiată de muzica sferelor pitagoriene decât oricare altă cîntare omenească. Înaintea lui Baudelaire sau Verlaine, Poe este precursorul poeziei moderne, îndeosebi al celei simboliste.

Edgar Poe a fost însă inovator și în proză și mai ales ca autor al *Povestirilor extraordinare* este cunoscut marelui public. A inventat două mari tipuri de roman, dintre care cel *polițist* a ajuns la o eflorescență excesivă în zilele noastre. Procedeele de analiză ascuțită din *Serisoarea furată* și *Dubla crimă din strada Morgel*, încusita dezlegare a unui document criptografic din *Cărăbușul de aur*, pot servi și astăzi ca model pentru protagoniștii genului. În alte povestiri extraordinare și în unicul său roman, *Aventurile lui Arthur Gordon Pym*, Edgar Poe inaugurează *romanul științific*, luînd ca subiect explorarea și aventura științifică înaintea lui Jules Verne, H.G.Wells și a altor continuatori.

Lăsînd la o parte bucățile umoristice, care la Poe nu sînt nici ele lipsite de o notă stranie, s-ar putea distinge în restul povestirilor extraordinare mai multe categorii. Unele, ca *Barera de Amontillado* și *Prăbușirea casei Usher*, mai păstrează din factura clasică a nuvelei, vădînd știința compoziției și un rar simț dramatic, de aceea au cîștigat sufragiul criticilor. În genul pur fantastic, reprezentat de ciclul diafanelor fantome feminine: *Eleonora*, *Morella*, *Ligeia*, *Berenice* — încîntătoare ca prima sau macabre ca ultima — Poe, de asemenea, a mai avut predecesori.

Alte povestiri extraordinare însă — în care deși elementul fantastic este mai atenuat, — sînt cele mai semnificative din opera lui Poe și constituie adevărata lui glorie. Aici el se relevă ca maestru al teroarei concentrate și intense, de un efect inefabil, asupra cititorului. Mijloacele de realizare a acestui efect implică în primul rînd un decor de împrejurări și situ-

ții nemaipomenite, care prin ele însele sînt dătătoare de fiori. Așa sînt *Puțul și pendula*, *O scoborire în Maelstrom*, *Manuserisul din sticlă*, *Îngroparea de viu*. La drept vorbind, nici acestea nu sînt riguros *verosimile*: ele se situează la granița dintre real și fantastic. Dar veridicitatea cu care sînt zugrăvite senzațiile și simțămintele eroului, supus la atît de cumplite încercări, este desăvîrșită.

O altă latură ce trebuie reliefată în opera lui Poe este apoi cea psihologică. Înaintea lui Dostoievski, Andreiev și Proust, Poe evocă și explorează abisurile sufletuștii cu o teribilă elocvență. Secvențele de delir care fac *uvertură la Puțul și pendula*, revenirea din letargie în *Îngroparea de viu*, sau monomania criminală din *Inima denunțătoare*, par inchipuite de un geniu halucinant de lucid și stăpîn pe toate resursele moderne de sondare a inconstienței, și nu pagini inaugurale ale genului.

Pentru realizarea extraordinarului, Poe imprimată și din materialul străvechilor legende. De altfel, este destinul tuturor miturilor și poate al tuturor religiilor ca să ia după moarte forma finală a unor ficțiuni de artă.

Gingașa fantezie romantică *Insula Zinei*, una din puținele bucăți ale lui Poe absolut senine și libere de tenebros, este icoana stingerii treptate a ființelor legendare de altădată. *Portretul oval* este o variantă modernă a legendelor de tipul *Mănăstirii Argeșului*, realizată cu mijloace de o mare simplitate și eficacitate. Nici în *Tăcere* alegoria nu e dificilă, dezvăluînd că și cea mai puternică individualitate este

incapabilă să suporte povara absolutei singurătăți. De ce scena se petrece în pustiu Libiei? Pentru că acolo, după tradiția creștină, se adunau diavolii ca să ispitească pe Antonie cel mare și pustnicii lui. De ce fluviul cu nuferi spectrali se numește Zaïra? Zaïra este unul din vechile nume ale fluviului Congo — al cărui curs era o enigmă pe vremea lui Poe — și evocă Africa, „continentul negru“, cu nenumărate și înfricoșate taine, deslușite abia la sfîrșitul secolului al XIX-lea. Totul e zugrăvit în stil arhaic, cu o vigoare și sobrietate patetică.

Alte povestiri, cum este *Manuserisul din sticlă*, se inspiră din marea și zbuciumata epopee a mării. Dacă fascinația Polului este firească veacului, cînd el nu fusese încă descoperit, de ce Poe situează acțiunea tocmai în Oceanul Austral? Pentru că este cel mai departe de civilizație și deci cel mai tîrziu explorat, pentru că are furtunile cele mai crîncene și valurile cele mai mari, ceea ce nu putea să nu înspăimînte pe navigatori, mai ales pe vremea vaselor cu pînze. Dar pe lîngă aceste elemente oarecum exotice, Poe urmează firul unei mari și impresionante legende, zămislită în lumca mării, legenda *Olandezul zburător*. Legendă cu adînci rezonanțe în literatura primelor romane de aventuri, ale lui Fenimore Cooper, Marryat și alții, pînă să dobîndească glas în muzica lui Wagner.

Tainic este și simțămîntul pe care îl trezește *Omul mulțimii*, care evocă în surdina legenda *Jidovului rătăcitor*. În toate cazurile, concordanța fondului aparent cu a celui ascuns sau legendar contribuie la efectul produs asupra cititorului.

Doă observații merită a mai fi adăugate despre opera lui Poe. Una privește caracterul ei de explorare și *descoperire*; dar, nu e vorba atît de faptul că explorarea și descoperirea fac subiectul unora din povestirile lui Poe, cît de acela că întreaga lui operă este o expediție, mereu reinnoită pe alte drumuri, spre tărîmurile neștiute ale Frumosului, de unde va aduce înaintea ochilor noștri uimiți revelații surprinzătoare. Iar mesajul trimis de autor din genurile pe care le-a sondat cerea de asemenea un limbaj înnoit și adecvat.

O altă latură vrednică de subliniat este *actualitatea* lui Edgar Poe. Prin fondul preocupărilor sale, prin tendința și zbuciumul necunoscutului, Poe se apropie mai mult de omul contemporan decât continuatorii și imitatorii lui. Dacă ne-am referi doar la genul literar în care el s-a afirmat așa de puțin, romanul, am constata că romanul contemporan include tot mai multe elemente de documentare obiectivă și de analiză științifică. (De genul științifico-fantastic pur nici nu mai vorbim). De aceea, s-ar putea pune întrebarea: Oare romanul viitorului nu va fi chiar romanul științific?

Astfel că marele și nemîngîiatul rapsod al Americii găsește în sufletele noastre mai mult ecou și înțelegere, poate, decât a găsit în cele ale contemporanilor săi.

Ion CĂDARIU



M-am oprit în loc și m-am uitat lung după cei doi elevi care mă salutaseră. Imbrăcați corect, eleganți în uniforma lor, pășesc sprinten unul lângă altul, continuându-și nelulburăți discuția. Adineauri, când trecuseră pe lângă mine, le-am surprins, fără voie, câteva vorbe, aparent fără o semnificație deosebită:

— Ce avem azi la ultima oră?  
— Bah!! Dirigenția.

Exclamația m-a impresionat neplăcut. În limbajul lor, intonația aceasta însemna lipsă de interes, plictiseală, desconsiderare.

Și cum mă uitam după dinșii, mi-am amintit de ei. Li cunoșteam de anul trecut. Erau elevi buni la carte. Citeau multă literatură, deși obiectul lor favorit era matematica. De aceea, mă surprinsese tonul elevului. Și totuși... mă întrebam, oare cum se desfășura la ei în clasă ora de dirigenție, oră dificilă, de complexă muncă pedagogică și de totală dăruire sufletească? La această oră, dirigențele apare în fața clasei mai mult decât oricând ca prieten și sfătuitor, sădind sentimente și atitudini, influențând și modelând sufletele copiilor. Cu toate acestea, uneori, metodele folosite nu „prind” nici chiar la elevii buni. Dirigențele e de vină? Copiii? În spațiul restrins al unui articol nu putem analiza complet o problemă atât de întinsă, interpretată câteodată diferit de cei interesați. Ne vom limita, în cadrul specific școlii generale, la unele aspecte ale orei de dirigenție.

În contextul atât de divers al școlii, ora de dirigenție este un punct luminos care concentrează munca educativă a dirigențului și a tuturor profesorilor clasei respective. Dacă ea se desfășoară monoton, formal, fără un țel precis și, mai ales, fără o participare afectivă din partea elevilor și dirigențului, este inutilă în orarul clasei. Înlăturarea unor asemenea lipsuri și captarea interesului elevilor în timpul desfășurării orei sunt condiții absolute necesare pentru stăruirea pasivității și creșterea prestigiului orei de dirigenție în conștiința tuturor școlărilor.

Atunci când tema orei de dirigenție suscită interesul clasei, când elevii sunt mobilizați spontan la desfășurarea discuțiilor, ei sunt atenți oferind dirigențului posibilitatea de a-i influența. Am întreprins, în acest scop, o anchetă în rândurile citorva sute de elevi din clasele V—VIII ale Școlii generale 153 din București discutând cu ei fie individual, fie în grup. Materialul strins e foarte bogat. El atestă, încă o dată, că ora de dirigenție poate deveni mai interesantă atunci când ținem seama și de unele preferințe, chiar sugestii ale elevilor. Iată consemnate aici doar câteva din ele:

*Ghimpeșanu Ana—clasa a VII-a:* „Nu aș vrea să fiu înțeleasă greșit. Îmi dau seama că în ora de dirigenție trebuie să discutăm probleme foarte importante. Eu, însă, cred că se pot organiza, măcar câteodată, și ore care să prezinte mai felurit subiectele. Să se creze unele „rubrici”, ca să le zic așa, cu cite-unul, doi sau mai mulți elevi responsabili, care să facă prezentările respective. Dacă discutăm, de pildă, despre politețe, putem găsi mai multe rubrici: istorie, literatură, teatru-film, curiozități din alte regiuni ale lumii, actualitatea clasei etc. Cei de la istorie pot prezenta evoluția noțiunilor de politețe de-a lungul secolelor, citeva exemple din cărțile citite sau din spectacolele de teatru și film. Responsabili aces-

Puncte de vedere:

## ORA DE DIRIGENȚIE

tei rubrici de curiozități pot înfățișa obiceiuri specifice în alte părți ale lumii. Partea critică ar reveni exemplificărilor din viața clasei noastre.”

*Serbănescu Elena, clasa a VI-a:* „Îmi place foarte mult să corespundez. În clasă sînt mulți colegi care fac acest lucru, scriind unor prieteni din alte orașe, cunoscând cu ocazia taberelor sau excursiilor. Ar fi foarte bine dacă într-o oră de dirigenție ni s-ar putea da îndrumări, s-ar discuta despre corespondența noastră, despre frumusețea regiunilor și orașelor de unde sînt prietenii noștri, folosind amănunțele aflate din scrisori la care am adăuga și noi altele, din cele citite.”

*Bordincă Nicolae, clasa a VII-a:* „Eu am o pasiune: filatelia. Îmi place să adun timbre din cele mai diferite colțuri ale lumii. În clasorele mele sînt multe timbre cu imagini foarte frumoase, viu colorate. Într-o oră de dirigenție aș putea, împreună cu alți colegi filateliști, să le prezint clasei, să arăt de ce îmi place filatelia, ce am aflat despre țările de unde am timbre.”

*Butaru Andi, clasa a VI-a:* „Majoritatea colegilor, fete și băieți, iubim sportul. Noi, băieții, mai ales fotbalul. Ce-ar fi să discutăm într-o oră de dirigenție despre istoria sportului românesc și chiar a fotbalului? Despre marile calități pe care le au sportivii fruntași: curaj, voință, dragoste de echipă etc.”

*Ioana Adi, clasa a VII-a:* „O problemă la care mă gîndesc în ultima vreme este timiditatea. Eu și alte colege dăm dovadă uneori de timiditate. Chiar și la lecție, cînd sîntem ascultate. Cîteodată ne fisticim, deși am învățat. Să vorbim despre timiditate și mai ales cum să o combatem.”

*Dumitrescu Georgeta, clasa a VIII-a:* „Să dedicăm unele ore celor mai noi și mai interesante evenimente petrecute în lume. Cucerirea cosmosului de către oameni, puterea nelimitată a inteligenței umane pot alcătui subiecte interesante.”

*Mareș Evelina, clasa a VII-a:* „Iubim și ne respectăm cu toții școala. Cred că ne-ar interesa pe toți să știm cum au apărut și s-au dezvoltat școlile în lume și mai ales în țara noastră.”

*Trănești Ion, clasa a VII-a:* „Îmi place să vorbesc despre viitor. Oare cum va arăta lumea după anul 2000, în secolul XXI?”

*Gheorghe Tudora, clasa a VII-a:* „Nu este ceva deosebit în propunerea mea. S-a mai analizat conduita civilizată a elevilor. Totuși, poate mai putem vorbi despre unele reguli de comportare a elevilor față de colegii lor și... invers!”

*Apostol Elena, clasa a VI-a:* „Toamna este pentru mine un anotimp foarte drag. Mă atrag culorile variate ale naturii. La țară toamna este cel mai bogat anotimp. Să dedicăm o oră de dirigenție acestui anotimp care aduce a ținea satisfacții celor ce muncesc ogoarele patriei.”

*Zbirnu Mihai, clasa a VII-a:* „Iubesc viteza! Să vorbim despre secolul vitezei—de la istoricul automobilului la marile rachete cosmice.”

*Levița Doina, clasa a VII-a:* „În excursia pe care am făcut-o în vara trecută, am admirat în multe regiuni frumusețea costumelor populare, artă tradițională a poporului nostru. M-ar interesa să cunosc și alte obiceiuri și datini străvechi ale poporului român.”

*Palangă Lucia, clasa a VI-a:* „Aș fi curioasă să aflu care sînt eroii preferați ai colegilor mei—din literatură, teatru și filme. De ce acești eroi sînt preferați? Ce anume îi face iubiți?”

*Popa Constanța, clasa a VII-a:* „Cinematograful mă atrage într-un mod deosebit. Vizionez cu multă plăcere filmele, în special comediele. Grozav m-ar interesa dacă am vorbi despre marii comediați, despre apariția comediei în lume. Sau despre dezvoltarea cinematografului românesc. Și o vizită la Buftea ar fi atractivă.”

*Lorenz Maria, clasa a VII-a:* „Și mie îmi place să merg la cinematograf sau la teatru. Ar fi interesant să analizăm felul în care trebuie apreciate spectacolele vizionate. Cu exemple concrete.”

Am reprodus aceste răspunsuri la ancheta întreprinsă cu scopul modest de a atrage atenția că în alcătuirea tematicii e util să ținem seama, selectiv, și de ceea ce îi preocupă pe școlarii noștri.

Programele orelor de dirigenție elaborate de Ministerul Învățămîntului cuprind o tematică judicios alcătuită și de o mare varietate.

Aceasta nu înseamnă negresit o copie șablonardă, care să ne scutească de adevăratele ei specificul clasei pe care o conducem, la problemele și frământările elevilor noștri. De altminteri, în materie de îndrumări teoretice și practice, nimeni nu se poate plinge că duce lipsă. Ceea ce cred însă că se uită adesea este caracterul formativ al acestei ore, care se poate concretiza în încărcătura ei afectivă, angajantă, în determinarea unei atitudini, a unei orientări.

Cînd ora este pregătită din timp, asigurîndu-se și sprijinul elevilor (strîngerea diferitelor materiale vizuale, realizarea unor anchete în rîndurile colegilor, scurte referate), cînd temele sînt variate, cînd în cadrul orei se dezvoltă spontaneitatea discuțiilor și apar chiar unele elemente de surpriză pentru întărirea atractivității, caracterul emoțional este puternic și deci reușita orei sigură.

Fără îndoială, e foarte important să cunoaștem scopul și sarcinile muncii dirigențului, importanța particularităților de vîrstă și individuale ale elevilor, metodele și procedeele pe care le poate aplica profesorul dirigenție în diferitele momente ale activității sale. Dar acestea, prin ele însele, nu conferă încă orei și vibrația aceea sufletească care singură prinde și învâluie clasa, o mobilizează și o convinge. Aici rămîne loc pentru măiestria dirigențului prin participarea lui afectivă la lecție și priceperea de a o face plăcută și vie.

În această ordine de idei, trebuie să subliniem că lipsa mare pe care o simțim cu toții este aceea a literaturii beletristice care să trateze din punctul de vedere al educatorului aspecte de viață ale preadolescenților și mai ales ale adolescenților. Este o tematică rar abordată de scriitorii noștri contemporani. Și ce eficiență educativă ar avea un asemenea text literar într-o oră de dirigenție!

Prof. Dan HULIERA



EUGEN GÂSCĂ

Flori



Victor, Ilie și Gabriela sînt trei copii oarecare, pe care împrejurări neprielnice de viață i-au dezorientat, aruncîndu-i în viață o vîrstă fragedă în vîltoarea înșelătoare a străzii. Nu se cunosc între ei, dar copilăria le-a fost aproape identică, deoarece toți provin din familii dezorganizate.

Tatăl lui Victor și-a abandonat familia pe cînd băiatul avea numai 9 ani; Ilie, dimpotrivă, a rămas de mic în grija tatălui — mama fiind cea care a plecat de acasă. Cît privește pe Gabriela, ea nu împlinește nici 6 ani cînd părinții s-au despărțit întemeindu-și fiecare altă familie. Negăsindu-i-se loc la nici unul, a fost dată în grija bunicilor din partea tatălui.

Copilăria celor trei a fost astfel mutilată, lipsită de căldura și supravegherea părintească. Dar anii au trecut și copiii au ajuns la vîrsta adolescenței. Cu timpul, și-au alcătuit fiecare cîte o imagine a vieții, strîmbă, deformată, așa cum și-o puteau forma de la cei cu care, obișnuit, veneau în contact pe cînd cutreierau fără supraveghere străzile.

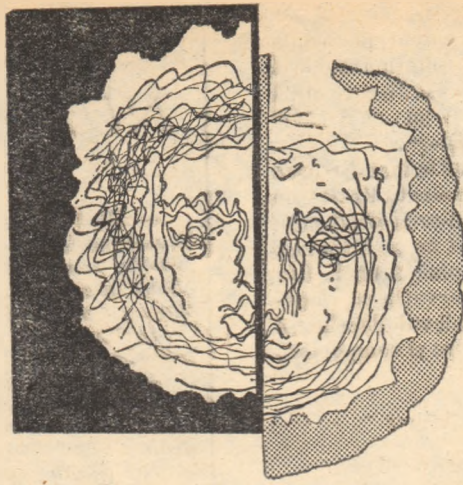
Din toată experiența lor de viață de pînă atunci, băieții „au înțeles” că îi merge bine celui care știe să fie „smecher”, adică să tragă chiu-lul, să păcălească, să înșele buna credință a unora, să profite de naivitatea altora. Îndemînarea în bătaii și îndrăzneala erau, după convingerile lor, hotărîtoare, pe cînd școala însemna pierdere de vreme. Nici Gabriela nu a luat viața prea în serios. Îi intrase în cap să se facă artistă de cinema și pentru asta socotea că frumusețea fizică și cochetăria erau suficiente. „Ocupată” pînă peste cap cu filmele și „ceaiurile”, „uita” tot mai des să mai treacă pe la școală, spre disperaarea bătrînilor buni, neputincioși în fața capriciilor tot mai numeroase ale fetei.

Se înțelege însă că lucrurile nu s-au orînduit de loc după gusturile și dorințele lor și în scurtă vreme s-au petrecut unele întîmplări cu totul neașteptate pentru ei.

Intr-o vară, în vreme ce Victor, împreună cu „prietenii” de cartier, încercau să spargă un chioșc cu dulciuri, au fost reținuți de o patrulă de miliție, care i-a condus la cea mai apropiată secție. O lună mai tîrziu, Ilie era dat dispărut de acasă, fiind descoperit după vreo două săptămîni tocmai la Constanța, dînd tîrcoale portului, cu intenția mărturisită de a se imbarca pe un vapor cu care să plece... în lume. Spre toamna aceleiași an, procuratura unui raion din Capitală era sesizată că o anume elevă, în vîrstă de 15 ani, lipsește repetat de la școală și de acasă...

Așa au apărut toți în fața instanțelor de judecată care au decis internarea lor în institute speciale pentru minori. Hotărîrile instanțelor de judecată, pe care cei trei le-au primit cu sentimente contradictorii, cu un amestec de teamă și curiozitate, au jalonat începutul unei etape definitorii în viața lor.

...Victor a fost primit cu rezerve în clasa în care a fost repartizat. Aici aproape toți erau noi și, de teamă, ascultau orbeste de un vlăjgan voinic și negricios, numit Gore, care le pretindea, necondiționat, supunere. Întrucît a refuzat să i se supună, Victor s-a aflat de la început în fața unui conflict ce părea de neînălțurat, inevitabil. Incidentul a avut loc după cîteva zile în dormitor, cînd Gore, agorant și hotărît să înfrîngă cerbicia noului sosit, i-a cerut lui Victor să-i facă patul. Acesta i-a întors spatele. Gore, surprins și furios, s-a repezit



## PROFILURI

la el și a ridicat mîna gata să-l lovească, dar Victor s-a ferit cu îndemînare și, cu un pumn bine plasat în stomac, l-a trîntit la podea. Bătaia poate că nu s-ar fi isprăvit așa de repede, dacă n-ar fi intervenit tocmai atunci educatorul de serviciu, care a restabilit ordinea.

Curajul lui Victor a stîrnit admirație, iar autoritatea lui Gore a slăbit simțitor. Conflictul însă nu s-a oprit aici. E drept, a luat o altă întorsătură. Fire arțăgoasă, dură, avînd totdeauna sentimentul că dreptatea e de partea lui, Victor și-a atras curînd antipatia unor educatori care au început să vadă în el un element anarhic, dizolvant. Pedepsele curgeau cu duimul, dar în loc să-l îndrepte, acestea păreau că-l îndirjesc mai mult să persiste în atitudinea lui refractară.

Într-una din zile, era duminică, la puțin timp după ce Victor ispășise o pedeapsă, profesorul diriginte l-a chemat la el și i-a spus să se pregătească că vor merge împreună în oraș. În după-amiaza acelei zile au fost împreună la cinematograful și la cofetărie, după care au revenit tot împreună în institut. Gestul a stîrnit vii comentarii în rîndul cadrelor pedagogice, mulți considerîndu-l nepedagogic și total ineficient. S-au făcut chiar afirmații că o asemenea metodă n-ar face decît să aducă apă la moară unor elemente indisciplinate.

Nu se știe exact ce vor fi discutat cei doi aproape o după-amiază întregă. După afirmațiile dirigintelui, au vorbit despre tot felul de lucruri, nimicuri, cum le spunea el, modest, pentru că nu s-a gîndit nici o clipă să dea acestor discuții un ton moralizator, „dirijat”...

Cert este că din ziua aceea comportarea lui Victor a devenit cu totul alta. În scurtă vreme, el s-a remarcat prin seriozitate și sîrguință, în opoziție cu Gore, care înclina spre chiul. Poate din această cauză ei au început iar să se ciondănească.

— Am propus ca unul din voi să fie mutat la altă clasă, că văd că nu vă mai înțelegeți, i-a anunțat într-o zi educatorul clasei.

Gore s-a încruntat.

— Dar nu ne-am bătut în ultimul timp, a sărit el ca ars. Ce rost are să ne despărțim?

— Așa e, a întărit și Victor, de bătut nu ne-am bătut, dar de înțeles nu ne putem înțelege.

— Vezi? I s-a adresat educatorul lui Gore. Nu vă-nțelegeți. Trebuie deci să vă despărțiți.

— Dar eu nu vreau, a stăruit Gore. Nu vreau să ne despărțim.

— Atunci o să ne batem, a răspuns Victor, calm. Dacă nu-ți vezi de treabă și nu te încadrezi în program, ne batem.

— Eu nu mă mai bat, a răspuns Gore, moale.

— Asta înseamnă poate că ai de gînd să te încadrezi și tu în program ca toată lumea, așa-i?

Gore n-a răspuns. A lăsat numai capul în jos. Cei doi au rămas în aceeași clasă și nu peste multă vreme s-au împrietenit. Prietenia le-a fost de folos tuturor, dar mai cu seamă lui Gore, care, treptat, a început să privească altfel lucrurile.

...Fire mai plăpîndă, Ilie, care în scurtă sa viață de pînă atunci fusese des bătut și umilit, s-a arătat docil, liniștit, ascultător. Acestea erau însă numai aparențe, deoarece în sinea lui avea alte gînduri. De cînd intrase pe poarta institutului, își făurise un plan de fugă pe care n-a întrziat să-l pună în aplicare. Într-o seară, s-a strecurat neobservat din dormitor, a sărit gardul care împrejmuia institutul și a rupt-o la fugă spre gara din apropiere, de unde a luat primul tren, fără bilet și fără o țintă precisă. A fost reținut cîteva stații mai încolo și adus înapoi de un milițian.

Adus „din fugă”, Ilie a primit mai întîi o pedeapsă pentru părăsirea institutului fără învoire și o notă proastă la purtare pe trimestrul respectiv, ceea ce a atras după sine pierderea temporară a anumitor drepturi. Totodată, întrucît clasa din care făcea parte a obținut o notă slabă la disciplină în cadrul întrecerilor (la disciplină) pe etapa în curs de desfășurare, Ilie și-a atras dezaprobarea colegilor. Încolțit din toate părțile, se considera un om lovit de soartă și era tare amărît cînd maistrul instructor l-a chemat într-o zi la el și a început și el să-l muștruluiască:

— Va să zică din ăștia-mi erail... Nici n-ai ajuns bine, nici nu știi cum e e pe-aici și, valea!... Unde voiai să te duci? Ce aveai de gînd să faci?

Ilie stătea cu capul plecat.

— Vezi? Nici tu singur nu știi. Așa sînteți toți la vîrsta asta... (vocea maistrului s-a mai îmblînzit). Am și eu un băiat de vîrsta ta. Crezi că e mai breaz? Dacă-l lăsam după capul lui, era și el

pe-aici, ori poate pe altundeva... Că nu vrei voi să judecați un pic... Să vă gîndiți la viața voastră... Că nu mai sînteți niște copilași. Sînteți băieți mari... (vocea maistrului avea o notă de amărăciune și pe Ilie l-au podidit lacrimile). Ei poftim acum, asta ne mai lipsea... Lasă, măi, bocetele... Și suflă nasu' ăla, nu-l maismiorcăi! N-ai nici batistă?!... Uite, na, ține batista asta, și lasă plînsul, că n-o fi nici o nenorocire... Ne-om înțelege noi. Să vezi tu ce mai mese-riăș scot din tine... Unul de-ăla de lux, măi, cum nu s-a pomenit. Îți place meseria, spune! (Ilie a aprobat cu un gest din cap). Atunci e bine, a conchis maistrul. Du-te în atelier și așază-te pe treabă.

Discuția cu maistrul i-a redat lui Ilie increderea pe care o pierduse. Treptat, s-a încadrat alături de colegii săi în program și numele său n-a mai fost pomenit la capitolul abateri în nici o ocazie.

...Spre deosebire de băieți, Gabriela a fost primită în institutul de fete cu bună voință, chiar cu afecțiune. Încă de la sosire, s-a atașat de ea o fată blondă, cîrnă, pîstruiată, cu ochii albaștri vioi, pe nume Lucia, căreia îi mergea gura toată ziua.

Diriginta clasei, profesoară cu experiență, aflînd cîte ceva despre visele Gabrielei și ținînd seama că fata nu era lipsită de oarecare talent, a încadrat-o imediat la brigada artistică. Cînd peste cîteva luni de zile, în cadrul unui concurs interșcolar raional, brigada institutului s-a clasat pe locul I, Gabriela, care avusese un rol de solistă, a simțit o bucurie fără margini. De acum legătura ei sufletească cu noua familie era înfăptuită.

De la întîmplările povestite mai sus au trecut ani.

Ce vor fi devenit între timp cei trei tineri?

Cu acest gînd am pătruns cu cîteva luni în urmă pe poarta uzinelor „23 August” din Capitală. În prima hală, pe ușa căreia era prinsă o placardă cu inscripția „Secția aparataj”, printre mașinile-uncle aliniate pe mai multe rînduri, am descoperit un bărbat tînr, brunet, cu ochi negri și fața osoasă ca cioplită în piatră. Acesta e Victor B., unul dintre băieții, astăzi bărbat în toată firea.

Despre Victor am discutat cu inginerul V.D., șeful de secție, cu maistrul A.C. și cu alți muncitori. Toți au unul au avut despre el numai cuvinte de laudă.

În aceeași uzină am dat peste al doilea dintre băieți, Ilie T. Deși un trecut ani, Ilie pare tot un copil.

— Sîntem mulțumiți de Ilie, îmi spune maistrul P.I., secretarul organizației de partid al secției. E unul dintre muncitorii noștri cei mai buni.

Am căutat-o pe Gabriela S. la Fabrica de Confecții-București, unde am aflat că lucrează. N-a reușit să dau de ea. De fiecare dată s-animerit să fie în alt schimb. Asta nu m-a împiedicat să culeg și despre ea o mulțime de date interesante.

Pe scurt, Gabriela urmează liceul seral (e în clasa a XI-a), are o comportare corectă și dă lucru de calitate.

Această ultimă precizare a maistrului ar fi fost singură suficientă pentru definirea drumului pe care se află Gabriela. Este, de fapt, același drum drept pe care au pornit și cei doi băieți.

Ion VLAICU

Nu este nimic nou în afirmația: educația cere timp, perseverență în observație, răbdare, discernământ. Și în câte situații, pentru că una nu seamănă cu alta, nu ți se pare că toate eforturile îți sînt zadarnice!

Iată un caz: elev foarte bun la învățătură, dar cu o ținută și comportare total necorespunzătoare — dezaprobată de colectivul didactic, netolerată de clasă. Încerci să discuți o dată, altă dată, urmează o mustrare în fața colectivului, un sfat, o pedeapsă — scăderea notei la

zează chiar unele ore și că i s-a atras atenția în careul pe școală că instigă la indisciplina o clasă întreagă. Așteptăm în fiecare clipă să-ispună tatălui și un „ce dacă?!” ori, „ce te privește?”.

Ar fi fost o continuare firească a discuției, e adevărat, lipsită de respect, dar care n-ar fi făcut notă discordantă cu tot ce se discutase și se întimplase pînă atunci. Era evident — și observația se impunea obiectiv — elevul deprinsese acest mod de gîndire și comportare

## CU CINE ÎNCEPEM?

purtare. Crezi că s-a rezolvat totul. Teoretic, da. Practic, just procedat.

Și totuși, elevul persistă în rău. Nu-i treci cu vederea comportarea, încerci însă să-i fii prieten, să-i fii judecător, îl miști pentru o clipă, dar mîine va fi ca azi, clădești pe nisip.

Se petrece un lucru cu totul neobișnuit în viața clasei și cum era de așteptat este implicat și el. Chemi părintele la școală.

Apare în ușă, cu mîinile în buzunare, din prima clipă revoltat împotriva educatorului și școlii, nervos, nu ascultă nimic, pe nimeni, nu crede nimic — și o spune. Nu-și crede decît copilul, și el nu poate fi decît excepțional! Iar pentru un asemenea copil nu trebuie deranjat de-acasă! E un nonsens.

Foarte bun la învățătură, dar la disciplină? Creștem oamenii de mîine, dar cum?! Discuțiile degenerază, părintele pretinde altora disciplină, dar nu și copilului lui. Oare nu înțelege necesitatea disciplinei în buna desfășurare a orelor sau refuză s-o înțeleagă fiind vorba de propriul său fiu? Poate de aici și rezistența copilului la toată strădania noastră de a-l îndrepta. Cunoaște punctul de vedere al tatălui și l-a adoptat.

Am ținut foarte mult să-i confruntăm. Puși alături, apare izbitor asemănarea lor în comportare. La diferite trepte, bineînțeles. Își vorbesc cu puțin respect, și fără să fie vreunul din ei mișcat de situația creată. S-ar părea că nu s-a întimplat nimic deosebit: în pauză a fost ruptă o hartă nouă, pinzată, de pe peretele clasei și care-i fusese dată în grijă. Se angajase la distrugerea hărții, un bun al școlii, și nu se considera vinovat.

Tatăl și fiul sînt în fața unui grup de profesori și a doi directori, care nu-i stînjenesc în nici un fel. Discuția între ei decurge lent, ca de la egal la egal; aceeași dezinvoltură, același ton la amîndoi, fără reproșuri și, totuși, tată și fiu într-o împerejurare delicată.

Copilul încearcă să deformeze adevărul, în cele din urmă recunoaște cu neînșelare că, de obicei, este nedisciplinat, că dezorganizi-

acasă, inculcat de părinți și apoi acceptat de ei în mod tacit, astfel incît și dincolo de pragul școlii copilul nu putea fi altul. Și de ce să n-o spunem, poate cu o incurjare orgolioasă, cu un bizar (pentru noi) sentiment de superioritate și indiferență față de restul lumii, neputințioasă și „oarecare” pînă la intoleranță față de valoarea fiului! Dar numai a lui? Poate în primul rînd a tatălui (și aici, credem, este problema cheie a ineducației acestui elev), nestăpînit în mîndria lui, privind profesorii sigur de sine, disprețuitor; cu un anumit cinism și tendință de ridiculizare a faptelor copilului său chiar evidente, apoi agresiv, o gamă întregind un părinte antieducator.

„Modelul” tatălui este fascinant, fiul îl asimilează treptat, și de aici disprețul său față de colegi, afectarea cunoașterii absolute la clasă, unde el — elevul — nu mai are ce învăța (!), surparea cu premeditare a autorității unor profesori, iar uneori persiflarea lor. Și toate acestea într-un fel degajat, plictisit, altă dată tăios și violent, în admirația unor elevi mai slabi la învățătură (lucru firesc!) — cu un vag cinism precoce, față de care — s-ar părea paradoxal — chiar și dezorganizarea orei de clasă ni se pare doar un accident al teribilismului virstei.

Un părinte și un copil — deci doi oameni care trebuie educați. Un diriginte și 30—40 copii diferiți, cu deprinderi bune și rele, și de două ori pe-atîția părinți cu care lucrează...

Cum rezolvăm lipsa de obiectivitate a părintelui care refuză să-și cunoască copilul? Să colaboreze cu școala în scopul întregirii educației acestuia? Cu ce înlocuim autoritatea, influența covârșitoare, putem spune, și competența lui? De el nu ne putem dispensa. Sau mai la obiect — cu cine începem în procesul continuu și atît de dificil al educației în școală?!

Prof. Angela GHEORGHIU  
Școala generală nr. 191  
București

## NUMAI EL E VINOVAȚ?

— Pînă în clasa a noua, fiul meu a fost unul dintre cei mai buni elevi la matematici. Și nici la celelalte materii nu șchiopăta. Apoi a alunecat și astăzi se numără printre cei răi. Face boacăne peste boacăne. Nu există bătaie în care să nu se vîre și el. Fuge de la școală. Umblă pînă noaptea tirziu cu prietenii și, dîmîneața, abia îl școl.

În timp ce-mi povestește toate acestea, tatăl elevului D... are ochii înlăcrimați.

— Nu știu ce să mai cred! După toate cîte le fac pentru el, după cît mă zbat, mă mai socotește dușman. Mă urăște și nu mai are încredere în mine. Mă învinuiește că nu-l iubesc și că mă port cu el mai rău ca un străin.

Din păcate, elevul are aceeași neîncredere și față de profesori. Orice observație a directorului, a dirigintelui, sau a profesorilor o socotește drept persecuție. Toți cei care-l critică au „ceva contra lui, vor să-l distrugă!”. Și, în consecință, el se îndirjește, se poartă necuviincios, le răspunde obraznic. Se împrietenește numai cu aceia care îl întovărășesc la diferite petreceri, cu care săvîrșește tot felul de năzbitii.

Profesorii și tatăl lui au încercat să afle cauzele acestei involuții a elevului. N-au fost greu de găsit. Ceea ce au făcut școala și părinții în ani de zile, cu multă trudă, nu stricat, într-o lună, cîțiva băieți răi, cu care s-a împrietenit. Aceștia l-au lăudat că el e cel mai „teribil”, că băiat inteligent ca el nu există în tot orașul! Au admirat felul cum merge, cum își pune șapca pe ceafă, cum știe să fumeze și să bea. Care dintre ei e cel mai tare la chef? Cine cade cel din urmă sub masă? S-au arătat incintați de spiritele lui și de curajul cu care răspunde obraznic profesorilor. L-au lăudat și pentru că, izbutind să înșele vigilența celui mai „rău” profesor, D. a copiat cînd a dat lucrare scrisă la istorie. Elevul D., după aprecierea lor, e cel mai mare specialist în mînuirea fițucilor... Notele proaste din catalog nu-i interesează și nu vor să pomenească de ele. Îi vorbesc, în schimb, cu entuziasm, despre felul cum își apără el „demnitatea”, nepermițînd nimănui să-l ia peste picior și repetă mereu replicile lui „inteligente”, la unele observații ale educatorilor.

Cu prilejul unei adunări a școlarilor, directorul l-a dat exemplul negativ pe elevul D. și pe alții, fiindcă fumează, călcînd astfel regulamentul școlar și periclitîndu-și sănătatea. Elevul D. nu și-a făcut autocritica și nici măcar n-a tăcut. A întrecut cu un zîmbet batjocoritor:

— Vă rugăm, tovarășe director, să ne spuneți numele unui elev, din clasele mari, care nu fumează.

Directorul n-a rostit nici un nume.

Întrebarea lui D. a fost socotită de către unii elevi ca o mare victorie asupra conducătorului școlii.

Pentru o abatere colectivă cîțiva elevi au fost pedepsiți să se tîndă numărul unu. Unii dintre ei s-au tuns, alții nu. Printre aceștia din urmă, și D. Atunci, membrii consiliului profesoral l-au chemat în cancelarie, i-au făcut în cap cîteva scări și l-au trimis la frizer. Elevul n-a mai avut incotro. Dar nu i-a lăsat pe profesori să aibă ultimul cuvînt. S-a dus la frizer și s-a tuns, lăsîndu și un smoc în creștet.

— Ei vă place tunsoarea mea, tovarășe profesori? a întrecut el batjocoritor, venînd nechemat în cancelarie.

Drept răspuns profesorii au tăbărit pe el cu vorbe grele, de ocară!

Altă întimplare: între D. și o colegă a lui, se statornicise o prietenie afectuoasă. Tatăl elevului s-a bucurat. Cu sprijinul fetei poate că va reuși să-l îndrepte. Unul dintre profesori însă a găsit cu cale că această prietenie este un lucru deosebit de grav, și a avertizat-o pe mama fetei.

Mama a stat de vorbă cu fata, încercînd să-i deschidă ochii. Fîcîc-sa n-a orut s-o asculte, și atunci mama fetei a ieșit într-o zi în calea lui D. La rugat fierbinte să-i lase fata-n pace, fiindcă profesorul a amenințat-o că dacă-i mai vede împreună o pedepsește. Elevul D. a ascultat o cu neașteptată seriozitate. I-a fîgăduit că n-o va mai întîlni.

Și s-a ținut de cuvînt!

Iată deci un element nou în „cazul” D.: respectarea cuvîntului dat. Această calitate prețioasă a adolescentului D. să fie oare de dată recentă? Puțin probabil! Cine știe ce acte injuste, poate mai puțin sesizabile, dar cu ecouri amplificate în sufletul unui adolescent, l-au făcut pe elevul D. să se simtă nedreptățit și să devină refractar. În orice caz, a-ți respecta cuvîntul dat pentru a nu pricinui neazuri celor apropiați — e o prețioasă trăsătură de caracter. E, pentru educator, ceea ce numește pedagogia „un punct de sprijin”. De la el cred că pot porni membrii corpului didactic pentru a-l reda școlii și alor săi, în ultimă instanță sieși, pe un tînar aflat în grea compănă a vieții lui, tocmai la vîrsta cînd are mai multă nevoie de încredere în oameni și în sine însuși, în capacitatea lui de a fi de folos altora și de a-și fi de folos sieși.

Șerban NEDELCU



# UN PIONIER ÎN ETNOGRAFIE: PROFESORUL ROMULUS VUIA

Rîndurile de față sînt un omagiu postum adus aceluia de al cărui nume se leagă etnografia românească, atît ca disciplină de învățămînt, cît și ca știință aplicată.

Profesorul Romulus Vuia era ca formație, un geograf. Un om de știință exactă. A fost un geograf care a depășit însă cu mult sfera de înțelegere geografică, fiind stăpînit de o înțelegere integrală-etnografică, în ceea ce privește viața poporului român. El îmbrățișa, cel puțin teoretic, nu numai studiul civilizației materiale și spirituale-populare. Într-o anumită limită, în sfera de înțelegere a profesorului intra și *viața socială*, deși asupra acestui aspect nu ne-a lăsat lucrări. Faptul concret conta mult. Urma integrarea acestuia într-o problematică serioasă, în funcție de care se da și explicația, nu atît în raport cu vreo teorie oarecare, cît cu natura documentației avute în vedere. În felul acesta, se poate spune că prof. Romulus Vuia este un cercetător *obiectiv*, care nu depășește limitele epocii în care trăiește. Culege sistematic. Clasifică exact și integrează fenomenul studiat celei mai bune formule explicative pe care o crede de cuviință. Din acest punct de vedere se poate spune că el nu anticipă soluții viitoare dar că încadrează precis fenomenul studiat sub unghiul de cunoaștere ce știința din vremea sa i-l sugerează. Pleacă de la *observația directă*, din natură și societate. Încadrează în timp și spațiu fenomenul studiat. Adesea armătura documentului pe care se sprijină e raportată la textul popular. Prin aceasta se ține și mai strîns legătura cu modul de simțire și gîndire al poporului. În sfîrșit, viziunea de ansamblu — explicativă — încorporează lucrarea. Concluziile la care ajunge în rezolvarea problemelor studiate, rămîn pentru multă vreme în picioare. În orice caz, în dialectica progresului, acestea rămîn puncte de plecare pentru noi perspective de înțelegere.

În studiile sale, R. Vuia clarifică noțiuni ca *Etnografie*, *Etnologie*, *Folclor*. Publică apoi *Istoria și stadiul actual al cercetărilor etnografice și folcloristice din România* — (în l. franceză, 1939), lucrare urmată de o amplă *bibliografie*.

Cea mai mare parte a activității științifice a profesorului Romulus Vuia se referă nemijlocit la însăși *viața* poporului român: de la *ocupații pînă la portul popular; de la locuință pînă la obiceiuri*.

Astfel, sînt de reținut unele lucrări ale sale ca: *Împletitul cu bețe*, în lb. germană, 1912, răsucitul firelor cu ajutorul tocăliei; *Tocălia și începuturile torsului*, 1958; *Vînătoarea și cursele fărînești din Țara Hațegului și Regiunea Pădurenilor*, 1943.

Își îndreaptă atenția mai ales asupra păstrîtului la români, asupra cărnii, a și dal o remarcabilă lucrare de sinteză: *Tipurile de păstrît la români*, Ed. Academiei, 1964.

A studiat, apoi, *Portul popular din Țara Hațegului și regiunea Pădurenilor*, Ed. Academiei 1962.

Contribuția sa cea mai de seamă la dezvoltarea etnografiei românești este studiul așezărilor și tipurilor de locuințe, în special din Transilvania și Banat.

Din acest punct de vedere se impune a fi cunoscută teza sa de doctorat: „Țara Hațegului și regiunea Pădurenilor”, apărută în *Lucrările Institutului de Geografie al Universității din Cluj II*, 1926 (p.39—125), cu rezumat în limba franceză (p.127—151) — model de cercetare etnografică, comparabilă cu ceea ce se făcuse în domeniul dialectologiei în România de către Ovid Susșianu (*Graiul din Țara Hațegului*,

București 1915). Dar lucrurile nu se sfîrșesc aici. Axat pe aceeași problemă (așezări și tipuri de case), către sfîrșitul vieții sale, dăștinței etnografice românești, lucrarea: „Satul românesc din Transilvania și Banat”.

Strîns legată de această activitate didactică-științifică, reprezentînd concretizarea concepției sale științifice, se impune a fi cunoscută *activitatea sa practică-muzeografică*.

Pe cînd l-am cunoscut (1928—1929), profesorul Romulus Vuia, era într-o fază destul de înaintată sub raportul unor realizări în domeniul cunoașterii etnografice pe linie de muzeografie a poporului român. Unele neajunsuri fuseseră învinse. Crease o catedră de *Etnografie la Universitatea din Cluj*. Era prima catedră de etnografie din istoria învățămîntului nostru universitar! (E adevărat că profesorul Simion Mehedinți mai țînuse la Universitatea din București, alături de alte cursuri, și prelegeri de etnografie, dar la Universitatea din București nu exista încă o catedră anume pentru această disciplină).

Organizase deja *Muzeul Etnografic al Transilvaniei* (1923), realizare unică pe acea vreme în România, oglindă a civilizației noastre populare, ce constituia, în același timp, o sinteză a culturii materiale și o carte de vizită a geniului popular.

Cu bastonul încovoiat la capătul de sus, așezat peste mîină, el putea fi întîlnit cînd la Camera, spre a cîștiga bunăvoința vreunui potentat politic pentru sprijin bănesc în vederea acelor realizări, cînd la Muzeu, cînd la catedră, cînd la Congresele internaționale de etnografie, etnologie, antropologie; a participat la 8 congrese de acest fel, unde, de fiecare dată, dezvoltă *teme de etnografie și folclor din domeniul vieții poporului român*. Participarea la aceste congrese internaționale oferea un prilej binevenit pentru studiul realizărilor muzeografice din marile capitale ale lumii. Adesea, prof. R. Vuia putea fi întîlnit pe teren, în campanii pentru achiziționarea unor colecții de obiecte de muzeu, potrivit unui *plan sistematic* de explorare pe cîteva decenii. Este de la sine înțeles că organizarea unui muzeu etnografic de nivel european, ca cel de la Cluj, nu putea fi un fapt întimplător.

Legătura mea sufletească cu profesorul s-a cimentat în acele clipe de avînt, de afirmare culturală, de cunoaștere a poporului român sub aspect etnografic, în acele clipe cînd, în

capitala Transilvaniei avea să se înfiripe o altă înfăptuire de răsunset mondial. Este vorba de organizarea, la Cluj, a primului *Parc Etnografic în aer liber din România*. Sîntem tot prin anii 1928—1929... Lanțul cuceririlor din domeniul Etnografiei părea că-și continuă neîntrerupt mersul înainte. Încă o înălțime fusese atînsă în calea aspră a afirmării științei românești sub raport etnografic!

Acolo, la Hoia, avea să fie reprezentată, sub o cu totul altă formă, prezența noastră ca români în actualele fruntării ale Transilvaniei, raporturile noastre ca români cu alte popoare, lucru ce puține țări din lume puteau dovedi la acea vreme...

De astă dată era vorba de o expunere a valorilor culturii noastre populare de-a dreptul în natură.

Creația populară: tehnică, artă, meșteșuguri, avea să fie reprezentată și raportată la o suprafață de teren vastă (75 ha) și variată ca relief, cu șes, deal și pădure, unde te aștepta în mod natural, între altele, și o stînă cu cio-bani și oi; loc instructiv și recreativ totodată, atît pentru cei din țară cît și pentru cei de peste hotare.

Deși această realizare nu a putut fi dusă la îndeplinire pînă la capăt, din cauza vitregiei vremurilor, sub imboldul său, urmași ca Val-ter Butură trec astăzi la înfăptuirea deplină a acestui plan măreț. Din această perspectivă de înțelegere se cuvine să fie contemplată lumea de gînduri și de înfăptuiri a profesorului Romulus Vuia. În acest context se cuvine să fie fixată în memoria noastră creația sa.

Din noianul de fapte ce caracteriza poporul român, el vedea clar pe cele *esențiale*. Poseda apoi *metoda* de a încadra în timp și spațiu fenomenele studiate și de a le explica. Din acest punct de vedere, lucrările sale publicate sînt o dovadă. Era un etnograf în adevăratul înțeles al cuvîntului. Absorbit continuu de preocupările sale, el părea un singular. S-ar putea spune că printre ceilalți oameni cu alte preocupări, sau cu ale lor preocupări, era un izolat.

Chiar cînd vremile — ca să vorbim cronică-rește — căutau să-l strivească, el rămînea același. Părea că-l sprijină din urmă țărani săi din Țara Hațegului, urmașii direcți ai acelor daci neînfricați. În ochii săi, în privirea sa, strălucea aceeași *passiune*, aceeași pornire voluntară, pusă exclusiv în slujba cunoașterii poporului român.

O *societate de Etnografie și Folclor*, *Institutul de Etnografie și Folclor* erau obiective ce urmau a fi realizate. Putem spune că profesorul Romulus Vuia a luptat pînă la sfîrșit pentru înfăptuirea lor, pentru că în ultimă analiză, nu era vorba decît de un singur lucru: de *impunerea etnografiei ca știință în țara noastră, de afirmarea poporului român printre celelalte popoare, prin originalitatea culturii sale materiale și spirituale*.

Ion CHELCEA

Șef de secție la Muzeul satului



PARCUL ETNOGRAFIC DE LA HOIA-CLUJ

Casă de moți din Munții Apuseni

## UNDE E CONTROLUL PĂRINȚILOR?

Locuiesc în vecinătatea restaurantului din oraș. În fiecare seară, mai ales în anotimpurile calde, am observat un număr însemnat de copii — unii sub 7 ani, alții elevi la școala generală sau liceu, care staționează în fața localului până la orele 23—24.



Unii se joacă, alții se „distrează” făcând glume deplasate la adresa trecătorilor, mai ales a perechilor de tineri și a femeilor.

Mulți sînt lăsați în stradă de către părinții înșiși care, consumînd în restaurant, îi trimit afară... să se joace.

Dar sînt și copii care hoinăresc pe bulevarde și prin parcuri ore în șir pentru că acasă nu li se face nici o observație cînd întîrzie în oraș.

Știm cu toții cît de mare este rolul părinților, alături de școală și societate, în formarea deprinderilor de disciplină, conduită și comportare civilizată. De ce unii din ei manifestă un total dezinteres în ce privește îndrumarea și controlul copiilor lor, a felului cum și cu cine își petrec timpul liber?

Cum este posibil să rămîna indiferenți la probleme de felul: cînd și de ce pleacă fiul lor de acasă, cînd se întoarce, cînd învață, cînd ia masa, cînd se culcă etc?

Profesorul meu de istorie, tatăl a cinci copii, ne spunea că el le-a format fiilor săi deprinderea și obișnuința de a nu pleca de acasă fără știrea părinților, de a fi cu toții prezenți acasă la o anumită oră, neadmițîndu-le nici un fel de întîrziere și motivare, decît în cazuri cu totul excepționale care urmau să fie verificate.

Ora mesei era obligatorie pentru toți. Pe bună dreptate: prezența tuturor membrilor familiei în jurul mesei nu numai că le cultivă spiritul disciplinat, dar creează și o atmosferă plăcută, mai caldă. Luînd masa cu toți copiii odată, părinții se simt și ei mai fericiți, mai bucuroși. În aceste condiții respectul copiilor față de părinți crește, iar munca mamei este mai apreciată și respectată, soția nefiind nevoită să așeze și să ridice masa în mai multe rînduri.

Tot profesorul meu ne spunea că el nu le permitea copiilor săi ca, după ce au luat masa, să mai plece în oraș și să vină apoi acasă la orice oră din noapte, deranjînd liniș-



tea familiei. Sigur, numai la hotel se poate veni și pleca la orice oră din zi și din noapte; într-o familie unitară, în care există respect și considerație reciprocă, nu este admisă această practică.

Prof. C. A. PROTOPOESCU  
Strehaia

## INVENTIVITATE

A descoperi alături de colegii tăi „minunile” lumii inconjurătoare, în mod nedidactic, pasionant, în acțiuni la care fiecare poate avea contribuția lui originală, aceasta este atracția cea mai de seamă a cercurilor de elevi. Aici inventivitatea, stimularea imaginației, se pot manifesta din plin (în lipsa lor cercurile nici nu pot funcționa eficient!). Desigur, caracteristică este orientarea spre varietate. Cîteva exemple de investigație fructuoasă și plină de farmec a lumii de către elevi aparținînd unor cercuri diferite, vor ajuta, credem, la învierea activității acesteia, acolo unde ea mai este confundată cu orele de predare la clasă.

Elevii Școlii generale nr.19 din orașul Brăila învață istoria patriei cu cartea și tirnăcopul în mînă. Lipsec fragmente de vase de lut descoperite de ei din epoca Gumelnița și Boian și își inchipuie

că participă la un ospăț îmbelșugat alături de strămoșii geților biruitori ai perșilor. S-au întîlnit la Barboși, la ruinele castrului roman, cu ostași din Legiunea a V-a Macedonica, de la care au primit în dar un virf de lance, pe care îl păstrează în muzeul școlar. Ca să poată înțelege și prețui exact confortul din clădirile actuale, și-au copiat în miniatură două locuințe de acum 3.500 de ani. De la marinarii din portul Brăila au primit un trofeu: un os de sepia cu aroma mărilor îndepărtate.

Muzeul lor crește o dată cu cunoștințele lor.

Pionierii Școlii generale din Isticeu—Roghin, prețuiesc comorile artei populare, adunînd în virful acului — cu mîgală și talent — în esanțioane și costume naționale frumusețile locurilor și tradițiile moștenite de la părinți, iar școlarii din Cuștelnic, raionul Tîrnăveni, reinvie în cînt și ritm dansuri populare de prin preajma

locului: „Purtata” și „Roata de sub pădure”.

La Crăiești—Tîrnăveni, cercul micilor naturaliști ținteste mai departe. Inițiativa nici nu se mai știe cui îi aparține. Un cadran de ceas, de proporții, indică orele, iar în dreptul fiecăreia stau așezate siluete de păsări desenate de copii sau decupate din manuale



vechi. Pasărea este așezată în fața orei cînd își începe cîntatul. Dar ca să afle acest amănunt, elevii au consultat manuale noi și vechi, lucrări de specialitate, almanahuri, au ascultat cu atenție emisiuni la radio și televiziune, și, mai ales au observat cu atenție viața păsărilor din pădurea de la marginea satului.

Ceasul i-a dus într-o lume apropiată lor, dar necunoscută pînă atunci. Astfel au putut afla că pițigoii trăiește în orice loc din țară, în toate anotimpurile, dar cîntă numai în primele zile ale primăverii și toamna, tîrziu, cînd anunță zăpada.

Ei au mai aflat, pornind de la acele ceasornicului și de la orele cînd încep să cînte păsările, că în viața țăranelui român păsările au fost „meteorologi”: apariția co-

dobaturii și a ciocîrliei indicau vremea aratului, la cîntecul cîrsteiului se făcea prășitul dîntii, la al urzarului — cositul. Sau chiar „ceasornic”: la anumite ore ale dimineții cîntau ciocîrlia sau pupăza și trezeau din somn pe stăean.

Cei îndrăgostiți de literatură și muzică se întrec în a-și aminti păsările intrate în artă. În opera lui Mihail Sadoveanu întîlnesc adesea lișița; cocorii și lăstunii — la Tudor Arghezi, privighetorea la Panait Cerna și Alexandru Macedonski, la George Coșbuc și Mihail Eminescu — rîndunica. În „Rapsodia română” a lui George Enescu vor întîlni cucul.

Sub îndrumarea profesorului de științe naturale ei întocmesc o colecție de ouă ale păsărilor cunoscute de ei, iar pe o bandă de magnetofon înregistrează glasul păsărilor.

La un concurs neobișnuit: „Imitatorul păsărilor”, au participat pionierii Școlii generale din Foltești—Galați. Într-un colț din Lunca Dunării a răsănat într-o bună zi cîntecul mierlelor de piatră și al ieruncii, al hurezului porumbac și al aușelului, al pitulicii sferitoare și al



privighetorii pătate, neținînd seama de orele indicate de ceasornicul pionierilor din Crăiești și nici de mirarea păsărilor ascultînd concertul, concurate cu propriile și unicele lor mijloace — chiar la ele acasă.

Prof. Silvestru BOATCĂ  
București

## ROLUL PĂRINȚILOR ÎN ÎNDRUMAREA ȘI SUPRAVEGHEREA LECTURII ELEVILOR ÎN AFARĂ DE CLASĂ

Pentru a ne însuși o cultură temeinică este nevoie să citim cît mai mult, cartea fiind un învățător și povățuitor al nostru.



Adevărata cultură nu se poate dobîndi însă numai prin studierea manualelor școlare și audierea lecțiilor. Este neapărată nevoie ca elevii, din fragedă copilărie, să citească cît mai mult, îmbogățindu-și cunoștințele.

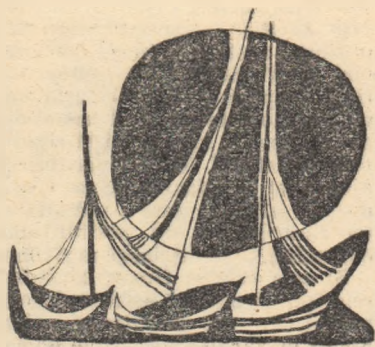
Operele literare contribuie la formarea și dezvoltarea caracterului, la cultivarea sentimentelor nobile: a dragostei de oameni, de muncă, de patrie, a dragostei de viață. Identificîndu-se cu eroii înfățișați în lecturile unor cărți, elevii acumulează o experiență sufletească bogată.

Dar pe lîngă lărgirea orizontului cunoștințelor în diverse domenii, cartea contribuie la însușirea unei limbi mai bogate, la o exprimare orală și în scris mai clară, cu posibilități mai mari de a expune într-o formă cît mai expresivă ideile, gîndurile, sentimentele. Ministerul Învățămîntului recomandă, prin programele școlare de limba română, anumite lecturi obligatorii suplimentare pentru elevi. La dispoziția tuturor școlilor există biblioteci înzestrate an de an cu tot mai multe cărți.

Din păcate, însă, nu întotdeauna cărțile recomandate de Minis-

# DE CITITORI

ter pe lista de lecturi extrașcolare se găsească în suficiente exemplare în bibliotecile școlare, iar altele lipsesc. Sintem cu toții de acord că este o îndatorire a școlii și a familiei de a dezvolta la copii



interesul pentru carte, interes care, treptat, se poate transforma în pasiune pentru citit, că este necesar să-i învățăm ce și cum să citească. Să nu uităm că sint fel și fel de cărți: unele nu pot fi înțelese decât la o anumită vîrstă, altele sint chiar dăunătoare din punct de vedere educativ. O atenție deosebită trebuie să avem față de adolescenții în perioada pubertății. Controlul lecturilor, făcut cu mult tact de către diriginte, profesorul de română, directorul școlii sau de oricare alt cadru didactic, precum și de către părinți, este bine venit. Mai circulă încă

anumite cărți tipărite în trecut din interes exclusiv negustoresc și care sint departe de a răspunde unui minimum de exigențe educative. Astfel de cărți de excitare a simțurilor din așa-zisa „Colecția celor 15 lei“, „Femei celebre“ etc., aruncate prin vreo ladă părăsită într-un pod, sint, oricît ar părea de ciudat, căutate de unii tineri. Odată ce un elev apus mina pe o astfel de carte și a citit-o pe nerăsuflăte, nu uită s-o transmită și prietenului său și astfel cartea trece din mină în mină.

În calitate de diriginte, cu prilejul vizitelor făcute la domiciliul elevilor, mi-a fost dat să găsesc pe elevii mei citind cărți nepotrivite cu vîrsta lor sau cu totul neindicat. Părinții, la rîndul lor, nu trebuie să fie nepăsători față de ceea ce citesc copiii lor și să le îndrume cu tact și răbdare lecturile. Este necesar, deci, să existe o mai strînsă colaborare între școală și familie. În îndrumarea lecturii elevilor un rol însemnat revine bibliotecarilor școlilor sau bibliotecilor publice. Ei pot cunoaște mai exact și, ca atare, pot interveni la timp atunci cînd este cazul pentru a povățui elevii să citească titlurile indicate pe lista bibliografică recomandată de Minister.

Prof. Petre LENGHEL-IZANU  
Sighetul Marmăției

## „JURNALELE INTIME“

Mai ales în clasele mari cînd viața interioară devine mai completă, elevii sint adesea nevoia unor confesiuni despre trăirile, gîndurile și sentimentele lor. Ținute adeseori în mare taină, jurnalele intime, caietele de impresii și de amintiri ale elevilor ascund între filele lor multe asemenea colocvii, impresii, gînduri despre viață și despre oameni,



despre școală, profesori și colegi, „cugetări“ proprii etc.

Mi-au căzut în mînă destul de multe asemenea caiete și mi-am convins că părinții și profesorii nu

trebuie să le ignore. (Aceasta însă nu înseamnă că ei au dreptul să le zmulgă cu orice preț, să le obțină cu forța de la posesorii lor, să divulge ceea ce au găsit scris în ele). Adeseori notițele conțin impresii despre viața de elev, relevînd, printre altele, atașamentul copiilor față de școală în care învață: „Mai avem doar cîteva zile pînă ne despărțim pentru totdeauna. Anii petrecuți în liceu sint de neuitat. De ei ne leagă cele mai frumoase visuri și amintiri“ (C.T.) Alteori, însuși modul de a înțelege viața: Viața i se dă omului o singură dată. Ea trebuie trăită în așa fel încît, la capătul ei, să te uiți cu mîndrie în urmă“ (F.F.). Iată și aluzii la momente mai dificile din viață: „Mi-aduc aminte că în clipele acelea grele, cînd mă vedea înlăcrimată și zburciunată, prietena mea mă consola și căuta să mă încurajeze. De aceea îi sint foarte recunoscătoare“ (M.S.).

Aceste însemnări, deși adeseori naive, sint totuși pline de semnificații, furnizînd educatorului un vast material pentru cunoașterea celor pe care îi crește. În plus, ele sint un bun exercițiu de autoanaliză. De aceea, socotesc că procedează greșit acei pedagogi care le interzic.

Prof. Iordan VOICULESCU  
Arad



VISURI  
Desen de I. DONCA

## LOGOS ȘI ETHOS

de Athanase Joja

Biblioteca de filozofie și sociologie,  
Ed. politică, București, 1967

Sfârșitul lui 1967 marchează un eveniment editorial a cărui însemnătate se cere consemnată: apariția culegerii de studii „Logos și ethos” a academicianului Athanase Joja. Ceea ce surprinde plăcut cititorul sînt extensiunea și varietatea direcțiilor în cercetarea savantului român.

De la filozofia stoică („Logos și ethos în filozofia stoică”) pînă la dialectica marxistă („Cu privire la dialectica marxistă”), trecerea peste secole se face firesc, după cum firească este și diversitatea domeniilor: logică, filozofie, psihologie.

Dintre studiile cuprinse în această culegere unul se detașează prin semnificația sa deosebită: „Profilul spiritual al poporului român”. Autorul reia efortul tradițional de definire a trăsăturilor specifice poporului nostru deschizînd o nouă perspectivă în psihologie și sociologie. Psihologia popoarelor, ca direcție în psihologia socială, a cunoscut o adevărată vogă către sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX. În Germania, sînt de semnalat lucrările lui M. Lazarus și H. Steinhil, ale lui W. Wundt cu ale sale „Völkerpsychologie”. În Franța, între cele două războaie, începînd cu E. Boumy și A. Fouillee, asistăm la dezvoltarea puternică a unei caracterologii a popoarelor. Preocupările — deși în declin, datorită dezvoltării etnografiei, etnologiei și antropologiei sociale și filozofiei culturii — se continuă. Astăzi, acolo, există un institut de psihologie a popoarelor, cu o publicație de specialitate: „Revue de psychologie des peuples”. La noi, o cit de sumară bibliografie a problemei ar trebui să cuprindă: C. Hogăș („Psihologia și caracterul românului”, 1909), A. D. Xenopol („Unitatea sufletului românesc”, 1911), M. Ralea („Fenomenul românesc”, 1933), L. Blaga („Spațiul mioritic”, 1936), C. R. Motru („Psihologia poporului român”, 1937), N. Iorga („Originea, firea și destinul neamului românesc”, 1938).

Cercetarea acad. Athanase Joja, înscriindu-se pe linia de diferențiere a trăsăturilor spirituale specifice poporului român, este întreprinsă pe tărîmul solid al dialecticii materialiste, căci — arată justificat autorul — profilul unui popor „provine din sinteza unor

elemente concrete de ordin material, privind însuși modul de producere a bunurilor materiale, de ordin social, juridic, etic, religios, estetic și filozofic. Mediul geografic și întîlnirile cu alte popoare, cu așezările și cultura lor joacă, de asemenea, un rol deosebit de însemnat” (p. 275).

Soluția teoretică propusă de acad. Ath. Joja, viziunea istorică a formării poporului român într-un peisaj „variat și echilibrat și de o autentică noblete și frumusețe”, este sprijinită pe o solidă analiză a creației unor autori de prestigiu din domeniul artei și filozofiei românești. În acest sens, trebuie să fie reținute precizările autorului referitor la teoria „spațiului matrice”, sublinierile sale: („Popoarele nu moștenesc, pur și simplu, fizionomia lor morală, ci și-o făuresc ele însele în decursul istoriei lor”, p. 281), și, în fine, merită a fi consemnate disocierile de L. Blaga, de ideea influenței germane „catalitice” etc.

Protonucleul etnogenetic — argumentează autorul — adaugă gefo-dacilor — „oameni frumoși și mîndri, aprigi apărători ai independenței lor”, — „însușirile romane de cumpănire și realism, îmbogățite și înfrumusețate de lumina geniului elenic” (p. 278), iar peste acesta se așază, fiind preluată de la elementul slav, preocuparea pentru om și un puternic sentiment artistic, ajungîndu-se, în final, datorită forței de absorbție, „care i-a permis (poporului român — n.n.) să rămîna deschis caracterelor externe, rămîind totuși el însuși” (p. 281), la o filozofie morală proprie, caracterizată prin „precumpănirea rațiunii, raționalism (lato sensu), realism, sentiment viu al naturii, melancolia doinei, umor și vivacitate, sentimentul național a-dine, dar sobru, însoțit de un spirit de largă toleranță, putere remarcabilă de absorbție, spirit de măsură și înțelegere concretă a situațiilor și refuzul misticismului” (p. 289).

Schitărea acestei fizionomii colective reprezintă o nouă contribuție într-o problematică deosebit de importantă pentru adîncirea cunoașterii poporului român.

Septimiu CHELCEA

## DE LA CUVINȚĂ LA ETICHETĂ

de Anca Bursan și Gh. Panco

Editura tineretului, 1967

Autorii cărții de față — Anca Bursan și Gheorghe Panco — nu și-au propus să elaboreze o lucrare doctă despre educație, ci să întoc-

mească un îndreptar util asupra „artei” de a fi plăcut celor din jur, asupra atributelor ce trebuie să le aibă orice om care trăiește într-o

societate ca a noastră. În acest sens, cuvintele de la pag. 86 sînt edificatoare:

„Modestia, respectul pentru bătrîni, pentru femeii din partea bărbaților, dragostea fără indulgențe absurde pentru copii, curățenia, ordinea, punctualitatea, sinceritatea, stăpînirea de sine și, mai presus de toate, permanenta atenție acordată celor din jur, sînt atributele oricărui om într-adevăr civilizată, adică adaptat ca să trăiască în armonie cu o societate civilizată.”

Dar toate aceste calități se pot sintetiza într-una singură: respectul față de sine.

Un om care se respectă are față de el însuși exigențe mari, aspre. Își impune mai mult decît ar putea pretinde oricui, anume să fie demn de respectul pe care și-l poartă. Poate — eventual — să fie indulgent cu alții, nu cu sine. Orice impolitețe este o înjosire, o cădere înapoi spre timpurile sălbătice, un gest de inferioritate față de lumea civilizată. Un om care se respectă nu-și poate tolera nici o impolitețe.

Da, respectul față de sine este suficient, deoarece implică în mod imperios respectul pentru toți ceilalți.”

Și pentru a fi — așa cum se spune din bătrîni — „om de omenie”, nu se cer eforturi deosebite, ci este suficient să reținem cîteva reguli, pe care, desigur, trebuie să le aplicăm în împrejurările cotidiene. Acesta este și scopul cărții de față, de a pune la dispoziția oricui normele de conduită absolut necesare a fi respectate mai ales într-o societate cum este a noastră.

Se poate face afirmația că nu a fost omis nici unul dintre aspectele principale ale problemei. În succinte, dar edificatoare capitole, în care se fac și interesante incursiuni istorice, se discută atît așa-numitele „difficile nugae” — acele „nimicuri importante”, cum ar fi de exemplu: felul de a ne îmbrăca, de a ne pieptăna, de a mer-

ge pe stradă etc., — cit și probleme legate de comportamentul ce trebuie să-l avem la școală — indiferent că se numește școală generală sau universitate — în uzină sau la birou. Autorii cărții acordă o importanță sporită unor probleme legate de relațiile dintre *Părinți și copii*, ca și de reversul lor *Copii și părinți*. De asemenea, *Copiii și tinerii* se bucură de un capitol separat.

Partea finală a cărții, intitulată *Eticheta*, deși mai succintă, prezintă același interes, dacă nu mai sporit chiar decît partea inițială. După ce se arată ce a însemnat eticheta de-a lungul vremilor, neuitîndu-se a se aminti și rigiditatea etichetei în evul mediu, se ajunge la concluzia că în epoca noastră eticheta este o necesitate, un limbaj care dă posibilitatea oamenilor să se înțeleagă mai bine.

Și cum este și firesc, capitolul referitor la *eticheta* se deschide cu pagini care discută despre *salut*, despre *prezentare* ș.a. Nu sînt neglijate nici alte momente din viață în care eticheta este de asemenea obligatorie: *onomastici*, *căsătorie*, *Receiul* etc.

Cartea se încheie cu un cald epilog, în care autorii își îndeamnă cititorii să aplice politetea începînd „de astăzi, nu de mâine”, și nu numai la școală sau la serviciu — cînd interesul personal impune oarecare supraveghere —, ci în toate împrejurările vieții: pe stradă, la cinematograful, în tranvai și desigur în mijlocul familiei.

Astăzi nepolitețea este incompatibilă cu noua noastră societate. De aceea, trebuie să ne grăbim să devenim oameni civilizați într-o societate civilizată. Și cartea de față este, din acest punct de vedere, — în ciuda unor capitole mai în grabă redactate, în care se discută chestiuni încă deosebite cunoscute, la care eventual se putea chiar renunța („N-are gură să strige”, „Grafologie”) — un prețios și necesar ghid.

Virgiliu ENE

## ANALIZE LITERARE ȘI STILISTICE

de Sorin Alexandrescu  
și Ion Rotaru

Editura didactică și pedagogică, 1967

Iată o carte de primă importanță în domeniul criticii și istoriei literare, care trebuie să stea în atenția profesorilor de limba și literatura română! Antologia lui Sorin Alexandrescu și Ion Rotaru se situează la antipodul aceluși tip de analiză literară — practică în delungă vreme în școlile medii de cultură generală și, uneori de la înălțimea catedrelor universitare — care privește conținutul și forma operei ca pe două entități concepute în mod izolat.

Mulți profesori obișnuiesc în analiza unui text să releveze conținutul (temă, idee, subiect, personaje), adăugîndu-i ca pe un adjuvant forma, ilustrată prin cîteva epitete, comparații, metafore, adică prin arhicunoscuta „măiestrie artistică”. Ori între formă și conținut există o unitate dialectică, fiecare fiind modul de existență al celeilalte, una presupu-

nînd-o pe cealaltă, artistul zămislindu-le sub aceeași cadență a actului creator. Sorin Alexandrescu și Ion Rotaru întreprind un demers critic îmbrățișînd din punct de vedere estetic literatura, printr-o științifică analiză stilistică.

Sorin Alexandrescu, cunosător competent și pasionat al modalităților structuraliste de analiză literară, consideră opera ca pe un întreg indivizibil, cu legi proprii, cu relații gramaticale, poetice bine stabilite între termeni, ca pe o structură. Pe baza acestei structuri faptele de expresie urmează o anumită ordine, specifică fiecăruia dintre straturile sau nivelele operei. După Sorin Alexandrescu, există cinci straturi: sonor, gramatical, lexical — semantic, sistemul de imagini (psihologia personajelor), procedee narative, descriptive, ideile filozofice, sociale

ale scriitorului. Amintim că „Teoria literaturii“ lui Welles și Warren consemnează doar trei straturi: sonor, al unităților fonologice, morfologice, sintactice, semantic (înglobează ultimele trei straturi din clasificarea autorilor noștri).

Abordarea oricărui strat trebuie să aibă necontenit în vedere trăsăturile caracteristice ale celorlalte straturi, finalitatea și ponderea fiecăruia în țesătura complexă a operei întregi. Discutarea doar în sine a ideilor, a figurilor de stil dintr-o poezie sau dintr-un roman, fără a le privi din unghiul de vedere al ansamblului, fără a sesiza polyvalența semnificației lor pentru tot, înseamnă a face o lucrare sterilă.

Ion Rotaru, mai aproape de analiza de texte tradițională, nu caută să descopere aspecte inedite ale operelor tratate, ci urmărește și reușește pe deplin să ofere demonstrații profunde, bogat argumentate pentru unele caracteristici definitorii, fundamentale, stabilite deja pentru textul respectiv.

Ne mai rămâne doar să exemplificăm cu o analiză structurală concretă. Analizăm un fragment din romanul „Craii de Curtea Veche“ al lui Matei Caragiale, acela al reveriei lui Pantazi, se constată la nivelul fonetic al expresiei, predominarea cuvintelor bisilabice (20), monosilabice (17) și trisilabice (16). Prevența diferită a silabelor provoacă „modelările ritmice“ ale limbajului. Se produce astfel un fenomen similar cu acela din poezie, unde ritmul aglutinează monosilabicele cuvintelor plurisilabice, aranjând frazele după silabele pe care cade accentul. Fragmentul, de fapt un poem în proză dezvăluie ca finalitate a aglutinărilor structura muzicală a romanului (Quod erat demonstrandum!). Nimic mai exact. „Craii de Curtea Veche“ au evident o structură muzicală. Un analist cu serioasă pregătire pe tărîmul muzicii ar putea să o pună în relief. Dacă ar fi doar să remarcăm contrapunctul dintre banal și singular, real și vis, viață trăită și proiecție mentală, contrapunct care sare în ochii cititorului, chiar și același mai puțin pregătit.

Observând în stratul morfologic procedeu general de nedeterminare a substantivelor, acesta este considerat în mod judicios un procedeu de relativizare a realului. Prin combinarea în dozaj savant a substantivelor nedeterminate cu unele determinate (de obicei acelea desemnând starea afectivă a perso-

najelor) se produce trecerea de la relativizarea realului la fapte de viață banală cu caracter autobiografic, cu detalii precise de timp și spațiu. Analiza lingvistică scoate în evidență tocmai dinamica visării, căpătînd prin aceasta calități literare, devenind stilistică.

În alegerea textelor, autorii s-au oprit atît asupra unora foarte cunoscute, cît și a unora mai puțin cunoscute. Cele cunoscute, însă, au fost prezentate prin unghiul de refracție al concepțiilor și gustului artistic modern. Fenomenul mobilității perspectivelor pe care le pot aduce diferite epoci asupra unor mari scriitori ne este familiar. (Posibilitatea studierii poeziei lui Eminescu din punctul de vedere al filozofiei existențialiste devine un lucru cert. Teatrul lui Shakespeare a prilejuit interpretări de mare interes asupra teatrului absurdului — cartea lui Jan Kott, „Shakespeare, contemporanul nostru“).

„Zburătorul“ de I.H. Rădulescu (I.R.), „Boul și vitelul“ de Gr. Alexandrescu (I.R.), „Epigonii“ de M. Eminescu (I.R.), „Oltul“ de O. Goga (S.A.), „Alexandru Lăpușneanu“ de G. Negruzzi (I.R.), „Cîntarea României“ de Al. Russo (S.A.), opere literare asiduu studiate în școli și facultăți, se scutură prin aceste noi viziuni de praf obșnuinței depus prin mecanica repetare a unor adevăruri neasimilate.

Pe de altă parte, antologia cuprinde opere care nu figurează în programa școlară: „Glossă“ de M. Eminescu, „Rondelul rozelor ce mor“ de Al. Macedonski, „Un cîntec“ de T. Arghezi, „Joc secund“ de I. Barbu. Fragmentele de poezie, proză, dramaturgie cristalizate în această selecție reprezentativă o imagine de sinteză a literaturii române: de la M. Costin, Al. Odobescu, B.P. Hașdeu, I. Creangă, I. L. Caragiale la Camil Petrescu, G. Călinescu și Z. Stancu, M. Preda. De la I.B. Deleanu, A. Pann, V. Alecsandri la M. Eminescu, T. Arghezi, I. Barbu, L. Blaga.

Ca operă de critică și istorie literară, „Analize literare și stilistice“ de Sorin Alexandrescu și Ion Rotaru se plasează în continuarea tradiției stilisticii românești inițiată și perfectată de T. Vianu, încercînd o sinteză a celor două direcții conturate în stilistica modernă: cea lingvistică (al cărei punct de plecare autorii mărturisesc a-l fi aflat în studiile lui Leo Spitzer) și cea estetică (T. Vianu).

Mihaela SCHILERU

## DISCOTECA

# POATE FI REPRODUCEREA SONORĂ SUPERIOARĂ SUNETULUI ORIGINAL?

Extraordinara răspundere pe care a cunoscut-o discul în epoca „microsilon“-ului a făcut ca micul obiect negru, plat și lucios să pătrundă în casele a milioane de oameni, lăsînd să răsună pretu-

tindenți muzica înregistrată în șanțurile sale. Dincolo de faptul că permite reascultarea practic nelimitată a lucrărilor preferate, discul oferă însă melomanilor și un alt avantaj: acela de a obține o

audiție calitativ superioară față de cea cu care s-au obișnuit în sala de concert sau de spectacol. La primă vedere, o asemenea afirmație poate părea surprinzătoare: e oare posibil ca reproducerea să fie superioară originalului? În general, nu, dar în cazul de față există circumstanțe care permit tragerea unei asemenea concluzii.

Audiția în sală ne oferă desigur anumite satisfacții, legate mai cu seamă de contactul direct, vizual, cu artistul și de impresia pe care o trăim, că actul interpretării se desfășoară nemijlocit sub ochii noștri, că el este unic, nerepetabil, realizat anume pentru cei prezenți la concert. Această ambianță de comunitate emoțională ne face să trecem cu vederea unele mici imperfecțiuni tehnice, inerente chiar celor mai mari virtuozii, sau o îndepărtare de la indicațiile agogice ale partiturii, datorită unei dispoziții momentane a artistului. Pe de altă parte, la concert audiția este adeseori deformată din cauza condițiilor acustice improprii ale sălii sau datorită locului pe care-l ocupăm: dacă stăm în spate, solistul nu este auzit cu destulă claritate, dacă ne așezăm în față, dar lateral, ne apare predominant compartimentul orchestral aflat în dreptul nostru.

Toate aceste defecte le remediază discul. Orice imperfecțiune de interpretare, fie ea cît de mică, este reparată de artist pe loc, în timpul înregistrării, prin reluarea pasajului respectiv. Orice îndepărtare flagrantă de la spiritul și litera partiturii, dacă n-a fost sesizată și corectată de interpretul însuși, este relevată de echipa tehnico-artistică instalată, cu partitura în mînă, în fața aparatului de imprimare. În fine, orice redare neechilibrată a sonorităților instrumentale este evitată prin amplasarea judicioasă a microfoanelor

și prin corecturile aduse de macstrul de sunet din butoanele pupitrului de comandă. În felul acesta, se obține o înregistrare cît mai corespunzătoare exigențelor de calitate ce se formulează astăzi față de o imprimare „de înaltă fidelitate“: claritatea, adică perceperea fiecărui detaliu sonor, puritatea, adică redarea exactă, nedeformată, a timbrului fiecărui instrument în parte și a ansamblului instrumental, senzația prezenței, adică a apropierei interpretului față de ascultător, redarea perspectivei, adică diferențierea planurilor sonore ale diferitelor grupe ale orchestrei, în fine, dozarea sonorităților în conformitate cu cerințele partiturii.

O asemenea audiție nu poate fi obținută în sala de concert decît doar de către dirijorul însuși — plasat chiar în fața orchestrei — și de către cîțiva ascultători așezați în imediata apropiere a acestuia. În rest, publicul obține o imagine sonoră aproximativă a interpretării, în funcție de locul pe care-l ocupă în sală.

Înregistrarea de înaltă fidelitate, urmărind redarea în condiții optime a realității sonore și servirea necondiționată a partiturii muzicale, rămîne așa dar cel mai potrivit mijloc prin care melomanul poate lua contact cu opera unui compozitor chiar dacă, în felul acesta, se pierde ceva din satisfacția oferită de participarea directă la actul de naștere a unei creații interpretative. Astfel se și explică marea răspundere — în rîndurile iubitorilor de muzică — a discului, datorită căruia o asemenea audiție calitativ superioară devine posibilă.

E. ELIAN



# NOUA EDIȚIE A JOCURILOR OLIMPICE

M  
A  
R  
G  
I  
N  
A  
L  
I  
I

Privirile milioanei de oameni, îndrăgostiți de sport și tinerete, sînt ațintite în anul 1968 mai ales asupra a două orașe: Grenoble, care în luna februarie a găzduit Jocurile Olimpice de iarnă și Mexico — orașul în care se vor desfășura în octombrie a.c. Jocurile Olimpice de vară.

Aceste jocuri, care se desfășoară din 4 în 4 ani, antrenînd mii de participanți de pe toate meridianele, au menirea nobilă de a insufla maselor și în special tineretului cele mai luminoase idealuri ale omenirii: de pace, de apropiere între popoare, de stimă reciprocă, fără nici o discriminare.

Jocurile Olimpice își au originea în vechea Eladă. Însă cel care le-a reactualizat, cel de numele căruia se leagă modernitatea acestor jocuri, a ajuns la a XIX-a ediție, este Pierre de Coubertin, de la a cărui naștere s-au împlinit de curînd 105 ani.

Pierre de Coubertin s-a născut la Paris la 1 ianuarie 1863. Urmează o școală militară la Saint-Cyr, după care pleacă la studii în Anglia, unde e puternic influențat de mișcarea sportivă, destul de evoluată la acea vreme. Aici primește diploma de profesor — carieră pentru care avea o adevărată vocație. După o serie de călătorii prin Europa și America, de Coubertin se dedică, paralel cu meseria de pedagog, scrisului, elaborînd o mulțime de lucrări de educație, de pedagogie, istorie, educație fizică și chiar literare. Dar el devine o figură celebră nu prin meseria de pedagog, nu prin multiplele sale lucrări (deși nici acestea nu sînt lipsite de valoare,) ci prin faptul că pune bazele olimpismului modern. De Coubertin reînvie vechile jocuri

Olimpice grecești, reușind să ofere omenirii, și în special tineretului, cel mai frumos dar: idealul olimpic.

Debutul în această minunată activitate și-l face în 1892. În marele amfiteatru al Sorbonei, cu ocazia sărbătoririi a 50 de ani de la înființarea Uniunii Franceze de Sporturi Atletice, Coubertin arată necesitatea reînvierii J.O. Doi ani mai tîrziu, în 1894, la Congresul Internațional al Asociațiilor sportive, unde erau prezente prin 79 de delegații 14 țări, la propunerea lui Coubertin se adoptă următoarele măsuri menite să inaugureze Jocurile Olimpice contemporane: desfășurarea lor din 4 în 4 ani, participarea numai a amatorilor, recompense simbolice pentru învingători (medalii și diplome), înființarea Comitetului Internațional Olimpic cu sediul la Lausanne (C.I.O.). Prima ediție a Jocurilor Olimpice contemporane are loc la Atena, la 8 aprilie 1896. Urmează apoi edițiile din: Paris (1900), St. Louis (1904), Londra (1908), Stockholm (1912), Anvers (1920), Paris (1924), Los Angeles (1932), Berlin (1936) etc.

De Coubertin moare la Geneva în 2 septembrie 1937 și, după dorința sa, inima i-a fost depusă în Olimpia (Grecia).

Simbolul drapelului olimpic cu cele cinci cercuri intersectate reprezintă unirea celor cinci continente printr-un ideal comun: idealul olimpic, pentru victoria căruia Coubertin a luptat cu ardore toată viața.

Prof. Const. TUDOSE  
Liceul „N. Bălcescu” — București

Cea mai veche bibliotecă pe care o menționează istoria a fost a regelui egiptean Osymandias. Era așezată în imensul său palat din Teba. Pe ușa acestei biblioteci erau scrise cuvintele următoare: „Farmacia pentru suflet” (Diodor din Sicilia, I-c 49). O altă bibliotecă, poate cea dintîi bibliotecă publică, a fost fondată pentru atenieni de tiranul Pisistrates. Cuprindea cărți de literatură și știință. Cînd orașul a fost cucerit de Xerxes, cărțile au fost luate și transportate în Persia. Au trecut ani mulți pînă cînd un alt rege al persilor, Seleucus Nicanor, le-a înapoiat Atenei (Aulu Gellu I.VI. c.17). Dintre grecii despre care istoria povestește că aveau colecții celebre de cărți, amintim pe Polycrate, tiranul din Samos, pe Euclide ateniianul, pe Nicokrate din Cipru, pe Euripide și Aristotel. (Cărțile lui Aristotel, după ce au trecut prin mai multe mîini, au fost cumpărate de Ptolomeu Filadelful). Cea mai cunoscută bibliotecă din antichitate, aceea din Alexandria, a fost fondată de Ptolomeu Soter (aproximativ sec. III î.e.n.). Sub Ptolomeu Filadelful, fiul și urmașul lui Ptolomeu Soter, biblioteca crescuse enorm. Istoricul Iosef Flavius, în istoria sa „Antichități Iudaice” (XII, c. 11), trad. Armand d'Audilly, povestește: Demetrius din Falera, bibliotecarul șef al acestei biblioteci, lucra cu o extremă grijă și o extraordinară curiozitate, adunînd din toate colțurile lumii cărți demne de a figura în bibliotecă. Într-o zi regele (Ptolomeu Filadelful) l-a întrebat care era numărul lor. El îi răspunse că avea în jur de 200.000, dar că speră să aibă curînd 500.000. Această colecție uriașă a fost succesiv mărită de urmașii regelui, între alții de Energetes II. Acesta proceda în felul următor: Confisca toate cărțile care intrau în Egipt, le trimetea la bibliotecă, unde copiii le transcriau. Copiile erau date proprietarilor și biblioteca păstra originalele. Astfel, împrumută de la atenieni operele lui Sofocle și Eschil, porunci să fie copiate cu mare grijă, apoi înapoie copiile și 15 talanți (drept contravaloarea lor). După spusele lui Aulu Gellu și Amian Marcellinus, s-au adunat pînă la 700.000 volume. Cînd numărul cărților din bibliotecă a atins această cifră, biblioteca a fost despărțită în două, una funcționînd în Bruchium (un cartier din Alexandria), cealaltă în Serapeum (un alt cartier). Cînd Cezar a cucerit Alexandria, biblioteca din Bruchium a fost incendiată, iar în cea din Serapeum au rămas circa 300.000 de cărți. Aceasta și-a sporit repede fondul de cărți grație cărților care aparținuseră regilor persani și care au fost dăruite de Antonius Cleopatrei. Ea a existat pînă sub Teodosie, cînd a fost distrusă.

În Roma antică, cărțile și literatura s-au bucurat de cînte mult mai tîrziu. Cînd Scipio Africanul a distrus Cartagina, bibliotecile găsite aici au fost făcute cadou regișorilor din Africa. Învîgătorii au oprit doar 25 de volume, de Magon, despre agricultură, cu gîndul, probabil, să le traducă în latinește pentru utilitatea lor. Abia în secolul IV Roma ajunge să

## BIBLIOTECI CELEBRE

posede 29 de biblioteci publice. Foarte curînd însă, pasiunea bibliotecilor deveni o modă. Arhitecți vestiți aranjau dulapuri din lemn prețios, sălile erau pardosite cu marmură verde (Isidor din Sevilla), împodobite cu statuile oamenilor celebri, în aur, argint sau bronz (Pliniu cel Bătrîn). În antichitate, biblioteca din Ninive era celebră. În secolul III, o mare bibliotecă a fost dăruită bisericii din Ierusalim. La prima persecuție a creștinilor, întîia grijă a autorităților a fost să ardă cărțile și manuscrisele.

În evul mediu, mai ales în primele șase secole, mănăstirile din Italia și din Galia posedau colecții mari și extrem de prețioase. Cele mai multe au rămas pînă în secolul XIII numai ale mănăstirilor. O încercare de a fonda o bibliotecă publică a fost făcută la jumătatea secolului XIII de către regele Ludovic cel Sfînt. În Anglia, o mare bibliotecă se afla la Cambridge (la Benett Colege), fondată încă la 1351. În Franța, prima mare bibliotecă a fost fondată de Carol al V-lea, în anul 1373, la Luvru. Mai tîrziu, atît regii, cît și nobilii căutau să-și facă biblioteci cît mai mari, cu cărți rare, bogat împodobite, pe care și le măreau cumpărînd cărți și manuscrise cu prețuri care depășeau greutatea lor în aur. La 1643, Biblioteca Mazarina posedă circa 10.000 de volume rare, chiar de la înființare. În Italia și Germania, fiecare oraș, rege, prinț, prințisor sau prelat avea bibliotecă personală.

AI. ARIZAN

### Colțul economiei

## CE S-A SCHIMBAT?

Cîte vorbe și zicale n-au pus vremile la cale despre omul stringător, despre cel risipitor...

Că, „Tot sacul are fund” ori că „banul e rotund” (și se duce rostogol de rîmii cu sacul gol!)

— „Unul stringe, altul zvirlă”...  
— „Strop cu strop se face gîrlă”...  
— „Sacul gol nu stă-n picioare”...  
— „Lacăt are, cheie n-are!”...  
— „Nu stă banul nemuncit”...  
— „Și cu poște și zgîrcit!”...

Iacă-așa primesc deavarma și ocară și sudalma! Hei! Zicalele nu-l iartă nici pe cel cu mîna spartă, nici pe cel ce nu se-ndură și-și ia pînea de la gură!

... Se-nțelege că e loc pentru-o cale de mijloc: banii, bunul gospodar, nu-i adună în zadar

(să-i privească, să-i dezmiere și să tremure că-i pierde!) nici — fără să pregete — nu-i trece printre degete.

Cîți se duc, și cîți rămîn nu li-e rob, ci li-e stăpîn! Da, STĂPÎN — și se cuvine mai întîi și-ntîi, vezi bine, ca să fii stăpîn PE TINE — și pe tine bizuit, cumpătat și chibzuit întru tot ce-ai năzuit, bucuriile, curînd, și le împlinești pe rînd.

Vechi zicale! Dar povestea s-a schimbat cu toate-acestea: Nu mai stringi, ca vreo băbuță „cei doi bani într-o punguță”, ori cu nod la bîsmăluță, nici ca moșul, în sertar sau pe-un fund de buzunar.

Nu mai trebuie să-ți spui... ai aflat — de cînd ești mic — că libretul C.E.C. și-e amic!

Marcel BRESLAȘU



## ÎNVĂȚAREA ÎN TIMPUL SOMNULUI

Din cercetările făcute de specialiști reiese că în ultimii cincizeci de ani volumul de cunoștințe a crescut de peste o sută de ori. Acest fapt a reclamat strădanii pentru sporirea randamentului muncii instructiv-educative. Au început să se experimenteze și să se aplice unele metode noi de instruire, mai eficiente — predarea cu ajutorul mijloacelor audio-vizuale, a mașinilor de învățare, instruirea programată etc.

Una din metodele ce s-au experimentat cu deosebit interes, și a acaparat atenția multor cercetători este și hipnopedia — învățarea în timpul somnului.

Hipnopedia nu se bazează pe miracole, așa cum au crezut unii, ea este o metodă științifică, auxiliară predării tradiționale, obișnuite, fiind destinată să ușureze și să grăbească studiul acelor materii în care memoria mediatore mecanică are un rol important. Hipnopedia nu înlocuiește metodele convenționale de studiu, ci numai le ajută.

S-a constatat că omul este capabil să perceapă și să-și amintească, în anumite condiții, ceea ce i s-a spus în timpul somnului. Acest lucru a fost cunoscut și în trecut, cu mult timp în urmă. Din legendele antice se cunoaște că în Orient unii învățați au început să-și instruiască elevii citindu-le în timpul somnului.

Mai recent, această metodă a fost folosită în Statele Unite ale Americii (din anul 1922), iar în ultimul timp experiența a fost reluată în Franța, Elveția, Uniunea Sovietică și în alte țări.

În Uniunea Sovietică, un grup de cercetători în frunte cu Leonid Bleznickenko au întreprins o serie de experiențe în domeniul hipnopediei creînd un sistem anume de lucru. Predarea după sistemul lui Bleznickenko are loc numai în timpul somnului și anume, în stadiul lui inițial (o oră după ce copilul a adormit). Elevii parcurg materialul în timpul zilei mai întâi cu ajutorul profesorului. Apoi aceiași lecții o ascultă înregistrată pe bandă, repetînd și ei cu voce tare (în timpul auditivei). Seara, înainte de culcare, elevii mai repetă o dată lecția, iar în timpul somnului ei ascultă aceeași înregistrare pe bandă. Rezultatele sînt excelente!

Se pune întrebarea: cînd anume memorează elevii materialul: în timpul cînd studiază cu profesorul, cînd repetă lecția înainte de culcare, sau în timpul somnului?

În scopul precizării adevărului s-au organizat grupe speciale de studiu: unele bazate pe instrucția de zi și altele de noapte. Grupele au avut o compoziție uniformă, luîndu-se în considerație locul de muncă al elevilor, nivelul lor de

educație etc. Elevii aveau vîrsta între 17—56 de ani, așa că nu se poate spune că vîrsta ar avea vreo influență concretă asupra capacității de studiu. S-au primit numai oameni sănătoși, cărora li s-a făcut un control medical special înainte de începerea cursului și în timpul studiilor; băuturile alcoolice au fost cu desăvîrșire interzise. După experiment nici unul din elevi nu s-a plîns de simptome neplăcute, dureri de cap sau insomnii. Nu s-au înregistrat devieri de la normal în rezultatele electrocardiogramelor și electroencefalogramelor făcute înainte și după cursuri.

Programul stabilit de Bleznickenko cuprindea 30 de lecții și un vocabular de 1 000 de cuvinte — (experimentul său s-a desfășurat în domeniul predării limbilor străine) — ce trebuiau însușite în două luni și jumătate.

Elevii din grupele de zi ca și cei din grupele de noapte ascultau lecția pe bandă de trei ori și făceau același număr de recapitulări, cu deosebirea că grupele de noapte făceau una din aceste recapitulări în timpul somnului.

În cursul primei săptămîni ambele categorii de grupe au progresat egal. Mai tîrziu însă, pe măsură ce numărul de cuvinte care trebuiau memorate creștea, profesorul de la grupele de zi s-a văzut nevoit să repete lecțiile din ce în ce mai des și apoi să prelungească cursul cu încă șase săptămîni. În același timp s-a văzut că a fost posibil să se scurteze timpul de studiu pentru grupele de noapte, deoarece acestea își însușeau materialul mai ușor și mai repede. Acest fapt a făcut să crească și mai mult decalajul dintre cele două categorii de grupe.

Concluzia trasă la sfîrșitul experimentului făcut de Bleznickenko este îmbucurătoare: problema avantajelor predării unei limbi străine, în timpul somnului, a fost rezolvată și îndoielile au fost spulberate.

În prezent, cursul de 30 de lecții experimentate de Bleznickenko a fost redus la 17 (ele cuprind însă materialul din cele 30 de lecții) și rezultatele au fost minunate. Toți elevii reușesc la examene după aceste cursuri, știu să interpreteze și să converseze. Ei pot să se exprime curgător într-o limbă străină, în diferite domenii, să citească și să înțeleagă un text fără să-l vadă. Acei care au deja ceva cunoștințe în domeniul limbii pe care doresc s-o învețe, nu numai că și-au dezvoltat vocabularul, dar au început să vorbească curgător.

Cum este posibil să înveți în somn?

Leonid Bleznickenko, conducătorul Laboratorului de fonetică al Institutului de lingvistică al Academiei de Științe din Ucraina explică astfel mecanismul procesului de învățare: „În somnul omului se pot distinge cinci etape diferite: starea de somnolență, somnul ușor sau superficial, somnul de profunzime medie, somnul profund și somnul foarte profund.

În timpul somnului, cînd cortexul (scoarța cerebrală) este într-o stare de inhibiție difuză, cîteva din sectoarele creierului uman rămîn în stare de excitație. Sînt așa-ziii centri de veghe. De pildă, un căpitan de vas doarme profund în zgomotul mașinilor, dar se trezește de îndată ce ele se opresc. Aceasta înseamnă că centrul de veghe din creierul său consideră liniștea drept semnal de alarmă. O mamă foarte obosită poate dormi într-o cameră în care se duc discuții sau funcționează un aparat de radio, dar de îndată ce copilul începe să plîngă ea se trezește. Centrul de veghe poate fi deprins să reacționeze la cei mai neobișnuții stimuli. Mulți oameni, de exemplu, se pot deștepta la o oră prestabilită, centrul lor de veghe fiind reglat la simțul de orientare în timp.“

Rezultă că sarcina principală a profesorului este de a forma un

„centru de veghe“ la elevii care studiază în timpul somnului, că e necesar ca elevul să fie dornic să-și însușească materia respectivă, iar crainicul care conduce lecția să aibă în vorbire un ritm de frecvență constant și o intonație potrivită. Sînt deci trei factori de bază de care depinde reușita acestei metode: *cel psihologic* — o atitudine conștientă față de sarcină și dorința de a învăța din partea subiectului; *cel fiziologic* — stabilirea unei legături cu centrul receptiv — senzorial ai cortexului cerebral; și *cel fonetic* — intonația corectă, ca o caracteristică a vorbirii profesorului.

Introducerea informației și fixarea ei în memoria umană în timpul somnului natural poate fi utilizată și pentru alte materii în afară de limbile străine. În Uniunea Sovietică și în Franța s-a inițiat, de exemplu, un experiment de predare a matematicii prin hipnopedia și rezultatele au întrecut așteptările.

Prima etapă în elaborarea metodologiei predării în timpul somnului s-a încheiat. Urmează o nouă perioadă de cercetări și elaborări de metode care vor fi folosite în domeniul celor mai diferite materii de predare.

Prof. I.N. GRIGOROIU

## AUTORITATEA PĂRINȚILOR ÎN SCĂDERE

În articolul „Femeia, copilul și căminul“ (Le Monde, 11 decembrie 1967) S. Jacques Prévost, profesor onorar la liceul „Paul Langevin“ din Paris, denunță criza autorității părinților din societatea capitalistă de azi. O explicație a acestui fenomen autorul o găsește în condițiile vieții și civilizației contemporane. Lipsa de timp și obsesia unui standard ridicat, goana după „loisir“ fac ca părinții să aibă tot mai puțin răgaz pentru copiii lor. Aceștia se înstrăinează de părinți, își trăiesc, în compensație, viața afectivă în afara căminului.

Criza autorității părinților este însă de asemenea și efectul unor doctrine pedagogice greșit înțelese și mai ales rău aplicate. Un principiu de bază al noilor teorii

în materie de educație, acela al creșterii copilului în libertate și pentru libertate, este interpretat excesiv, ca o îngăduință a copilului să facă tot ce vrea.

Pentru a nu „înăbuși“ personalitatea copilului, părinții se pleacă în fața capriciilor lor. Pentru a nu le crea complexe, nu le adresează nici o observație. Pentru a se face „iubiți“ de ei, părinții se concurează unul pe altul, fac excese de liberalități.

Copiii simt, aproape fără excepție, nevoia de a fi protejați, de a recurge la o autoritate, pe care o doresc moderată, dreaptă, ierarhică. Dar pe care de cele mai multe ori acasă n-o găsesc.

Paul TEODORESCU



O masă rotundă despre cultură? Există temeuri suficiente și precise pentru ea o asemenea problemă să fie discutată pe un plan internațional? Este ceea ce s-au străduit să ne arate cei 30 de experți internaționali întruniți sub auspiciile UNESCO, în a doua jumătate a lunii decembrie 1967, la Monaco.

Plecând de la constatarea că la nivelul producției materiale moderne produsele culturii tind să se asemene de la un capăt al lumii la altul (pictura sau arhitectura modernă este oarecum aceeași pretutindeni pe glob) și că profunde mutații pe care a suferit-o societatea contemporană, sub tirul inexorabil al noilor mijloace de difuzare, a schimbat caracterul însuși al culturii, ale cărei manifestări tind să devină mai mult niște evenimente colective decât o aventură solitară, participanții la această masă rotundă au găsit un limbaj comun într-o dezbateră nu lipsită de pasiune.

Un distinge era necesar de la început între zonele care nu oferă încă puțină

## O MASĂ ROTUNDĂ DESPRE CULTURĂ

unei confruntări deschise și cele care îngăduie o discuție pe plan internațional. Acestea din urmă s-au raportat cu osebire la politica culturală a statelor și a mijloacelor administrativ-concrete în vederea răspândirii ei în mase. La o soluție într-o problemă atât de complexă, cum e și firese, nu ne putem aștepta pentru moment. Masa rotundă are însă meritul de a fi prilejuit un tur de orizont fertil pentru problematica în sine,

de a fi punctat unele aspecte particulare implicate.

Astfel, influența însăși a mijloacelor de difuzare a culturii se exercită inegal și cu efecte deosebite de la o țară la alta, de la un nivel de civilizație la altul. Dacă în societățile evaluate (unde cultura a devenit din apănajul unei elite un fenomen popular sau de revendicare a celor mulți) mijloacele moderne de difuzare, folosite: neselectiv, pot duce la o apăsare, în societățile slab dezvoltate, dată fiind capacitatea lor de pătrundere, pot primejdi culturile tradiționale, mai ales atunci când sunt purtătoarele unei subculturi (pseudoculturi). Referatele prezentate asupra problemelor culturale din 16 țări, ca și comunicările orale au căutat să găsească o metodologie comună. De pe acum experții întruniți la Monaco au propus să se procedeze la evaluarea nevoilor culturale, ceea ce va deschide posibilitatea stabilirii și în această direcție a previziunilor culturale.

M. R.

### PENTRU ARMONIOASA DEZVOLTARE FIZICĂ A COPIILOR

Cercetările de specialitate au pus în evidență tendința spre o insuficiență dezvoltare a brațelor și umerilor copiilor. Pentru a preveni acest neajuns, școlile din Australia de Sud au primit dispoziția de a instala pe terenurile lor de sport și de joc aparate destinate exercițiilor de suspensiune, de ucare pe coardă și alte accesorii de gimnastică în vederea dezvoltării acestei părți a corpului elevilor.

Tot în scopul dezvoltării fizice armonioase a copiilor, în Cuba s-a adoptat măsura de a rezerva celor între 6—14 ani spații speciale pentru sport, și în afară de școală—in parcuri și alte locuri potrivite. În zonele special rezervate (care în anul școlar 1966—67 erau în număr de 396, grupând peste un milion de copii), în zilele de duminică, între orele 8—13, copiii desfășoară variate activități și jocuri sportive, sub îndrumarea celor mai buni profesori de sport, instructori și atleți cubanezi de valoare.

### OLIMPIADĂ DE LITERATURĂ

La Moscova s-a inițiat — după modelul olimpiadelor de matematică, al căror succes instructiv-edu-

cativ a fost confirmat pe țară, an de an — o olimpiadă de literatură. De remarcat în concepția organizatorilor, preocuparea pentru stimularea spiritului creator, a gândirii originale a elevului: concurenții au avut de efectuat o privire critică originală asupra unei lucrări literare inedite. În ceea ce privește juriul, chemat să aprecieze meritele concurenților, acesta era compus din înșiși autorii operelor literare.

### „HEMORAGIA MATERIEI CENUȘII“

În ultima vreme se constată o tot mai pronunțată deplasare a specialiștilor de calificare înaltă — savanți, oameni de știință, medici, ingineri — din țările în curs de dezvoltare spre Europa Occidentală și a celor de aici spre Statele Unite ale Americii. Efectele acestui fenomen, cunoscut sub numele de „hemoragia materiei cenușii“ (care a constituit anul trecut obiectul unei conferințe internaționale — ținută la Lausanne — cu participarea experților din mai multe țări ale Europei, Americii și Africii) se resimt negativ mai ales în țările în curs de dezvoltare care continuă să ducă lipsă de cadre cu calificare superioară. Din datele aproximative ce există, rezultă că 90% din studenții asia-

tici pregătiți în SUA, la terminarea școlii, nu se mai întorc în țările lor. Togo a dat Franței mai mulți medici și profesori decât i-a furnizat lui această țară. Tot astfel 44% din tinerii medici ai spitalelor din Marea Britanie sînt străini. În același timp însă, Anglia trăiește adinc neliniștea provocată de exodul specialiștilor săi spre SUA.

Conferința de la Lausanne a propus pregătirea unui plan de acțiune pentru atenționarea fenomenului, vizind problemele salarizării specialiștilor mai ales din Europa Occidentală, posibilitățile de avansare profesională a lor, revederea investițiilor în domeniul educației ș.a.

### ÎNVĂȚĂMÎNTUL LIMBILOR CLASICE

Conform unor instrucțiuni apărute în „Buletinul oficial al educației naționale“, în Franța învățămîntul limbilor latină și greacă din licee va tinde să se apropie de acela al limbilor „vii“, dîndu-se o atenție deosebită conversației în latină și greacă, îmbogățirii sistematice a vocabularului, lecturii cu cartea deschisă a textelor ușoare renunțîndu-se la folosirea mecanică a dicționarului. Instrucțiunile subliniază că limba latină trebuie să fie însoțită de către toți elevii și nu numai de către o minoritate.

S. P.

## CUPRINSUL

PROBLEME ACTUALE ALE PEDAGOGIEI ȘI CERCETĂRII PEDAGOGICE.

STUDII PRIVIND DEZVOLTAREA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI DE CULTURĂ GENERALĂ, PROFESIONAL ȘI TEHNIC. — PERSPECTIVELE ȘCOLII ROMÂNEȘTI.

ION DRĂGAN: Cultura generală și psihologia.

CLIMATUL FAMILIAL (Anchetă) participă: dr. ION MIHON, medic pediatru, URSULA SCHIOPU, psiholog, F. ANDREESCU, cercetător la Institutul de științe pedagogice, MARIA ȘTEFĂNESCU, E. DIȚOIU, pedagog.

ELENA POPESCU-SOLOMON: Copilul emotiv.

ZINA SÎRBU: Din carnetul unui director de liceu.

ȘTEFAN BĂNULESCU: Locuri memoriale — Mircești.

VERONICA PORUMBACU: Armonia între părinți.

FRUMUȘTEA PROFESIUNII — A FI PROFESOR (Anchetă) răspund:

TEODOR NEȘ, GH. DUMITRESCU, GHEORGHE GHITĂ, TUDOR OPRÎȘ, ELENA APOSTOLESCU.

ION CĂDARIU: Invitație la povestirile lui Edgar Poe.

DAN HULIERA: Ora de dirigiență.

ION VLAICU: Profiluri.

ANGELA GHEORGHIU: Cu cine începem?

ȘERBAN NEDELICU: Numai el e vinovat?

ION CHELCEA: Un pionier în etnografie — profesorul ROMULUS VUIA.

CRONICI: SEPTIMIU CHELCEA: Logos și Ethos. VIRGILIU ENE — De la cuvînt la etichetă. MIHAELA SCHILERU — Analize literare și stilistice. E. ELIAN — Poate fi reproducerea sonoră superioară sunetului original?

MARGINALII: CONSTANTIN TUDOȘE — Marea ediție a jocurilor olimpice. AL. ARIZAN: Biblioteci celebre.

MERIDIANE: I. N. GRIGOROIU — Vă informăm despre învățarea în timpul somnului. PAUL TEODORESCU — Autoritatea părinților scade. M.R. — O masă rotundă despre cultură. S.P. — Pentru o armonioasă dezvoltare fizică a copiilor; Olimpiada de literatură; „Hemoragia materiei cenușii“; Învățămîntul limbilor clasice.

PAGINI SCRISE DE CITITORI. PUBLICITATE

ILUSTRAȚII: EUGEN GĂSCĂ, OCTAV GRIGORESCU, I. DONCA, VIOREL MĂRGINEANU.

### COLOCVII

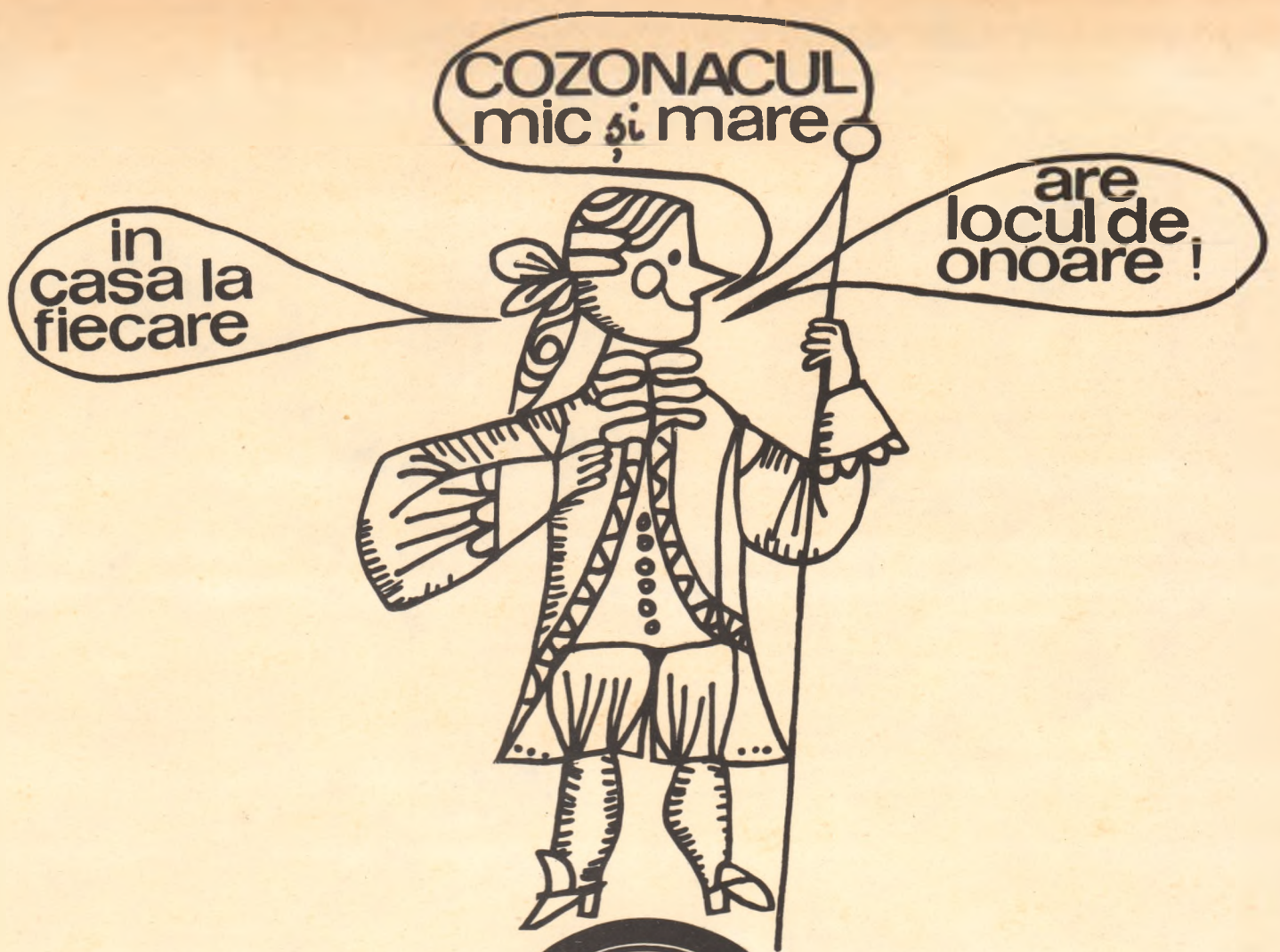
DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE

Revistă lunară editată de Ministerul Învățămîntului

COLEGIUL DE REDACȚIE: CONST. ARSENE, inv. emerit, Pitești; ION ASZODY, publicist; Dr. OCT. BERLOGEA; BIANCA BRATU, lector univ.; Conf. univ. dr. TATIANA SLAMA-CAZACU; SABINA CONSTANTIN, prof. Cluj; GH. DIACONU, dir. Școlii profesionale „Grivița Roșie“, București; AL. GEORGESCU, dir. Editurii tineretului; EMIL GIURGIUCA, prof. emerit (redactor șef); CRISTINA GOGA, dir. Casei de copii nr. 2, București; MARIA IACOBESCU, dir. Școlii pedagogice, Bacău; I. MATEI, sociolog; Conf. univ. dr. IOAN MORARU; LIDIA NICULESCU-MIZIL; LUCIA OLTEANU, red. șef al publicațiilor pentru copii; VERONICA PORUMBACU; STELA PREDESCU, prof.; M. RAȚIU, prof.; Conf. univ. dr. URSULA SCHIOPU; ECATERINA ȚIRCA, educatoare; RADU TUDORAN; ERWIN WILK, profesor, București.

Prezentarea grafică și artistică de CONSTANTIN BIVOLARU

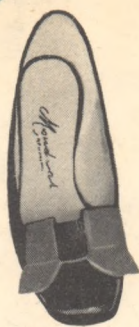
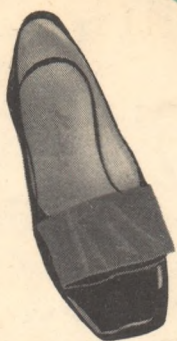
Redacția și Administrația, București, Bd. Dr. Petru Groza Nr. 18  
Telefon 14.64.09 și 14.09.21



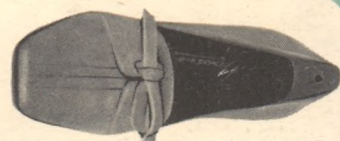
|  |         |           |
|--|---------|-----------|
| Cozonaci cu nuci                       | 700 gr. | 13,50 lei |
| Cozonaci cu rahat și stafide           | 600 "   | 10,50 "   |
| Cozonaci rozetă                        | 500 "   | 6,75 "    |
| Cozonaci rozetă                        | 100 "   | 1,75 "    |
| Cozonaci moldovenești                  | 400 "   | 5,50 "    |
| Cozonaci moldovenești                  | 150 "   | 2,50 "    |
| Cozonaci cu rahat                      | 500 "   | 6,75 "    |
| Cozonaci cu rahat                      | 200 "   | 3,00 "    |
| Ruladă cu gem de fructe<br>(10 porții) | 400 "   | 8,25 "    |
| Cozonaci cu stafide                    | 400 "   | 5,75 "    |



ELEGANT



COMOD



NOU



PRACTIC

Aceasta este încălțăminte modernă, caracterizată prin linia sport, care oferă maximum de comoditate în purtare.

Este elegantă, cu forma vîrfurilor late sau ușor rotunjite, într-o mare varietate de modele, în gen mocasin, cu lira pronunțată pe căpută, strasuri, perforări, decorațiuni, paftale etc. Încălțăminte pentru bărbați necăptușită sau parțial căptușită din piei moi, velurate, cu împletituri, sau încălțăminte galoșată pentru toamnă-iarnă (pantofi și ghete) etc. satisface toate exigențele. Încălțăminte pentru femei păstrează formatul caré și caré rotunjit cu diferite lățimi sau trase la vîrf (fără a fi însă ascuțit), cu toc mai înalt pentru ocazii.

Rețineți: LA ÎMBRĂCĂMINTEA MODERNĂ O ÎNCĂLȚĂMINTE MODERNĂ.